

fuzinar

Leto XXII

Ravne na Koroškem, 13. septembra 1985

Št. 9

35 let samoupravljanja

9. septembra je minilo 35 let, odkar so delavci svečano prevzeli ključne Železarne Ravne, nekaj dni predtem pa sta bila izvoljena prvi delavski svet podjetja in upravni odbor.

Zgodovinarji bodo nekoč iz ustrezne časovne razdalje ugotovili razvojne faze samoupravljanja, v njih pa stopnje formalne in dejanske moči odločanja delavcev. Že danes je dejstvo, da pomeni zakon o združenem delu (l. 1976) prelomnico, po kateri se je samoupravljanje močno razvilo in razvejalo. Iz količine je s časom nedvomno zrasla tudi kvaliteta.

Prvih 21 let samoupravljanja v železarni kaže obilo organizacijskih sprememb, menjavanje nazivov in pristojnosti posameznih organov na ravni obratov, sklopov obratov in ekonomskih enot. Tako je npr. za desetletje 1960—1970 značilno iskanje čim bolj ustreznih in funkcionalnih oblik samoupravljanja. V tem obdobju je bilo najmanjše število obratnih delavskih svetov 5, največje pa 15. Takrat je postajala vedno pomembnejša tudi vloga komisij.

Združitev železarn Jesenice, Ravne in Štore v Slovenske železarne l. 1969 je odraz spremenjene miselnosti, saj pomeni usme-

ritev na višje oblike poslovno tehničnega sodelovanja, kmalu nato pa sledi odpiranje na manj razvita območja v SRS in SR Srbiji. Leta 1973 se je železarni priključil tozdr TRO, l. 1979 tozdr Kovinarstvo Ljubno, l. 1980 tozdr Armature Muta in l. 1982 tozdr Bratstvo Varvarin.

Z veliko reorganizacijo železarne l. 1979 in s kasnejšimi manjšimi spremembami vred ima delovna organizacija danes 24 tozdov, 4 delovne skupnosti in DO v ustanavljanju. Samoupravna dejavnost se je tako razmahnila, da je v vsaki mandatni dobi vključenih v samoupravne organe in delegacije na ravni sozda, delovne organizacije, tozdov in delovnih skupnosti, SIS družbene dejavnosti in materialne proizvodnje in v družbenopolitičnih skupnostih okoli 2100 delavcev (torej več kot tretjina zaposlenih), ki delajo v 223 delegacijah. Reorganiziranih samoupravnih delovnih skupin je 242 s povprečno 25 delavci v vsaki. Te skupine predstavljajo novo kvaliteto v razvoju samoupravljanja, nastalo prav v zadnjem letu. So temeljne celice samoupravljanja in s tem baza za uspešno delo samoupravnih organov na višjih stopnjah (delavski sveti tozdov, delavski svet DO, delegacije in konference delegacij).

V teh 35 letih se je izredno povečala tovarna, trg Guštanj pa je zrasel v mesto Ravne, pomembno v pokrajinskem merilu. Tako velik in razmeroma skladen napredek železarne in kraja ne bi bil mogoč brez odločilne vloge delavcev samoupravljalcev.

DELAVSKI SVET SPREJEL AKTUALNE NALOGE ZA NASLEDNJE OBDOBJE

Delavski svet železarne je 29. 8. 1985 med drugim ocenil poslovne rezultate v I. polletju 1985, podal kratko oceno ukrepov za izboljšanje poslovanja in sprejel nove aktualne naloge za naslednje obdobje.

Ceprav smo od septembra 1984 oz. od januarja 1985 naprej dosegli vrsto spodbudnih rezultatov, pa vendarle vse še ni dobro. Če hočemo v teh nestabilnih gospodarskih razmerah še razvijati železarno, dosegati višji OD in bogatejše življenje v kraju, moramo nujno dosegati še boljše poslovne rezultate. Zato moramo razen že sprejetih ukrepov uresničevati naslednje aktualne naloge:

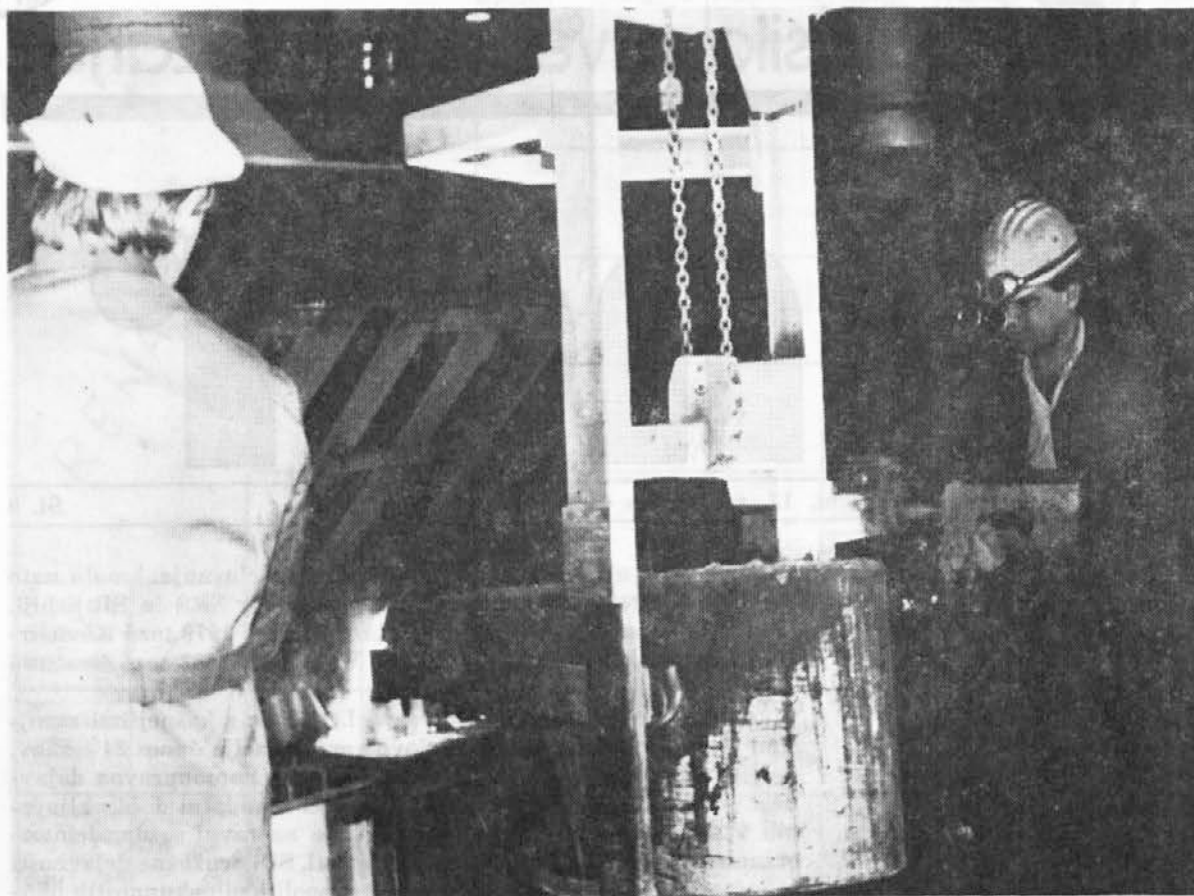
1. Vsi delavci, družbenopolitične organizacije in samoupravni organi, posebno organizatorji delovnih procesov od delovodij do poslovnega odbora morajo vse naloge za doseganje boljših poslovnih rezultatov uresničevati odgovorno. Posebno pozornost je treba nameniti:

- uresničevanju dolgoročnih nalog
- določanju in uresničevanju mesečnih ciljev
- razvijanju samoupravnih odnosov v procesu dela
- razvijanju vseh oblik stimulacij
- krepitevi ustvarjalnosti in praktične učinkovitosti vseh strokovnih služb
- kadrovanju in usposabljanju vodij delovnih procesov
- varčevanju na vsakem koraku
- stalnemu izboljševanju kakovosti naših izdelkov
- preganjanju nedela, alkoholizma, delovne, tehnološke in poslovne nediscipline, negativne dejavnosti posameznikov itn.

2. Tozdr RPT in Komerciala morata več in odgovorneje sodelovati pri določanju mesečnih ciljev po posameznih tozdrh.

3. Po predlogu sindikata bomo razvili sistem tekmovanj za najboljše tozdr oz. delovno skupnost in krožek kvalitete, najboljše organizacijsko enoto in samoupravno delovno skupino ter najboljšega in najustvarjalnejšega delavca v tozdu, delovni skupnosti oz. DO. Nagrade

(Nadaljevanje na 2. str.)

Pri livarskem stroju

(Nadaljevanje s 1. str.)

zanje bodo v smislu strokovnega usposabljanja (ekskurzije, izobraževanje).

4. Ponovno bomo evidentirali alkoholike, posebno pozorno tiste, ki se pijači šele vdajajo. Vanj bomo vključili več subjektov, poleg vodstev še samoupravne delovne skupine, sindikat, zdravstvene in socialne službe itn.

5. Začeli bomo evidentirati vse delavce, ki večkrat kršijo red in disciplino oz. ne dosegajo ustreznih delovnih rezultatov. Tem bomo poskušali pomagati z dodatnim usposabljanjem ali premeščanjem na ustreznjša dela. Proti lenuhom bomo postopali ostreje.

6. Še dosledneje bomo uresničevali že sprejete disciplinske ukrepe (suspens, ugotavljanje materialne odgovornosti, pavšalna odškodnina itn.). Zato morajo strokovne službe svojo nadzorno funkcijo izvajati še odgovorneje.

7. Predvideli bomo možnost postavljanja takšnih ciljev, katerih uresničitev nam bi ob zaključnem računu za leto 1985 dajala možnost za dodatno izplačilo OD.

8. Vsak tozid mora izdelati seznam lastnih nalog in ciljev.

Le z vestnim izvajanjem delovnih obveznosti bomo dosegli rezultate, ki nam bodo omogočali višje OD, modernizacijo in humanizacijo dela ter boljše zadovoljevanje naših skupnih potreb.

(Vir: gradivo za 10. sejo delavskega sveta Železarne Ravne)

Iz dela sindikata

PREDLOG ZA TEKMOVANJA

Prizadevanja za boljše ekonomske in finančne rezultate so iz dneva v dan manj fraza in bolj neizbežna nujnost, če hočemo višje OD in še kaj sredstev za nadaljnji razvoj. Zato tudi sindikat v železarni, na osnovi dobrih rezultatov, ki so se pokazali po sprejetih ukrepih lani septembra in letos januarja, intenzivno išče nove načine in metode, s katerimi bi še lahko povečali zanimanje za boljše delo.

Tako je ena izmed idej, ki bi jih v železarni lahko uvedli v naslednjem obdobju, tekmovanje.

Bilo naj bi na več ravneh: za najboljši tozid oz. delovno skupnost, za najboljši oddelek v tozidu oz. med tozidi, za najboljši krožek kvalitete, za najboljšo delovno skupino itd. To bi bila skupinska tekmovanja. Za merila ocenjevanja bi se morali natančno dogovoriti in dati poudarek lahko merljivim in dosegljivim podatkom (npr.: proizvodnja, kvartalni finančni rezultati, inovacije, krožki kvalitete itd.). Podobno bi tekmovanje izvedli tudi za posameznike, za najboljšega posameznika, mogoče v vsakem mesecu posebej, mogoče v letu, neodvisno od priznanja zaslužni delavec, ki ga zdaj podeljujemo

tistim delavcem, ki si zasluge naberejo v več letih. Pomembna merila pri izbiri najboljšega posameznika bi npr. bila: OP, inventivna dejavnost, število koristnih predlogov, aktivnost v krožkih kvalitete itd. Lahko bi izbrali tudi najustvarjalnejšega delavca (ki ima največ koristnih predlogov, inovacij npr.). Vsi, tako posamezniki kot skupine, bi bili za svoje najboljše delo ustrezno nagrajeni, vendar predvsem v smislu nadaljnega strokovnega usposabljanja. Tako bi nagrajevali z ekskurzijami, posameznikom pa bi nudili še možnost nadaljnega izobraževanja ob delu ali iz njega. Hkrati bi zmaga na tekmovanjih dajala možnost napredovanja.

Sindikat je prepričan, da se bo s tekmovalnim vzdušjem v železarni dalo izboljšati naš odnos do dela.

Prijem ali objem

ŠIROKE RAZPRAVE O SPREMEMBAH V SISTEMU OD

Kot je poudarila predsednica sveta ZSS Francka Herga na eni izmed sej sveta ZSJ, »morajo sindikate skrbeti nizki, ne pa visoki OD, čeprav se je treba boriti tudi proti pretiravanjem na delitvenem področju«. Zaradi nizkih OD namreč lahko skrbi ogroženost, ki preči mnogim. Sindikat mora iskati poti, po katerih bi povišali OD, kajti trenutne akcije, kot so »poceni kure, krediti za ozimnico, šolske potrebščine in kurjavo, socialne pomoči« itd., niso rešitve in ne vodijo nikamor. Izboljšati je treba rezultate dela in na njihovi osnovi dvigniti OD. Pri tem pa je izredno pomemben tudi sistem delitve pridobljenih sredstev. Biti mora takšen, da bo za boljše delo motiviral slehernega posameznika.

Sindikat bo v naslednjih mesecih o dograditvi sistema OP za stimulativen OD v železarni vodil široko razpravo.

VOLITVE '86

Septembra bo v železarni drugi krog evidentiranja za splošne volitve '86. Po oceni prvega je treba sedaj predloge uskladiti, ponotiti mnenja o sestavi delegacij, ter še, ker v prvem krogu večina okolij tega ni naredila, evidentirati kandidate za nosilce odgovornih funkcij v občini, republiki in zvezi. To je pomembno, saj znajo biti predlogi forumski, če jih ne bo iz delovnih okolij.

V poletnih mesecih je v železarni potekalo prvo evidentiranje delegatov za organe sindikata, vendar le za osnovne organizacije. Zato bomo zdaj evidentirali za konferenco sindikata ter za občinske, republiške in zvezne organe.

Najpomembnejše delo v sindikatu v naslednjih mesecih pa bo ocenjevanje medkongresnega delovanja, kajti prihodnje leto je leto kongresov.

(Vir: informacija predsednika konference sindikata)

Naše delo v juliju

Predvideni plan skupne proizvodnje je bil v juliju dosežen 99,7 odst., v kumulativni 102,1 odst. Odpremo smo dosegli 89,7 odst., v kumulativni 112,9 odst. Fakturirana realizacija je bila presežena za 26,8 odst., v kumulativni 18,3 odst. Prav tako tudi prodaja na domačem trgu 35,9 odst., v kumulativni 24,8 odst. Nekoliko slabši smo bili pri izvozu, saj smo pri dolarski vrednosti zaostali za predvidenim planom 19,5 odst., v kumulativni 7,2 odst., pri dinarjih pa 9,8 odst., v kumulativni 7,6 odst.

SKUPNA PROIZVODNJA

Kljub pomanjkanju delavcev in izpadu jekla zaradi rekonstrukcije Jeklovlarne so predvideni mesečni plan v Jeklarni presegli za 6,8 odst., operativnega za 0,3 odst. Se vedno je prihajalo do nekaj napačnih raztalitev zaradi prisotnosti AS v vložku, kar je povzročilo direktni izmeček. Dobava argona še ni urejena, tako da je še vedno prihajalo do zastojev pri izvrševanju programa prek VPP. Uporaba dušika je ponovno pokazala negativne vplive, tokrat predvsem pri pripravi specialnega vložka za jeklotitine. Kakovost domačih elektrod (Šibenik) je izredno slaba. Izplen je bil v tem mesecu zadovoljiv, medtem ko kvaliteta ni na primerni višini, saj je odstotek izmečka predvsem pri napaki prečne razpoke in analizi izmeček previsok.

V Jeklovlarne so v juliju delali v izjemno težkih pogojih. Že 11 mesecev imajo rekonstrukcijo, približno toliko časa pa je v izpadu tudi večina proizvodnje strojne kaluparnice. Izpadi proizvodnje so se v tem mesecu še povečali zaradi odsotnosti (dopusti). Ker imajo vsi kooperanti v

tem mesecu kolektivne dopuste, je tudi iz tega naslova prispelo izredno malo litine. Dodaten problem je tudi hiter prehod na visoko zahteven asortiment izdelkov, ki povzroča v začetni fazi prekomeren izmeček in preveč defektne litine. Te težave so tudi vzrok za slabo doseganje fizičnega obsega proizvodnje v juliju; uspešno je bil dosežen izvoz, slabše domača prodaja.

V Valjarni so na težki progi dosegli 108,8 odst. proizvodnje, v kumulativni 106,5 odst. Zaradi zatranosti skladišča gredic so nastajali neprijetni zastoji, enako pa tudi zaradi okvar posameznih delov agregatov težke proge, kar je imelo za posledico precejšnje količine neuspele proizvodnje. Srednja in lahka proga sta začeli uspešno proizvodnjo po dobro opravljenem letnem generalnem remontu.

Julija je bila v Kovačnici nekoliko nižja proizvodnja kot prejšnje mesece (doseženo 100,3 odst.), vendar za ta letni čas še dokaj zadovoljiva. Dostava ingotov iz Jeklarne je potekala v redu, vendar prihajajo vsi ingoti neочиščeni, korenike niso porezane, poslabšala pa se je tudi površina ingotov. Neuspela proizvodnja je precej višja kot prejšnje mesece, vendar v glavnem vse na račun Jeklarne. Po krivdi Kovačnice je še vedno v mejah normale.

Dostavljeni vložek v Jeklovlek iz Valjarne v zadnjih dveh mesecih ni bil zadosten, da bi lahko izdelali planirano količino jekla. Predvideni plan je bil dosežen le 85,1 odst., v kumulativni 83,2 odst. Vlečenega jekla je bilo izdelanega 82,8 odst., luščenega 84,3 odst., brušenega 91,3 odst. in vlečene žice 92,1 odst.

Od mehansko predelovalnih tozdov so predvideni mesečni

plan presegli Orodjarna 18,5 odst., Pnevmatični stroji 7,0 odst., TRO 23,7 odst., in Armature 27,7 odst. Pri Strojih in delih so predvideno proizvodnjo dosegli le pri obdelanih ulitkih in delih za vozila. Vzmetarno pesti neugoden asortiment, osvajanje novih vrst vzmeti in zelo zahteven asortiment za ZDA. V Kovinarstvu je proizvodnja zastala zaradi nerešenih reklamacij za TAM in izpada izvoza nožev, čemur je kriva obraba strojev. Pri Armaturah pa je bil problematičen le izvoz v Bolgarijo.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU

Prodaja na domačem trgu poteka še naprej dokaj uspešno, saj je bil mesečni plan presežen za 35,9 odst., v kumulativni 24,8 odst. Za količinskim planom so zaostali Jeklovlarina 5,2 odst., Jeklovlek 28,5 odst., Stroj in deli 3,4 odst., Industrijski noži 20,8 odst., Vzmetarna 29,6 odst., TRO 10,7 odst., Kovinarstvo 22,3 odst.

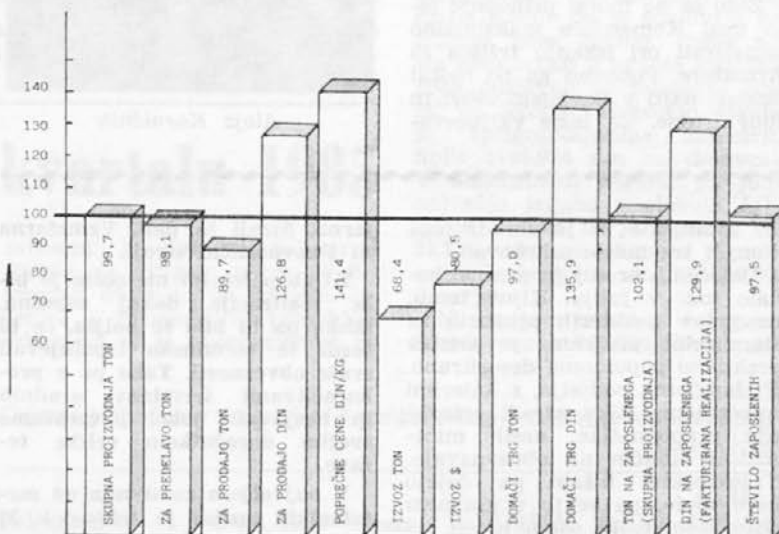
in Bratstvo 67,6 odst. Pri vrednostnem planu pa so zaostali Jeklovlek 16,6 odst., Vzmetarna 1,8 odst., Kovinarstvo 34,1 odst. in Bratstvo 70,2 odst.

Zasedenost z naročili je v glavnem zadovoljiva, primanjkuje jih le pri stiskalnicah, delno pri vlečenem in luščenem jeklu, standardnih orodjih (TRO) in vzmeteh. Veliki pa so zaostanki pri nožih za furnir.

NABAVA

Pri oskrbi osnovnih surovin se je v juliju dobava dokaj normalizirala. Beležili pa smo precejšen porast cen, in to predvsem pri starem železu in ognjevdržnem materialu. Dobave starega železa smo pri nekaterih naših stalnih dobaviteljih zaradi zadostnih zalog celo ustavili. Izboljšala se je tudi dobava domačih ferolegur. Pri FeCr smo si ustvarili celo določene zaloge. Normalne dobave ferolegur je pripisati predvsem dejstvu, da so se izvozne obveznosti nekoli-

DOSEGANJE PLANSKIH OBVEZNOSTI V JULIJU 1985

OSKRBA Z ENERGIJO

V juliju je bila dobava primarne energije redna, prav tako tudi proizvodnja sekundarne energije. Zato so bili zadostno oskrbljeni vsi porabniki tako s primarno kot s sekundarno energijo.

PORABA ENERGETSKIH MEDIJEV

Elektro energija	20.760.527 kWh
Zemeljski plin	3.640.978 Sm ³
— kotlarna	481.148 Sm ³
— parna kotla	481.148 Sm ³
— tehnologija	3.159.830 Sm ³
Butan-propan	6.070 kg
Kurilno olje	902.470 kg
Acetilen	3.179 m ³
Hladilna voda	1.521.030 m ³
Higienska topla voda	9.890 m ³
Para	5.390.000 kg
Kisik	500.180 kg
Komprimiran zrak	5.561.000 m ³
Čisti dušik	31.207 m ³
Tehnični dušik	20.380 m ³
Argon	3.492 m ³

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE									
	SKUPNA PROIZVODNJA TON		ODPREMA TON		FAKTURIRANA REALIZACIJA DIN		IZVOZ \$		IZVOZ DIN	
	JULIJ	kumul.	JULIJ	kumul.	JULIJ	kumul.	JULIJ	kumul.	JULIJ	kumul.
JEKLARNA	106,5	103,8	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOVLARNA	74,3	87,8	95,1	96,9	130,9	108,8	106,8	121,3	118,3	122,5
VALJARNA	96,5	103,3	88,5	122,8	123,4	128,3	77,8	32,9	86,9	92,5
KOVAČNICA	100,3	102,5	103,8	110,8	125,2	124,2	85,8	95,3	96,0	93,5
JEKLOVLEK	85,1	83,2	68,6	83,5	81,7	92,5	64,2	84,6	71,5	83,4
ORODJARNA	118,5	119,7	123,0	133,9	193,4	146,6	-	-	-	-
STROJI IN DELI	88,8	92,0	97,0	93,0	146,9	125,1	95,8	123,0	112,4	123,8
NOŽI, BRZOREZ, ORODJE	79,3	90,9	69,6	85,4	104,2	103,4	68,0	86,4	73,9	81,5
GREDICE	-	47,9	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	42,5	71,0	69,6	95,8	105,1	107,1	68,0	86,4	74,1	86,5
PNEVMATIČNI STROJI	107,0	99,3	104,1	97,8	191,3	141,3	308,3	124,8	332,2	127,6
VZMETARNA	80,0	80,8	80,1	82,6	104,4	101,5	139,4	86,2	152,1	88,5
TRO	123,7	121,6	85,7	112,8	105,2	113,7	77,3	88,2	85,6	88,5
KOVINARSTVO	71,0	89,6	76,9	89,5	63,4	79,4	14,4	48,7	16,3	51,1
ARMATURE	127,7	86,6	99,5	74,2	141,0	93,1	36,5	22,0	43,9	24,7
BRATSTVO VARVARIN	57,8	81,6	32,4	60,5	29,8	66,4	-	-	-	-
KALILNICA	-	-	-	-	168,2	179,7	-	-	-	-
STORITVE DRUGIH TOZD, DS	-	-	-	-	211,3	101,4	-	-	-	-
DELOVNA ORGANIZACIJA	99,7	102,1	89,7	112,9	126,8	118,3	80,5	92,8	90,2	92,4

Beseda tozdzov

Alojz Karničnik, ravnatelj tozda Armature Muta:

»S polletnim poslovnim rezultatom v Armaturah nismo zadovoljni, čeprav je fizična proizvodnja tekla dobro, saj je bila za 18% večja kot lani (a kljub temu precej pod planirano). Po prvih grobih analizah ugotavljamo, da načrtovanega dohodka nismo dosegli predvsem zaradi neprodanih količin armatur, ki so sicer s pogodbo naročene za Bolgarijo, in zaradi neplačane realizacije v izvozu. Velik posel za Bolgarijo ni direktni izvoz, ampak je to blagovna izmenjava med Jugoslavijo in Bolgarijo. Problemi nastajajo pri zagotovitvi protizvoznih artiklov iz Bolgarije. Pričakujemo, da bomo načrtovani izvoz v večji meri uspeli realizirati v zadnjem kvartalu 1985.

Vzrok za nedoseganje planskih obveznosti je prav gotovo tudi v celotnem izpadu izvoza na sovjetsko tržišče, saj v letošnjem letu za to tržišče sploh nismo uspeli dobiti naročil.

Zato se bo moral prihodnje leto tozdz Komerciala maksimalno angažirati pri iskanju tržišča za Armature. Ponovno ga bo moral skušati najti v Sovjetski zvezi in tudi drugje. Za lažje vključeva-

nje na tuje trge bo treba razmisliti tudi o razširitvi našega proizvodnega programa, čeprav to ni najugodnejša rešitev.

Pogodbene obveznosti izvoza na zahodno tržišče izpolnjujemo dobro, prav tako načrte prodaje na domačem trgu.

V tozdu Armature na Muti smo zagotovo sposobni realizirati še večja naročila, čeprav tudi

Alojz Karničnik

ko zmanjšale in je zaradi tega domači trg boljše oskrbovan.

Določenih orodij je primanjkovalo tudi v juliju. Kljub temu, da gre v nekaterih primerih za standardni program, je tržišče praktično popolnoma desortirano. Proizvajalna podjetja, s katerimi navezujemo stike zaradi reševanja problematike, naših minimalnih količin ne obravnavajo. Trgovinskim hišam pa dajejo bore malo, pa še to v glavnem tiste izdelke, ki ostanejo od izvoznih obveznosti.

IZVOZ

V juliju je bil izvoz na konvertibilno tržišče nekoliko nižji od povprečnega izvoza v prejšnjih mesecih. Tudi tokrat so vrednostno največ izvozili tozdz metalurške predelave, skupaj 71,6 odst., vendar so konvertibilni plan prekoračili tudi tozdz Orod-

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V juliju je znašal izkoristek delovnega časa 65,28 odst., odsotnosti pa 34,72 odst. Odsotnosti so bile razdeljene takole:

— letni dopust	18,34 %
— izredno plačani dopust	0,58 %
— službena potovanja	0,20 %
— prazniki	7,80 %
— bolezn	6,57 %
— druge plačane odsotnosti	1,02 %
— neplačane odsotnosti	0,21 %

Ure v podaljšanem delovnem času pa so znašale 2,65 odst.

jarna, Stroji in deli, Vzmetarna in Pnevmatični stroji.

Kljub poletnim mesecem je bila realizacija dokaj uspešna, lahko pa bi bila še boljša, če bi tozdz še terminsko izpolnjevali svoje obveznosti. Tako pa s prekoračitvami terminov orodnih in nerjavnih jekel povzročamo svojim naročnikom velike težave.

V največjem zaostanku od metalurških tozdzov je Jeklovlek, ki zaradi nepravčasne oskrbe z vložkom mesečno izvozi do 50 odst. manj, kot bi moral v skladu s pogodbenimi obveznostmi. V juliju smo sklenili tudi nekaj novih naročil, tako da nam do letnega načrta manjka še okoli 1 milij. dol.

UVOZ

V začetku julija so prispele iz ZSSR večje količine niklja, ki ga je uvozil Slovenijales Ljubljana. Tako smo bili z materiali po prečno dobro založeni, zahvaljujoč seveda tudi manjši porabi materialov (prazniki, remont).

Težave smo imeli konec julija pri kooperaciji LEUCO, kjer nam je Narodna banka zaradi previsokega pozitivnega salda prepovedala nadaljnji izvoz. LEUCO je pri dobavi svojih materialov v zamudi, izdelkov drugih dobaviteljev zaradi zmanjšanja salda pa ne želi dobavljati. Problem bomo skušali rešiti v neposrednem pogovoru s firmo konec avgusta. Zataknilo se je tudi pri poslih s firmo SM Stahl, ker je naš dolg pri interni banki spet narasel na skoraj 4 mio. dol., zato lahko pričakujemo v 4. kvartalu večje probleme pri redni oskrbi iz uvoza.

pri nas čisto prihaja do motenja proizvodnje. Neredne in nekompletne so dobave vložnega materiala iz tozdzov železarne in nekaterih komponent iz uvoza. Večje kadrovske problematike ni, čeprav je nenormalna fluktuacija ljudi zaradi odhodov naših delavcev v druge delovne organizacije, kjer boljše zaslužijo, in je splošno pomanjkanje kvalificiranih strugarjev z nekaj leti delovnih izkušenj.

Matej Smrtnik, vršilec dolžnosti ravnatelja tozda Bratstvo Varvarin:

»V tozdu Bratstvo v Varvarinu so bili ob mojem prihodu na mesto vršilca dolžnosti ravnatelja v juniju letos slabi medsebojni odnosi, ki so med drugim pogojevali tudi negativne ekonomske in poslovne rezultate.

Da smo prišli do točnega stanja, smo pod nadzorstvom strokovnjakov železarne izvedli izredno inventuro in polletno bilanco, ki je pokazala 41 milijonov din izgube. Čeprav strokovne analize še ni, je očitno, da so jo povzročili: rezultati prejšnjega obdobja, preveliki stroški, obresti za obratna sredstva ter prevelike zaloge materiala, nedokončane proizvodnje in končnih izdelkov.

Največji problem so zaloge končnih izdelkov, ki vežejo velika obratna sredstva (obresti za njih predstavljajo tretjino vseh stroškov), te pa se pokrivajo z dragimi krediti.

Kljub vsem naporom tozda Komerciala se zaloge ne zmanjšujejo, saj je zaradi uvoza pil s klirinškega območja in močne konkurence Jugorapida tržišče z njimi nasičeno. Nekaj pa je za slabo prodajo tudi subjektivnih vzrokov, predvsem slaba kvaliteta izdelkov, ki so se v prejšnjem obdobju nabrali v skladišču.

Tudi proizvodnja ne teče zadovoljivo. Še so velike rezerve v tehnološkem in splošnem redu, v produktivnosti, kvaliteti, nižjih stroških in v kadru. Čeprav je bila strokovna pomoč iz železarne prav na kadrovskem področju najboljše, mlad kader, brez industrijske tradicije in iz kmečkega okolja ni najbolj izkušen.

Med vzroki za neurejene razmere in negativno poslovanje tozda Bratstvo je tudi slab in nepopoln informacijski sistem (ni bilo podatkov za spremljanje in analizo poslovanja). Zato je prihajalo do napačnih odločitev in neposlovnega obnašanja neustreznih kadrov.

Kolektiv ni poznal samoupravljanja (kot ga poznamo v železarni), zato so problemi vzniknili, reševali pa so jih dinamično.

Vzroke za slabo poslovanje tozda Varvarin je treba iskati tudi v proizvodnem programu, saj je enovrstna proizvodnja (pile) preveč odvisna od tržnih nihanj. Tudi zastarelost osnovnih sredstev omejuje kvaliteto, produktivno in poceni proizvodnjo (pohvalo, da so stroji v tozdu TRO dobro delali več kot 20 let, bi morali razumeti kot kritiko).

Po temeljiti analizi stanja smo začeli v tozdu ukrepati:

— da bi zmanjšali zaloge, smo julija in v začetku avgusta izkoristili kolektivni dopust po izmenah

— tozdu Komerciala smo začeli sproti dostavljati podatke o zalogah in odpremi

— v proizvodnji skušamo izboljšati tehnološki red in disciplino, zmanjšati izmeček in dosežati izvozno kvaliteto

— povečujemo število del po normi, ki jih je bilo prej precej manj kot režijskih

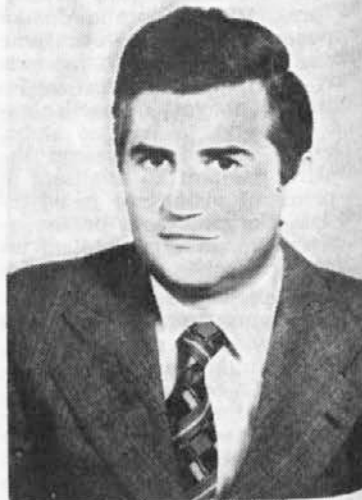
— raziskali bomo asortiment pil (uvedli proizvodnjo iglastih pil, okroglih raspelj itd.), ki ga zahteva izvozno tržišče

— širimo akcijo »Predlagaj kaj koristnega« in krožke kvalitete

— uvajamo racionalnejšo proizvodnjo in skušamo zmanjševati stroške

— kadrovske probleme rešujemo s premeščanjem, čeprav se zavedamo, da se vseh na tak način ne bo dalo rešiti (predvsem za vodenje komerciale in kadrovske-splošnih zadev bo treba čimprej najti vodstvene delavce)

— čimprej bo treba uvesti popolnilno proizvodnjo z novo tehnologijo in novimi osnovnimi sredstvi, kar bo zahtevalo nova vlaganja

Matej Smrtnik

— nujna bo nova organizacija ter nova delitev del in nalog.

Skratka — sanacijski program mora tozdu Bratstvo pokazati boljšo dolgoročno ekonomsko perspektivo. V Varvarinu želimo izkoristiti vse notranje rezerve ter se ob pomoči železarne (predvsem še večji pomoči tozdz Komerciala in RPT) izvleči iz težav. Ob povečanju samoupravne zavesti je prevladalo trezno prepričanje, da je edina pot boljše delo.

Prepričan sem, da bo železarna podprla prizadevanja tozda Bratstvo.

H. M.

ISKRE

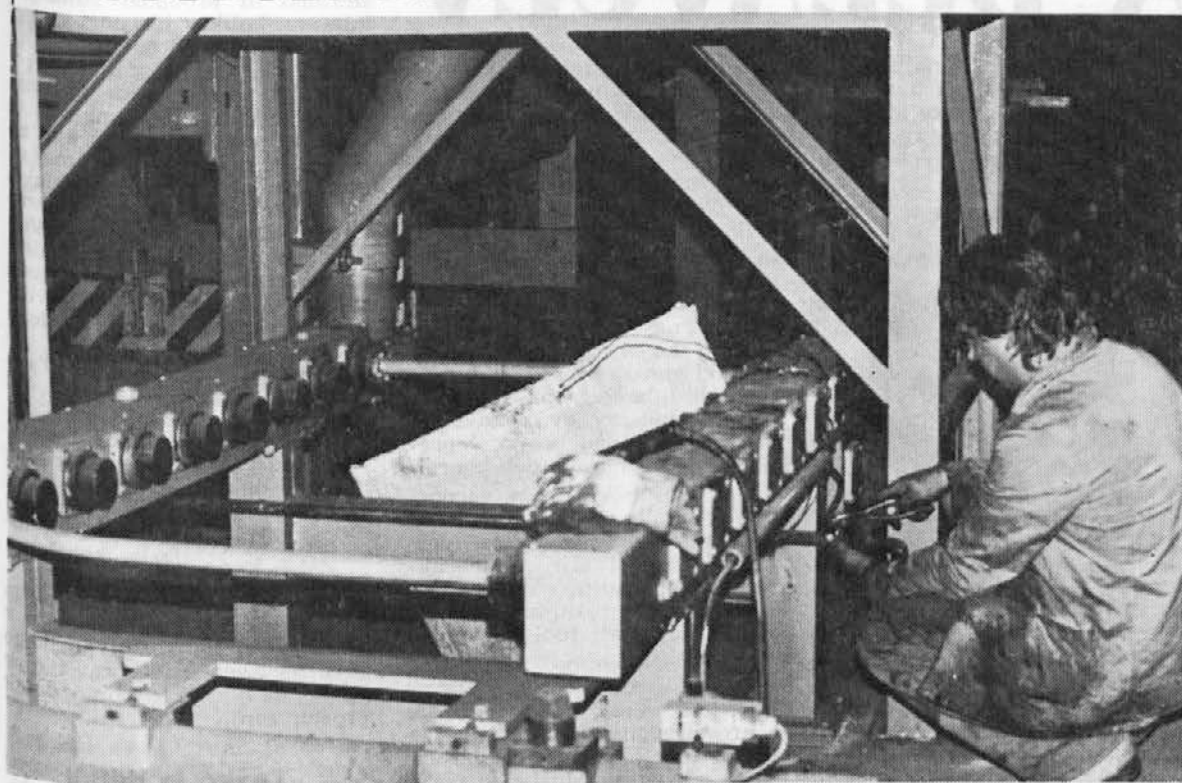
Tiskarska tiskalnica je topništvo mišljenja.

Rivarol

Zabava je sreča tistih, ki ne morejo razmišljati.

Pope

POSODOBITEV STROJNE KALUPARNICE

V Jeklolivarni končujejo modernizacijo strojne kaluparnice. Nova avtomatska formarska linija bo tozdu omogočila povečanje produktivnosti ter izboljšanje kakovosti ulitkov in pogojev dela. H. M.

Jugoslovanske železarne v I. kvartalu 1985

Problemi, ki so spremljali poslovne dejavnosti v letu 1984, so prišli do popolnega izraza tudi v I. kvartalu 1985. Prišlo je do pomanjkljive oskrbe še zlasti iz uvoza zaradi pomanjkanja deviznih sredstev, kar je seveda neugodno vplivalo na izpolnitev gospodarskega načrta. Obseg gotovih jeklenih proizvodov v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta je bil manjši za 0,8 % in koksa za 1,1 %. Finančni rezultati za obdobje od I.–III. 1985 so neugodni, saj je za dejavnost črne metalurgije znašala rast celotnega prihodka z indeksom 181,5, porabljenih sredstev 182,6 in dohodka 167,9, kar pomeni, da je bila rast vhodnih

Ker je za periodični obračun za I. kvartal upoštevan novi Zakon o ugotavljanju in razporejanju celotnega prihodka in dohodka, nekatere kategorije finančnih rezultatov (porabljena sredstva, dohodek in obveznosti iz dohodka) niso popolnoma primerljive s preteklim obdobjem. Nekateri kazalniki gospodarjenja so razvidni iz tabel.

Obrazložitev tabel

Tabela I: V tabeli prikazujemo kazalnik produktivnosti (dohodek na delavca). Po tem kazalniku je Železarna Ravne na prvem mestu, na zadnjem, to je devetem mestu, pa Železarna Split.

Tabela I
(v 000 din)

Železarna	I.–III. 1984	rang	I.–III. 85	rang	indeks
Zenica	215.821	4.	328.952	4.	152,4
Jesenice	97.862	9.	274.172	6.	280,1
Ravne	196.683	6.	415.866	1.	211,4
Štore	236.663	2.	341.560	3.	144,3
Sisak	202.588	5.	326.626	5.	161,2
Smederevo	301.331	1.	204.170	8.	67,8
Nikšić	218.732	3.	387.574	2.	177,2
Skopje	193.215	7.	261.601	7.	135,4
Split	106.662	8.	70.440	9.	66,0

komponent hitrejša od gibanja celotnega prihodka. V politiki delitve prihodka je bila prioriteta dana akumulaciji v primerjavi z osebno in skupno porabo. Vse bolj je prisotno večanje neukupnosti kupcev, kar pa se odraža na pomanjkanju trajnih virov obratnih sredstev.

Tabela II: Kazalnik celotnega prihodka v primerjavi s porabljenimi sredstvi oziroma ekonomičnost poslovanja posamezne železarne v veliki meri odraža uspešnost poslovanja z vidika združevanja materialnih stroškov. Največjo ekonomičnost poslovanja med slovenskimi žele-

zarnami je dosegla Železarna Ravne, na drugem mestu je Železarna Štore in na tretjem Jesenice. V primerjavi s preteklim letom pa se je ekonomičnost iz-

boljšala v Železarnah Jesenice in Ravne, medtem ko se je v Železarni Štore znižala za 3 %. Najboljšo ekonomičnost je dosegla Železarna Nikšić, najnižjo pa Železarna Split, ki je znašala le 105, kar pomeni, da je ustvarila samo 0,5 % večji celotni dohodek, kot so znašala porabljena sredstva.

Tabela III: Kazalnik rentabilnosti oz. kazalec delitve dohodka je najugodnejši v Železarni Ravne v okviru slovenskih železarn. Na drugem mestu je Železarna Štore. Med jugoslovanskimi železarnami je dosegla najvišjo rentabilnost železarna Sisak, na zadnjem mestu pa je železarna Split. Največji padec rentabilnosti je bil v železarni Nikšić in je na osmem mestu, čeprav po kazalcu produktivnosti na drugem mestu in ekonomičnosti na prvem mestu. Vzrok za to slabo rentabilnost je v tem, da so obveznosti iz dohodka znašale kar 55,2 % dohodka, medtem ko v železarni Sisak, ki je po tem kazalcu na prvem mestu, le 26,9 %.

Tabela IV: Med slovenskimi železarnami je bila največja izguba na delavca v Železarni Jesenice (88.767 din), nato v Železarni Štore (28.359 din), Železarna Ravne pa je poslovala pozitivno, brez izgube. Poleg nje sta brez izgub v prvem kvartalu 1985 poslovali še železarni Nikšić in Skopje. Največjo izgubo je »prigospodarila« železarna Split (148.924 din na delavca). V absolutnem znesku pa je z največjo izgubo poslovala železarna Zenica in je znašala kar 29,7 % skupne izgube jugoslovanskih železarn oz. 848.126.000 dinarjev.

Na drugem mestu je železarna Smederevo s 645.044.000 din ali

Tabela II
Celotni prihodek v primerjavi s porabljenimi sredstvi (ekonomičnost) (koeficient)

Železarna	I.–III. 1984	rang	I.–III. 1985	rang	razlika 1985/84 + -/%
Zenica	115,8	3.	113,7	3.	-0,1
Jesenice	102,0	9.	110,9	5.	+8,9
Ravne	117,1	2.	118,2	2.	+1,1
Štore	115,6	4.	112,6	4.	-3,0
Sisak	109,8	6.	110,3	7.	+0,5
Smederevo	108,8	7.	104,2	8.	-4,6
Nikšić	136,3	1.	134,7	1.	-1,6
Skopje	110,9	5.	108,8	6.	-2,1
Split	105,6	8.	100,5	9.	-5,1

Tabela III
Del čistega dohodka za razširitev materialne osnove dela in rezerve v primerjavi z dohodkom (rentabilnost) (v odstotkih)

Železarna	I.–III. 1984	rang	I.–III. 1985	rang	razlika (85/84) + -/%
Zenica	13,6	5.	17,2	5.	+3,6
Jesenice	0,8	9.	12,4	6.	+11,6
Ravne	19,3	3.	23,8	3.	+6,5
Štore	13,7	4.	22,1	4.	+8,4
Sisak	22,9	2.	37,7	1.	+14,8
Smederevo	6,9	7.	3,5	7.	-3,4
Nikšić	7,8	6.	1,6	8.	-6,2
Skopje	27,3	1.	25,0	2.	-2,3
Split	1,9	8.	1,0	9.	-0,9

BESEDA DELAVCEV

»Vsi bi si morali prizadevati za varno delo«

Včasih so nas povsod po železarni pozdravljali napisi, ki so opozarjali na varnost pri delu. Zdaj jih ni več, zavest, da je treba skrbeti za varno delo, pa bi moral imeti vsak sam. Nezgode, večje ali manjše, ki se vrstijo bolj ali manj pogosto, pa dokazujejo, da o popolni varnosti pri delu ne moremo govoriti. **Slavko Ferk**, varnostni inženir s pooblastilom, je zaradi tega zaskrbljen:

»Varnost pri delu v železarni je zaskrbljujoča. Imamo veliko zastarelih strojev in naprav brez sodobne tehnične zaščite, naši proizvodni plani pa so napeti in tempo dela hiter; tako pri delu marsikdo pozabi misliti na pre-

vidnost. Ljudem je najbolj pomemben zaslužek, skrb za varnost jim je postranska stvar — dokler se jim kaj ne zgodi. Tedaj pa je navadno že prepozno.

Slavko Ferk

22,7 %, na tretjem mestu železarna Sisak s 596.118.000 din ali 21,0 %, na četrtem mestu železarna Jesenice s 550.887.000 din ali 19,3 %, na petem mestu železarna Split s 104.696.000 din ali 3,7 % in na zadnjem, to je šestem mestu Železarna Štore s

ležarn je bil dosežen v železarni Skopje. Razlika med najvišjim in najnižjim povprečnim OD je v prvem kvartalu 1985 znašala 14.259 din ali 49,7 %.

V okviru Slovenskih železarn je bistveni napredek dosežen pri Železarni Ravne, saj je s šestega

Tabela IV

(DIN)

Izguba na delavca

Železarna	I.-III. 1984	rang	I.-III. 1985	rang	indeks
Zenica	9.188	8.	17.043	6.	185,5
Jesenice	159.200	3.	88.767	2.	55,7
Ravne	15.154	6.	—	—	—
Štore	14.943	7.	28.359	5.	189,8
Sisak	54.571	4.	49.805	4.	91,3
Smederevo	196.032	1.	78.008	3.	49,8
Nikšić	—	—	—	—	—
Skopje	45.264	5.	—	—	—
Split	164.411	2.	148.927	1.	90,6

Tabela V

(v DIN)

Osební dohodek na delavca (mesečno povprečje)

Železarna	I.-III. 1984	rang	I.-III. 1985	rang	indeks
Zenica	20.203	7.	34.078	5.	168,7
Jesenice	21.942	3.	41.817	2.	190,5
Ravne	21.895	4.	42.955	1.	196,2
Štore	22.989	2.	40.940	3.	178,1
Sisak	21.037	5.	32.540	6.	154,7
Smederevo	18.154	9.	29.622	7.	163,2
Nikšić	20.773	6.	35.861	4.	172,6
Skopje	19.592	8.	28.696	9.	146,5
Split	31.619	1.	28.768	8.	91,0

103.369.000 din ali 3,6 % od skupne višine izgub, ki so znašale v vseh jugoslovanskih železarnah 2.848.240.000 din.

Tabela V: Poprečni mesečni osebni dohodek na delavca v prvem kvartalu 1985 je bil najvišji v Železarni Ravne kot posledica zelo dobrih rezultatov gospodarjenja. Na drugem mestu je Železarna Jesenice in na tretjem Železarna Štore. Najnižji OD v okviru jugoslovanskih že-

mesta prišla na prvo mesto po kazalniku dohodka na delavca in s četrtega mesta na prvo mesto po kazalniku osebnega dohodka na delavca.

Jože Roženičnik, dipl. oec.

Vir: Opšte udruženje crne metalurgije Jugoslavije
Informacija o rezultatih poslovanja crne metalurgije u periodu januar—mart 1985 god. (Beograd, junij 1985)

Lahko delaš leta in leta po ustaljenem načinu, se brez besed sporazumevaš s sodelavcem. Enkrat pa se vrstni red opravi malenkostno spremeni: če ni glasnega sporazumevanja, je lahko to dovolj, da se zgodi nesreča.

Imamo tudi osebna varnostna in zaščitna sredstva. Nekatera so zelo priljubljena, npr. bunde in telovniki pozimi, pa kape s ščitniki, ki naj bi jih nosili vzdrževalci. Take bi radi imeli vsi, čelade, ki glavo resnično lahko ščitijo pred udarcem, pa nihče ne mara. Tudi čevljev s kovinsko kapico mnogi ne nosijo, čeprav bi jih zaradi narave dela morali.

Na splošno velja, da varnostnih zaščitnih sredstev, ki človeka obremenjujejo ali celo ovirajo pri delu, ljudje ne marajo, radi pa uporabljajo udobna, lično izdelana in taka, ki jih je mogoče uporabljati tudi doma.

Seveda uporabo varnostnih zaščitnih sredstev predpisuje zakon, toda vemo, kako je pri nas z uresničevanjem predpisov. Nekateri menijo, da je v železarni za to odgovorna služba za varstvo pri delu. Toda ni čisto tako. Služba za VPD ima predvsem svetovalno in nadzorno funkcijo. Res je uresničevanje varnostnih ukrepov močno odvisno od nadzora, toda za varno delo je v prvi vrsti odgovoren vsak delavec sam, zatem pa delovodja in toz v celoti. Tega bi se morali zavedati vsi in si za varno delo prizadevati bolj kot doslej, saj le z varnim delom zagotavljamo redno proizvodnjo; zdravje bi nam zato moralo pomeniti največjo dragocenost, za katero ni škoda ne sredstev ne časa.

»Pri materialu bi lahko prihranili še več«

Odkar govorimo o stabilizaciji, poudarjamo, da je treba varčevati z materialom in s tem zmanjševati proizvodne stroške. V železarni smo za to že veliko naredili, gotovo pa bi se dalo več. Tako meni tudi **Miran Stropnik**, skladiščnik vložnega materiala v Strojih in delih:

Miran Stropnik

»Z materialom lahko v skladišču v prvi vrsti varčujemo tako, da izbiramo kose takih kvalit in dimenzij, ki so najbližje želenim izdelkom. Vedno pa takih ni na razpolago, zato moramo zeti

večje in odvečne dolžine odrezati. Odrezke, ki so še uporabni, zbiramo in prodamo zunanjim kupcem, kolikor jih sami ne potrebujemo. Ostale pošljemo v topilnico, da jih pretopijo.

Pri ostankih bi se dalo privarčevati še več, ko bi imeli za ta material posebno skladišče in zaposlenega delavca, ki bi imel na skrbi samo to. Potem bi imeli boljši pregled nad tem materialom in bi lahko sproti uporabili prav vse, kar je v določenem trenutku za kak izdelek najbolj primerno. Zdaj namreč za vložni material v Strojih in delih nimamo pravega skladišča, še manj pa seveda za ostanke. Tako se tudi zgodi, da se tak material zameša ali pa se oznake zabrišejo, in kos, ki bi po velikosti ustrežal, ni več uporaben, ker mu ne moremo določiti kvalitete. Če bi za zahteven obdelovanec uporabili neustrezen material, bi nastala še večja škoda, kot če ga pošljemo na haldo.

O potrebnosti urejenega in dobro opremljenega skladišča v naši materialni službi že dolgo govorimo, vendar še prav nič ne vemo, kdaj in kje bomo dobili prostor zanj.

»Težko je delati, če nimaš pravega materiala«

V železarni ne delamo samo železa, ampak še marsikaj drugega. V kleti upravnega poslovanja imamo npr. razmnoževalnico, pravo tiskarno v malem, kjer skupina delavk — med njimi je tudi **Olga Rezar**, ki ima tokrat besedo — »proizvaja« razne samoupravne akte, Novice, Vestnik, razmnožujejo in kopirajo pa še drugo dokumentacijo, obrazce in besedila različnih vrst in za različne naročnike.

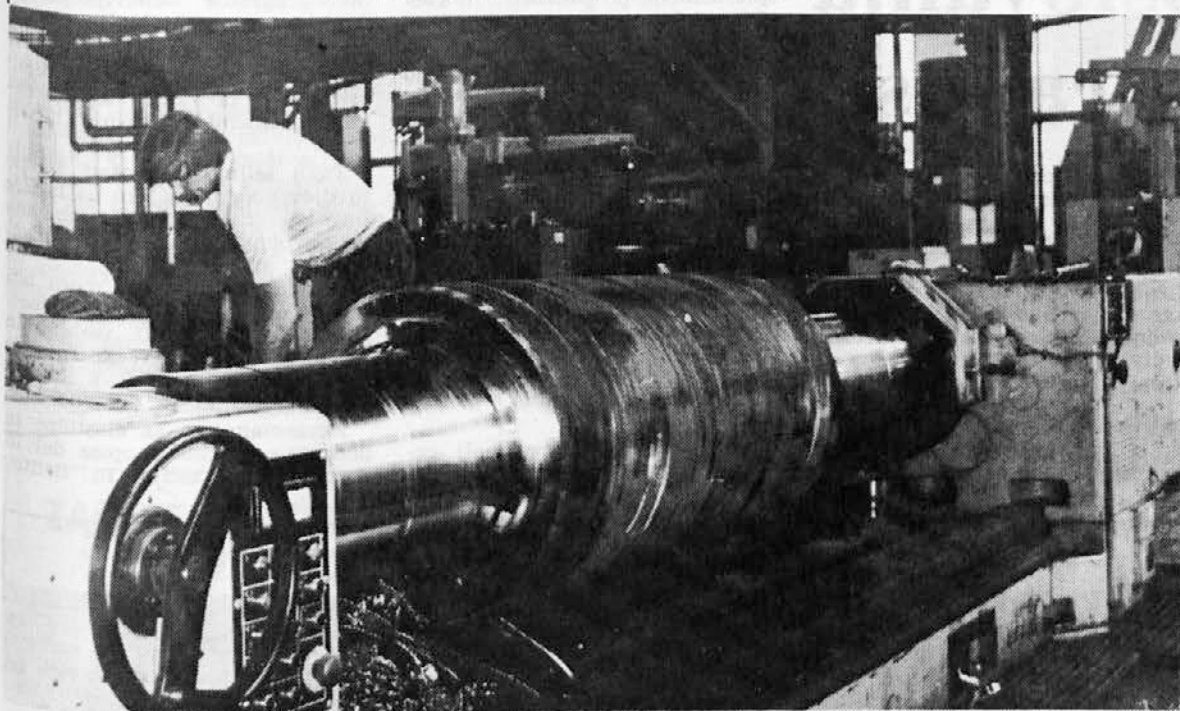

Olga Rezar

»Večkrat kdo pripomni, da smo včasih delali lepše kopije kot zdaj. Te pripombe so ponavadi upravičene, moram pa reči, da za slabe izdelke v glavnem nismo krive delavke v razmnoževalnici.

Tu imamo vrsto kopirnih strojev, večinoma za ofsetni tisk. Naša najnovejša pridobitev je stroj za pomanjševanje in povečevanje kopij, ki ga uporabljamo predvsem za izdelavo matric. Večina strojev pa je že starih in izrabljenih, zato so pogosto v okvari. Ker je težko za rezervne dele, nam to večkrat povzroča težave pri delu. Zastoji pa nastanejo tudi zaradi slabih, čeprav dragih domačih materialov

NAJVEČJI VALJ

Avgusta so v strojih in delih, na oddelku valjev, izdelali doslej največji, termično obdelan valj v Jugoslaviji, za njim pa še drugega. Odpremili so ju Impolu v Slovenski Bistrici. Težka sta bila po 11 ton, premera delovne površine 838 mm, dolžine 4500 mm. Zaradi velikosti so imeli pri obdelovanju težave; s stroja na stroj so ju prevažali s pomočjo jarma, obešenega na dva žerjava. V delovnem procesu je sodelovala železarna Zenica, kalili so ju v Voestu v Avstriji. Po mnenju tehnologa Mlakarja in drugih, ki so sodelovali pri obdelavi teh dveh valjev — velikanov, bi morali, če bi hoteli ustregati podobnim naročilom tudi v prihodnje, prilagoditi takim dimenzijam naše kovaške in kalilniške kapacitete pa tudi transportne zmogljivosti (žerjav) v Strojih in delih. M. P.

barv in papirja — ki jih uporabljamo namesto originalnih, uvoženih.

Omejevanje uvoza pri našem delu močno občutimo. V vsej Jugoslaviji npr. že več kot leto dni ni mogoče dobiti aluminijastih matric formata A3. Uporabljali smo jih pri tiskanju Novic. Zategadelj je stroj, ki smo ga uporabljali za to, popolnoma neuporaben, z Novicami pa imamo veliko več dela, saj moramo tiskati dvakratno število kopij, strani pa je treba še zlagati in sponkati. Ker sami dela ne moremo opraviti pravočasno, nam morajo pri tem večkrat priskočiti na pomoč delavci iz drugih oddelkov centra za samoupravljanje in informiranje. Tako varčevanje s sredstvi na eni strani pomeni veliko izgubo časa na drugi.

V razmnoževalnici rada delam, še raje pa bi, ko bi mogla tiskati samo take izdelke, ki bi bili v veselje meni in tistim, za katere jih naredim.

»Ni prijetno, če delaš sam«

Marsikdo si želi, da ga pri delu nihče ne bi motil in bi lahko v miru delal. Če pa si na delovnem mestu vedno sam, zopet ni dobro. Neprijetno se počuti tudi Marjana Pšeničnik, čistilka na obratovodstvu ETS. V vodstvu tozda zagotavljajo, da ji gredo na roko in skušajo ugoditi njenim željam in zahtevam, na vrsto bo prišla tudi garderoba, toda za zdaj ona ne občuti tako. »V vsej stavbi delava popolne samo dve čistilki. V delavnici je občasno še dežurni električar, a z njim skoraj nimava stika, ker je večinoma na terenu. Ne

gre za to, da bi med delovnim časom klepetali, saj nam obilica dela tega ne dopušča. Človeku veliko pomeni že občutek, da je v bližini nekdo, ki ti lahko pomaga, če se ti kaj zgodi. Najhuje je takrat, kadar je ena od naju na dopustu ali v bolniški. Ne le, da ima druga veliko več dela, ker mora ob svojem postoriti še najnужnejše za sodelavko, najhuje je to, da je v vsem prostoru popolnoma sama.

Marjana Pšeničnik

Z vodstvenimi in drugimi delavci tozda ETS se sicer vidimo, ko prideva na delo, toda tedaj se ne utegnemo pogovarjati z nama. Večkrat pa prileti kaka pripomba, ki mogoče ni bila zlonamerna, ko pa jo sam zase premelevaš, ti ni vseeno.

Ker sva popoldne s sodelavko sami na delu, imava pravzaprav na razpolago vse prostore v soplehju, vendar pa nimava spodobne garderobe, saj so v času, ko se midve preobljučiva, še vsi

prostori zasedeni. Najini garderobni omari tako stojita v stranišču, kar se mi zdi nevredno človeka.

Bolj malo posluha je tudi, ko gre za material, ki ga potrebujemo pri delu. Preden sem v službi dobila krpe za umivanje, sem jih že ne vem koliko znosila od doma.

Ne smem pa reči, da nobenega razumevanja pri vodstvu tozda ne bi bilo. Uredili so mi, da sem rešila problem varstva otrok: vsak tretji teden, ko bi morala oba z možem delati popoldne, lahko hodim na ših zjutraj. Delavnice, ki jih čistim, so med delom toliko prazne, da jih je mogoče vsaj za silo urediti.

»Mladim je težko priti do stanovanja«

Ko mladi odrastejo in si ustvarijo družine, bi se radi osamosvojili. Pa jim večkrat to ni dano, ker ne morejo dobiti stanovanja. Živeti morajo s starši, v njihovem stanovanju. Tako je tudi pri Ivanki Vavče, delavki v Industrijskih nožih.

»Naše stanovanje meri 68 m² in je trisobno, z dvema kabine-toma. Za eno družino je dovolj prostorno, drugače pa je, če se v njem stiskajo tri ali štiri generacije. Zdaj živita ob nama z možem še odrasla sinova s partnerkama, eden tudi z otrokom. Pozimi pa je pri nas še moževa mati.

Možu večkrat dopovedujem, da je treba potrpeti, vendar včasih tudi sama izgubim upanje, da se bodo stvari kmalu uredile. Na seznamu prosilcev stanovanj je veliko delavcev žele-

zarne, tudi mladih. Moja sinova sta komaj nekje pri repu, čeprav mislim, da naše stanovanjske razmere niso niti najmanj rožnate. Toda pravilnik je tak, da si delavec s kratko delovno dobo ne more nabrati veliko točk, če pa ne živi vsaj dve leti v skupnem gospodinjstvu, ne more dati prošnje za družinsko stanovanje, čeprav ima že otroka.

Ivanka Vavče

Če živiš v prenatrpanem stanovanju, pa ugotoviš, da se stanovanjske stiske še ne boš kmalu rešil, te še bolj ujezi, ko vidiš, da nekateri prav potratno ravnaajo s stanovanji. Tako je v naši sosesčini, na Trgu svobode 15. Tam je pritlično stanovanje — sicer čisto spodobno, vendar brez balkona — že več kot leto dni spremenjeno v skladišče jogijev. Ni mogoče zvedeti, čigavo je to stanovanje, niti kdo ima skladišče v njem. Kljub omenjeni pomanjkljivosti bi si mlada družina, ki mora živeti na 8 m² stanovanjskega prostora, v njem z veseljem uredila bivališče.

»Nisem se šolal za pisarno«

Če se kdo odloči za šolanje ob delu, se marsikdo, ki ga pozna kot dobrega delavca, ustraši, češ, zdaj bo pa šel v pisarno. Z Ivanom Roženom, prej strojnim ključavničarjem, zdaj obratnim tehnikom za preventivno vzdrževanje v tozdu SGV, ni bilo tako.

Ivan Rožen

»Za šolanje ob delu sem se odločil na pobudo prijatelja, spodbudile pa so me tudi težave z zdravjem. Vpisal sem se v delovodsko šolo, da mi ne bi bilo treba pozneje, ko ne bi mogel več opravljati svojega poklica,

Razvoj poslovanja in organiziranosti

Razvoj poslovanja in organiziranosti postaja življenjska nuja vseh poslovnih subjektov, saj je zmeraj bolj jasno, da spremembe tehnologije, večja vloga razvojnih in marketinških funkcij zahteva drugačno organizacijo. Na organizacijo pa vpliva tudi zunanje okolje (predpisi, pravila, konkurenčnost trga), ki zahteva od uspešnih organizacij hitro prilagodljivost in reagiranje.

1. Zakaj razvoj poslovanja in organiziranosti v ŽELEZARNI RAVNE?

Glavni vzrok, da smo se odločili za odprtje projekta Razvoj poslovanja in organiziranosti (RPO) je bilo spoznanje, da sedanja organiziranost ne zagotavlja v prihodnosti nadaljnega uspešnega razvoja, vključitve v jugoslovansko in mednarodno delitev dela ter tržnega nastopa.

Manj pomembno se zdi vprašanje statične organiziranosti (število tozdov, delovnih skupnosti, oddelkov, služb), bolj pa torej vprašanje dinamične organiziranosti (predpisi, akti in principi).

2. Nekaj značilnosti sedanje organiziranosti

Če bi organiziranost Železarne Ravne skušali razvrstiti na lestvici, katere krajna pola sta fleksibilnost in togost, potem bi jo morali uvrstiti bližje k togemu polu. To dokazujejo in izražajo naši akti, v katere smo vklopili postopke, predpise in ljudi. Danes zaupamo predvsem linijski organizaciji in imamo veliko nivojev vodenja. Projektna organizacija ni dovolj uveljavljena in večkrat prihaja v konflikte z linijsko.

Imamo zelo podrobne opise del in nalog (nekateri so stari tudi do 15 let), in ne vzpodbujajo inovativnega razmišljanja, vsaka sprememba v načinu izvajanja del pa sproži zahtevo po novih opisih in analitičnih ocenah.

iti za vratarja. Po končani šoli torej nisem šel v pisarno, temveč še naprej opravljam svoje delo, dobil sem le večja pooblastila in odgovornost. S sodelavcem imam na skrbi vzdrževanje strojev v hali stiskalnic Strojov in delov. Kljub nazivu o pravem preventivnem vzdrževanju ne morem govoriti, saj komaj utegnem popravljati napake in odpravljati zastoje. Stroji so že precej obrabljeni in okvar je veliko. Na žalost si pravega preventivnega vzdrževanja pri nas ne moremo privoščiti, ker je menda predrago. Bilo pa bi dobro, ko bi ga imeli. Čeprav je dražje, se večkrat obrestuje, ker zagotavlja nemoteno proizvodnjo, ki pa daje neprimerno večji dohodek, kot je prihranek pri stroških za tako vzdrževanje, kakršno je naše.

Pripravila Mojca Potočnik

V proizvodnji ocenjujemo stroje, kar otežkoča premeščanje zaposlenih in lansiranje proizvodnje.

Sodelovanje med oddelki in strokovnimi službami je slabo, ker niso vedno jasno ločene pristojnosti in odgovornosti, režim individualne diferenciacije pa ne krepi zavesti sodelovanja.

3. Kaj v bodoče želimo?

Že uvodoma smo poudarili, da so bistvene spremembe dinamične

ne organiziranosti. Tako bo projekt imel nekaj glavnih točk v spremembah po področjih in vsebinah dela.

Ena glavnih zahtev je taka organiziranost razvoja, da bomo lahko v bližnji prihodnosti normalno sprejeli najtežje poslovne in strateške odločitve (širina proizvodnega programa, razvoj trga, upravljanje proizvodnje ipd.).

Oblikovati bomo morali integralni marketinški koncept, moralo bo priti do »prekvalifikacije prodaje«, ko bo vsaj za najdonosnejše produkte le-ta morala postati prodajno tehnični inženiring. Za tako višjo obliko poslovnega nastopa (inženiring) pa se moramo primerno organizirati.

Znanje mora postati bolj cenjeno (priznati to v AOD in v

napredovanju) in bolj sistematično obnavljano. Potrebovali bomo programe obnavljanja po strokah in starostnih skupinah.

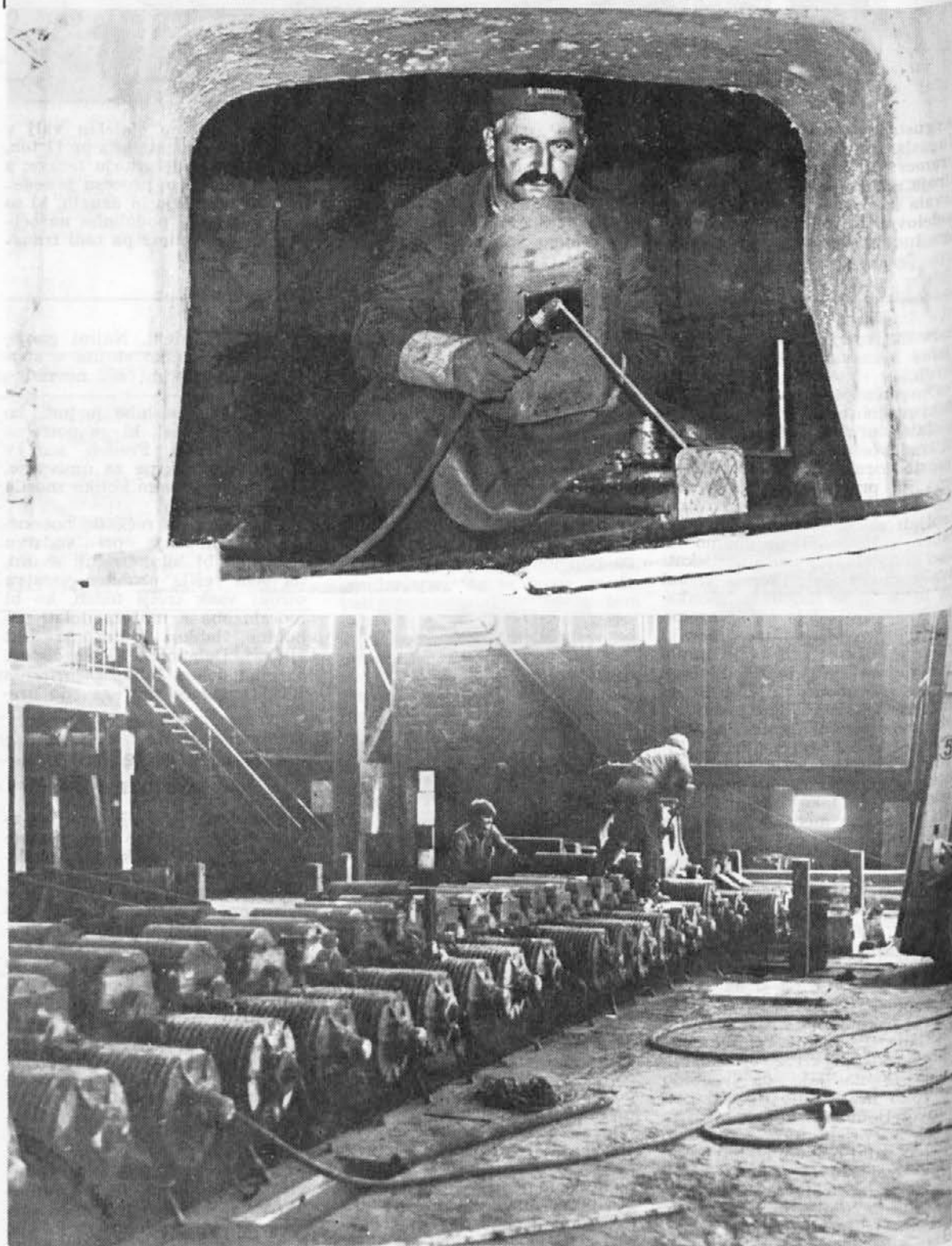
Nekaj sprememb bo takih, iz katerih izhaja, da bomo zajeti vsi in ki bodo zahtevale tudi nekaj sprememb današnje miselnosti.

Tako želimo zmanjšati število nivojev vodenja, s tem bo težišče linijske odgovornosti preneseno na strokovno funkcijsko odgovornost.

Razvid del in nalog mora biti mnogo enostavnejši in elastičnejši. Vzgajati mora (z vsebino in izvedbo) v smeri večje rotacije in zamenljivosti del v okviru strokovnosti, ki jo delavec ima.

Zavzemamo se za elastične in področno vsebinske opise del in nalog. Organizacija in delitev

KONČANI REMONTI

dela znotraj področij ali oddelkov mora biti stvar vodenja in programov dela. Sistem napredovanja kadrov mora poznati bolj horizontalne možnosti in manj vertikalne, kar bo pomagalo ohraniti bolj plitko organizacijo in enostavnejše poti.

Ugotoviti moramo krivuljo za služkov, ki izraža motivacijsko strukturo, in težiti k tisti (strmi), ki izraža lastnosti podjetij, ki so jo sprejele: to so podjetja, ki so v poslovanju dinamična, žilava in agresivna. Podjetja s položno strukturo pa so v poslovanju bolj konservativna, počasneje reagirajo na spremembe na trgu, in jim v poslovanju primanjkuje konkurenčne prodornosti.

V smeri inovativnosti moramo statusno in sistemsko rešiti vprašanja »službene inovativnosti« ter razvijati inovacijsko klimo in pogoje za ustvarjalno delo.

Če sprejmemo tako opredeljeno orientacijo, potem tudi ni dileme, ali k projektu pristopimo z makro ali mikro nivoja — praktično to pomeni, da bomo zajeti vsi. Zajeti pa bomo predvsem z zahtevo po spremembi miselnosti in obnašanja, manj pa v premeščanju ali odpiranju novih organizacijskih enot. Taka sprememba bo vzela veliko časa, volje in bo terjala precej sposobnosti, predvsem vodilnega kadra.

Brane Žerdoner

ZAČETEK DRUŽBOSLOVNIH RAZISKAV V ŽELEZARNI RAVNE

Razni inštituti širom sveta se že dolgo ukvarjajo s preučevanjem ljudi v medsebojnih interakcijah v raznih okoljih. Ni sporno spoznanje, da je človek vzrok napredka celotne zgodovine in da so delovni rezultati v tesni zvezi z njegovim zadovoljstvom. Predvsem zaradi omilitve razrednega konflikta in vzpostavitve socialnega mira je nastalo mnogo tovrstnih študij. Drugi tip podobnih raziskav je javnomnenjski, ki ga uporabljajo predvsem politične stranke in v obdobju pred volitvami ali sprejetjem pomembnih odločitev testirajo mnenje volivcev. Razvite zahodne države z visoko demokratično tradicijo (Švedska, ZDA, Norveška) pomembno upoštevajo javno mnenje deželčanov pri oblikovanju lastne politike.

Kaj pa pri nas?

V Sloveniji obstaja cela vrsta raziskav s področja t.i. industrijske sociologije in psihologije, kjer predvsem izstopajo strokov-

njaki treh investicij: Kavčič in Svetlik (FSPN), Rus (RIFSPN), Jerovšek (ISU), ki so objavili precej študij, empirično preverjenih v podjetjih po Sloveniji ali pa celo v drugih državah. Najbolj znana mednarodna študija o podjetjih v 5 državah (ZDA, Italija, Avstrija, Izrael in Jugoslavija) je »Hirarhija«, ki je izšla pri DE Ljubljana. V teh raziskavah pogrešamo prisotnost družboslovnih raziskav, potrjenih v Koroški krajini, če lahko tako imenujemo štiri občine. Priznati moramo, da je nekaj na tem delal EI Maribor, PE Ravne predvsem na demografskem področju.

In kako v Železarni Ravne?

Predvsem izhaja iz potrebe po razvoju organizacije, da zelo podrobno spoznamo sami sebe, predvsem pa naše sposobnosti in stališča ter vrednote, iz odgovorov pa bi morali razluščiti tudi tisto, kaj nam oblikuje naše vrednote. Smo heterogen tehnološki kolektiv, ki ima v svoji sestavi različne delavce po raznih konstantah.

Že večkrat se je dogodilo, da ocene družbenopolitičnih organizacij niso uspele dati prave poudarjanja v Železarni Ravne. To je laično tudi zelo težko, ne vemo pa, zakaj si ne bi pomagali s stroko! V Zahodni Nemčiji se v večjih in uspešnejših podjetjih trudijo, da bi čim bolj spoznali človeka, njegove želje soočili z možnostmi in dosegli celo vpliv na stil življenja njegove družine. Cilj tega je večji ekonomski rezultat. Pri nas ne gre samo za to, gre za humanizacijo dela, za to, da poskušamo neskladja med željami in možnostmi odpraviti. Delovni proces

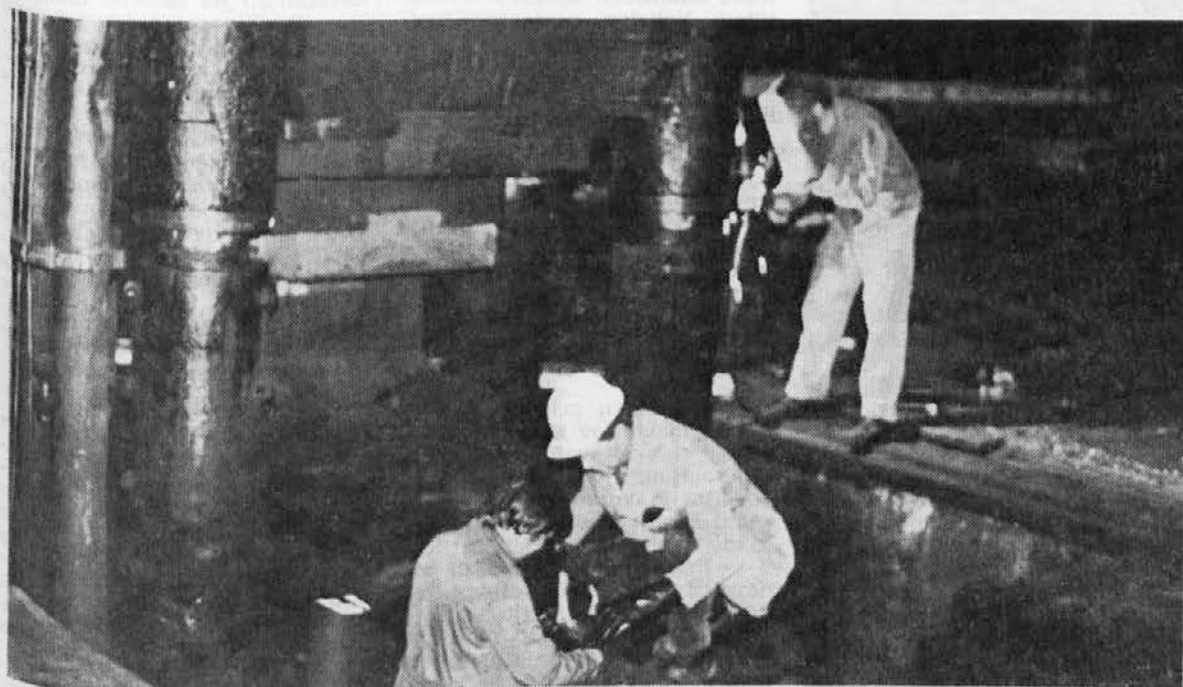
je na neki način sistem, ki po lastnih zakonih vztrajnosti teče naprej in ne dovoljuje vsak dan temeljitega posega v človeka. Marsikaj tako ostane neizpovedanega.

Zadnje čase zelo poudarjamo bitko za večji dohodek, za manjše stroške, za splošno varčevanje. Izreden vpliv na vse to imajo delovodje in vodje strokovnih služb in oddelkov kot prvi organizatorji dela in vodenja. Ali lahko pričakujemo spremembe stila vodenja, če bo to zahtevala nova organizacija? Ali so ti ljudje fleksibilni, pripravljeni sodelovati? Kakšen je njihov dejanski položaj, kompetence in odgovornosti? Koliko še imamo »mojstrov« in koliko le še »evidenčarjev« dela?

Takšna razmišljanja so vzpodbudila skupino družboslovnih strokovnih delavcev, da izvede dve raziskavi. Prva naj bi bila začetek paletne raziskave javnega mnenja delavcev Železarne Ravne in druga raziskava o delovodjih in vodjih služb. Za obe bo treba izdelati hipoteze, vprašalnike in nato hipoteze testirati. V javnomnenjske raziskave bi morali zajeti vsaj 10% stratificiran vzorec delavcev, ki bi bil po vseh zakonitostih dovolj velik, da bi dal podobo cele železarne. Za take ankete je značilno, da nimajo točnih ali napačnih odgovorov, ampak samo točne, in da raziskovalcev ne zanima posameznik (torej ne sprašuje po imenu, je anonimna), ampak cela skupina. Prav zaradi tega ljudje sprejemajo take ankete in radi sodelujejo. Verjetno ne bomo uspeli izvesti ankete posameznika, ampak po pošti, kar pogojuje določen izpad in zato zahteva večji vzorec. Pričakujemo sodelovanje zaposlenih, ki bodo izbrani za anketiranje, saj menimo, da spoznanja lahko koristijo samo skupnemu razvoju celotnega kolektiva.

Brane Žerdoner

V razmnoževalnici

V poletnih mesecih so vzdrževalci tozdrov SGV in ETS ter nekateri zunanji izvajalci generalno popravili vse agregate v tozdroh Valjarna, Jeklarna in Kovačnica. Tako teče zdaj delo z novo močjo in z upanjem, da bo čez leto manj zastojev, ki bi oteževali doseganje ciljev. H. M.

MERITVE IN OBRAČUN PORABLJENE TOPLOTE V STANOVANJSKIH BLOKIH

Odločitev o vgradnji toplotnih števecv v stanovanjskih stavbah je sprejela skupščina KCS (komunalna cestna skupnost) Ravne ob spremembi letnega programa dela, za kar je bilo potrebno zagotoviti znatna denarna sredstva. To je prednostna naloga v programu dela KCS za letošnje leto. Naloga je bila zastavljena skupaj z vgradnjo števecv v individualnih hišah in vključena v srednjeročne usmeritve dela tedanje SKIS za obdobje 1980—1985, vendar zaradi objektivnih razlogov kasnije (prednostne investicije v KCS — vodovod Šumice, plinovod Ravne—Prevalje—Mežica).

Skupno oddano toploto za ogrevanje mesta merimo. Urejena so tudi merilna mesta v toplotnih podpostajah v mestu (iz ene TPP praviloma ogrevamo več porabnih enot — stavb), vendar teh meritev do sedaj nismo uporabili za obračunavanje toplote predvsem zaradi »pregrobo« delitve. Res je, da bi bilo idealno meriti porabo toplote v vsakem stanovanju posebej. Tehnično je to tudi izvedljivo. Pogojeno pa je z znatnimi denarnimi vlaganji, ki jih zahteva meritev na vsakem radiatorju posebej, da ne govorimo o tem, kako bi bilo potem mogoče tako merjeno toploto tudi obračunati. Če pa bi bil kdo od uporabnikov stanovanj v take meritve pripravljen sam investirati, pa bi se zagotovo preverjene meritve porabe upoštevale kot količina za obračun, ker vemo, da je prek meritev možno in zanimivo varčevati.

Dosedanje, posplošeno in pavšalno plačevanje razdeljene toplote po m² ogrevane površine prav v ničemer in nikogar ne vzpodbuja k varčevanju (izvzeti so tisti, ki kljub temu ocenjujejo, da je toplota za spuščanje skozi okno predraga in se racionalno obnašajo pri prezračevanju stanovanj), ker se to pri plačevanju ne pozna.

Način obračunavanja, ki bo uveden s prihajajočo kurilno sezono v stanovanjskih blokih, še ni »tisti pravi«, pa vendar z vidika poudarjenega interesa po energetskem varčevanju stimulativen. Vzpodbujal bo stanovalce na medsebojno opozarjanje in varčno obnašanje pri prezračevanju, zatesnjevanju oken in zunanjih vrat oziroma medsebojni izmenjavi predlogov o možnih načinih varčevanja, med katerimi je občasno pripiranje in zapiranje radiatorskih ventilov v spalnicah, hodnikih, straniščih, avlah, predvsem takrat, ko zunanja temperatura to narekuje.

Medsebojno opozarjanje ne bi smelo povzročiti užaljenosti, temveč ga bo treba razumeti kot obliko sosedске pravice za doseg skupnega cilja v hiši skozi skupen interes: porabo toplote uravnavati po potrebah in ne po možnostih, ki so nam dane, če so te večje od potreb, kar v našem primeru so.

Varčevati je treba, če je le mogoče. V tem primeru je varčevati in privarčevati mogoče, kar nam dokazujejo poskusni izračuni na podlagi meritev v toplotnih postajah in inkasa »za porabljen« toploto po m², to nam dokazujejo tudi porabniki v individualnih hišah.

Računamo na izdatno sodelovanje in podporo hišne samouprave (zbori stanovalcev, hišni sveti), saj gre tudi za vsebino družbene samozaščite (racionalno gospodarjenje), ki je naloga in dolžnost slehernega. Energija je draga, pri nas zaradi visoke stopnje inflacije tudi vsak dan dražja. Zato mora biti skupna naloga dobaviteljev in porabnikov, da z njo racionalno ravnamo med pridobivanjem, transportom in porabo. K temu nas zavezuje vrsta zakonov in predpisov, posebej pa še Zakon o energetskem gospodarstvu (Ur. l. SRS, št. 33, z dne 19. 11. 1981, poglavje III).

Lojze Janežič

Kar naredimo za pripravnike, naredimo tudi zase

Med številne dejavnike učinkovitosti delovne organizacije spada tudi pripravnštvo, vprašanje pa je, v koliki meri se zavedamo njegovega pomena. Je v bistvu nadaljevanje šolanja, kar je razumljivo ob dejstvu, da nobena šola ne more dati takoj uporabnega strokovnjaka (vsakdo je lahko pri svojem delu strokovnjak!).

Pripravnštvo je namenjeno:

- spoznavanju pripravnikovih sposobnosti, zmožnosti, osebnostnih lastnosti, stališč in nagnjenj, da bi lahko dobil ustrezno delo
- usklajevanju šolskega znanja s potrebami prakse
- usposabljanju pripravnika za dela in naloge, ki jih bo opravljal

— pridobivanju delovnih izkušenj, s katerimi bo lahko samostojno opravljal svoje delo

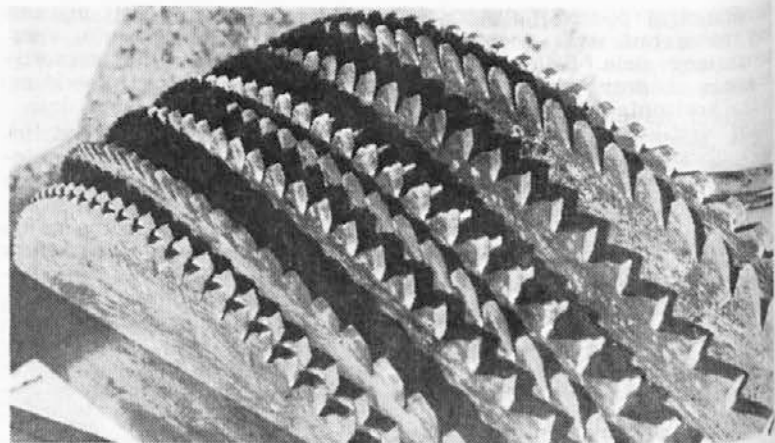
— spoznavanju delovnih pogojev, pravil, pravic in dolžnosti, delovnega reda ter običajev v organizaciji

— oblikovanju lika bodočega člana kolektiva.

Med nalogami pripravnika, zapisanimi v samoupravnih splošnih aktih, zasledimo:

— podrobna seznanitev s programom strokovnega usposabljanja, na katerega ima možnost ugovaranja

— mora si izpopolnjevati svoje delovne sposobnosti z zahtevami del in nalog, kar pomeni tudi poznavanje dosežkov drugod; sodelavci pa so mu dolžni to omogočiti

Zagni listi

— aktivno vključevanje v vse oblike dejavnosti, ki izhajajo iz programa strokovnega usposabljanja. To vključuje tudi pripravnikovo kritiko morebitnih pomanjkljivosti programa

— vodenje pripravniškega dnevnika

— opozarja mentorja, če usposabljanje ne poteka po predpisanim programu. Mentor je vez med pripravnikom in okoljem.

MENTOR

Izraz pomeni izkušenega svetovalca in vodnika, odnos s pripravnikom mora temeljiti na zupanju. Pogoji uspešnega izvajanja te naloge so osebna primerčnost, strokovnost, pripravljenost za mentorstvo, dovolj časa, pedagoška oz. andragoška usposobljenost in delovne izkušnje. Skrb za usposabljanje mentorjev pripada delovni organizaciji.

Pripravnštvo traja — odvisno od dosežene izobrazbe — 6, 9 ali 12 mesecev in se zaključi s preverjanjem uspešnosti na strokovnem izpitu. V zadnjih petih letih, kolikor v naši železnari pripravništvo poteka, smo usposobili čez 300 pripravnikov, od tega polovico pripravnikov absolventov usmerjenega izobraževanja.

POVRATNA INFORMACIJA

Za nadaljnje izpopolnjevanje izvajanja pripravništva je bilo treba analizirati njegovo učinkovitost. Nekatere ugotovitve raziskave, izpeljane z vprašalniki za pripravnike mentorje in nekatere delovodje, na kratko povzamam v tem zapisu.

IZSEKI

a) Pripravnštvo II. in IV. stopnje (bivše poklicne šole)

— Močno je prisotno mnenje tako pripravnikov kot mentorjev in delovodij, da je problem pomanjkanje praktičnih pa tudi teoretičnih strokovnih znanj.

— Sodelovanja z vzgojnoizobraževalnimi ustanovami je premalo.

— V procesu pripravništva se največ mentorjev srečuje s težavami pri pripravi in izvajanju usposabljanja; mentorji niso zadovoljni s svojim statusom (priznani čas za to delo, stimulacija, klima v okolju).

— Pripravniki so izražali zadovoljstvo z medčloveškimi odnosi v delovnem okolju.

— Delovodje najbolj ocenjujejo odnos do varčevanja na delovnem mestu. Sicer pa izrazito kritičnih ocen ni.

— Ko delovodje ugotavljajo razliko med učenci usmerjenega izobraževanja in prejšnjimi ge-

neracijami, je možno razbrati manjše nazadovanje pri načinu uporabe orodja, strojev in naprav ter delovne in tehnološke dokumentacije, kar pa ne velja za celotno populacijo, saj nekako vsak četrty do peti delovodja vendarle trdi nasprotno. Tako med mentorji kot delovodji so mnenja glede uspešnosti usposabljanja pripravnikov II. in IV. stopnje dokaj deljena. Prav tako je imela polovica teh pripravnikov pomisleke glede zadovoljstva z delom.

b) Pripravnštvo V., VI. in VII. stopnje (od srednje stopnje izobrazbe do visoke)

— Največ anketiranih pripravnikov pripisuje veliko vlogo za uspešno vključevanje v delo osebni zainteresiranosti.

— Delovni čas je bil dobro izkoriščen po mnenju 80% pripravnikov.

— Le polovica mentorjev meni, da imajo pripravniki na tej stopnji dovolj teoretičnega znanja, obenem pa jih je precej, ki pri svojem mentorstvu nimajo pravega odnosa do študija strokovne literature in udeleževanja strokovnih srečanj ter ne spodbujajo kritičnega mišljenja pripravnikov. Nadalje precej mentorjev ločuje delo od samouprave, ne upošteva dovolj pripravniškega dnevnika, zanemarija priznanja kot spodbudo in faktor navezanosti na delovno okolje.

— Pripravniki predlagajo več stikov že v času šolanja, več sodelovanja z vzgojnoizobraževalnimi ustanovami pozneje, bolje organizirati sodelovanje med pripravniki in med mentorji posebej. Nadalje ugotavljajo nekateri, da po organizacijskih enotah ni vse dobro urejeno za sprejem in vključitev pripravnika v delovno okolje, želijo si tudi še več priročnikov za spoznavanje delovne organizacije. Glede mentorjev predlagajo še ustrezno materialno stimulacijo mentorjev, kadrovanje in usposabljanje.

POVZETEK

Eden izmed namenov analize pripravništva je bil dobiti iztočnice nadaljnega urejanja pripravništva. V kadrovske službi so že izvedli nekaj opravil na tem področju. Prav gotovo pa gre za proces, ki terja neprestano dograjevanje in sodelovanje vseh udeležencev, zanje pa še posebej velja pregovor: »Ura zamujena ne vrne se nobena«.

Samo Savec

Vir: Filip Dolinar, Pripravnštvo v OZD, DDU Univerzum, Ljubljana, 79

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Leto XII

Ravne na Koroškem, 13. septembra 1985

Št. 9

»Mladi fužinar« izhaja kot mesečna priloga Informativnega fužinarja. Uredniški odbor: Saša Meško, Irma Fajmut, Barbara Sušnik, Marjana Kjorpenčev in Silvo Jaš, ki odgovarja tudi za vsebino »Mladega fužinarja«

Razmišljanje o akciji

V človeškem življenju se menjavajo vtisi, dogodki in spomini prav tako kot na vrtiljaku. Plovejo mimo tebe, novi in novi pa jih spodrivajo. Vse počasi utone v pozabo nekam v skrit kanček podzavesti. Vse pa takoj oživi — najmanjši gib, pogled ali stvar je dovolj in vse znova oživi pred teboj — kakor lep pisan mozaik spominov. So pa stvari, ki nikoli ne utonejo v podzavest, ampak ostanejo zvesti spremljevalci samotnih noči — ostanejo spomini — spomini na srečne, razposajene dni, smeh, klepet, spomini na mladost — življenje. Taki so moji spomini na srečne brigadirske dni.

Letos sem bila prvič v brigadi in moram reči, da mi je zelo žal, da ni trajala dlje.

Novi ljudje, novi obrazi — samo nekaj časa — in že smo postali prijatelji. Delili smo delo, kruh, vesele in srečne trenutke — skratka vse. Velikokrat sem že poslušala intervjuje in ankete z brigadirji. Lahko rečem, da mladi iz različnih nagibov gredo v brigado, v glavnem pa zaradi iskrenega prijateljstva, ki se tu stke in spontano rodi.

Ilirska Bistrica—Podgrad, kraj, kjer smo mladi v delu s pesmijo na ustih kalili tovarštvo. Zaorali smo ledino, kajti nismo delali po starem. Ubrali smo svojo pot — pot samoupravljanja. Življenje smo si organizirali po svoje, drugače kot običajno, brez jutranjega dviganja zastave, obvezne telovadbe (pripomniti moram, da smo na delovišče hodili peš tudi pol ure in več z orodjem, in to nam je bila jutranja rekreacija obenem pa tudi učinkovito sredstvo za prebujanje), pozno v noč pa se je iz tabora razlegal smeh, klepet in vesela pesem.

Stari brigadirji večinoma obujajo spomine na pristržne odnose z domačini. Tudi mi smo se s požrtvovalnim popoldanskim delom (pomagali smo domačinom pri raznih opravilih — največ pri spravilu sena) vpisali v »zlato knjigo«. Vendar... Moram reči, da je to edina stvar, ki me je razočarala. V pogovoru z domačini sem dobila občutek, da ne verjamejo v uspešnost akcije — pa ne v brigadirje, ampak so mnenja, da ovčereja ne bo uspela. Dobro je, da vsaj mladi bolj zaupamo in da nas nezaupanje ni motilo. Tako smo delo dokončali.

V dveh letih, ko se je na tem revnem koščku slovenske dežele zamenjalo 14 brigad, smo brigadirji iz cele Slovenije dokončali delo in tako je pašnik pripravljen, da sprejme drobnico. Na pašniku, ki smo

ga s svojim delom očistili in ogradili ter izkopali kanale za vodno oskrbovanje, se bodo jeseni že pasle prve ovce.

Brigada nam je pripomogla tudi pri širjenju bratstva in enotnosti, saj je desetina brigadirjev prišla iz bratskih republik, naj-

več iz Lučanov (SR Srbija, pobrateni z občino Dravograd), nekaj pa tudi iz BIH.

Na brigado mi bodo ostali najlepši spomini. Kipeča mladost, prijateljstvo, sonce, sreča — vse to je brigada. Brigadirsko življenje je prelepo, da bi se dalo opisati s tako skopimi besedami. Za vedno mi bodo ostali lepi spomini in trdno prijateljstvo.

Pridite, pa boste videli — PRIDRUŽITE SE NAM! In morda boste tudi vi lahko nekoč vzkliknili: VENI-VIDI-VICI!

Meta

Počitniško delo v železarni

Še vedno vztrajam na akcijah...

Veliko je obrazov, ki naredijo na človeka poseben vtis, z izrazno močjo se mu vtisnejo tako v spomin, da podoba zlepa ne zbledi. In če je takšno srečanje med brigadirji na akciji, je sleherni takšen klepet pa tudi zapis toliko bolj dragocen. Kdo ga ne bi poznal tako ali drugače, našega Žuleta, ki je letos sodeloval na mladinski delovni ak-

sremsko-mitrovske regije. Teh časov se rad spominja, čeprav so bile razmere in pogoji dela težki. Vendar so jih mladi ustvarili in prikrojili zase, — po svoje. Z otroško zagnanostjo pripoveduje o nabavi prvega televizorja, ki je bil za takratne razmere pravo bogastvo. Imeli so v najemu njivo, posadili so krompir, ga okopavali in pro-

Najstarejši in najmlajši brigadir

ciji Jesenice '85, čeprav je njegovo polno ime Ratimir Žugić iz Beograda? Težko je govoriti o človeku, brigadirju in tudi o mladincu, pa čeprav ima že 42 let.

30 zveznih in veliko veliko lokalnih delovnih akcij. Stevila se niti ne spominja več, takšni bi bili uvodni stavki v njegovi akcijski izkaznici skupaj s prvo akcijo 1959. leta. Pripoveduje s posebnim žarom in zanosom, živo in prepričljivo. Spomini kot ptica poletijo v tisti čas in v takratne razmere mladinskega prostovoljnega dela. Žule ni bil nikoli materialist, ne na akcijah in ne takrat, ko je delal v mladinski organizaciji

dali. Denarja je bilo ravno dovolj za televizijo. Posrečena domislica. Tudi v današnjem času bi se lahko mladi poslužili česa podobnega, saj sredstev za njihovo dejavnost ni ravno v izobilju.

Vrneva se k akcijam. Naštevavanja kar dežuje in stežka si vse zapomnim. Prekrižaril je vso Jugoslavijo po dolgem in počez, od Djerdapa do Reke, od Polistera (Makedonija) do Jesenic. Ni akcije, ki je ne bi obiskal, spoznal njene posebnosti in pogoje dela, se spopadel z metri vodovoda in kubiki zemlje. Je tako rekoč legenda mladinskega prostovoljnega dela in dragocen

vir podatkov in tudi dogodkov iz akcijskega življenja.

Ko smo za konec pogledali v njegovo družinsko življenje, se je samo zvito nasmešnil in v očeh mu je zagorel tisti njegov značilni lesk: »Ej, kaj bi to. Tudi žena ima za svoja leta kar precej akcij, morda me celo prekaša po številu, saj je začela že leta 1956, od takrat pa sva bila skupaj samo na eni, in sicer zakonski. Drugače pa greva vsak po svoje v brigado, žena je ravno sedaj na drugem koncu naše domovine.«

Vedeli smo, da je res tako, kajti če ne bi bilo skladnosti, tudi Žule ne bi imel več tistega nemirnega duha, ljubezni in privrženosti do mladinskega prostovoljnega dela. To pa je veliko. Sleherno leto, ko se začne obdobje delovnih akcij z brigadirskim poletjem, postane nemiren. Kako tudi ne, ko pa ve, da je njegovo mesto na akciji, v brigadi. Če bi kakšno leto manjkalo ali pa ga sploh ne bi bilo, bi bile akcije prikrajšane za del zgodovine, za pomemben mejnik in simbol žive legende mladinskega prostovoljnega dela.

Silvo Jaš

Zgodba mojega življenja

Pogledam v kozarec rdečega vina: v njem skriva vsa se zgodovina mojega življenja.

Nekoč postaven mlad fant
s črnimi lasmi,
danes dedec za odpad
s kalnimi očmi.
Vse hitro mine,
a čas ne izbriše bolečine,
ki človeka žre in žre,
dokler ne umre.
Ljubezen je bila,
ljubezen še bo,
čeprav je tisto dekle odšlo.
Smrt noče priti.
Zato tukaj sedel bom
in pil bom to vino,
ki ničesar ne ve.

Sama

Sama.
Sama sem sredi puščave
kot zelen otok.
Oaza.
Zakaj?
Zakaj mi nihče ne pomaga?
Zakaj me nihče ne opazi?
Vsi se skrivamo
v lupine svojega življenja,
okovani v lastne skrbi.
Zakaj si ne pomagamo?
Morda bi bil takrat svet boljši,
življenje srečnejše.
Toda ne bomo.
Ne moremo,
ker nočemo.

Irena

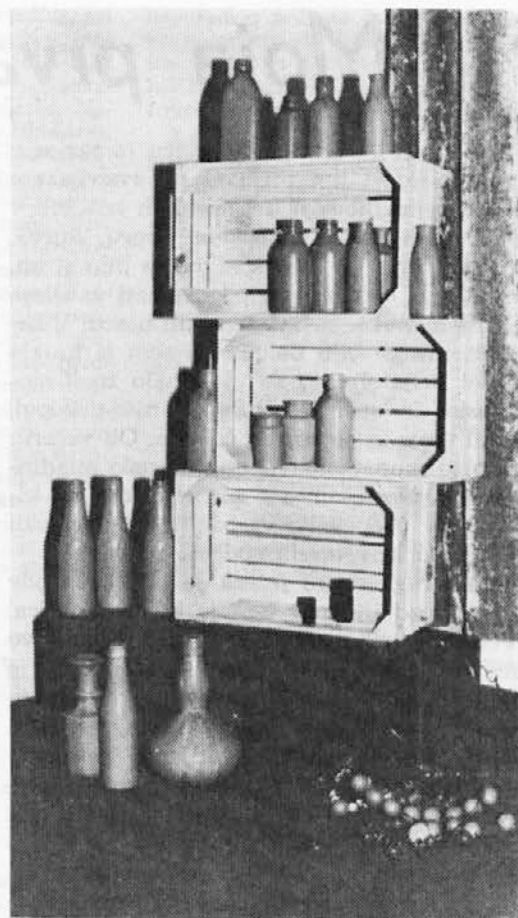
Združil naju je taborni ogenj

Gozdna stezica, polna smeha in veselega pogovora, pelje k našemu cilju. Otovorjeni z nahrbtniki stopamo po njej. Skozi gosto zeleno drevje nas tu in tam zaslepi bleščeč, igriv sončni žarek. Na nekaterih delih poti obstanemo in se zazremo v čudovite vrhove Karavank. Kmalu imamo pred sabo plansko koč.

V bližini postavimo šotore in se malo razgledamo po okolici. Presenečeni ugotovimo, da nismo sami. Tu je še skupina fantov, ki so prav zanimivi pri kuhanju hrane. Zvečer, ko smo zakurili taborni ogenj, so se nam z dovoljenjem vodnika pridružili. Znali so prijetno poklepetati in tako smo zvedeli marsikaj iz njihovega življenja. Povedali so, da so ljubitelji planin in planine so nas združile. Ko je prišla ura za odhod v spalne vreče, se je pred mano pojavil fant s temnimi kodrastimi lasmi, mi voščil lahko noč, se obrnil in odšel. Začuden sem gledala za njim, saj sem ga komaj poznala. Vedela sem, da mu je ime Rok, da je star 17 let in pošteno čeden. S čudnim občutkom sem zaspala. Naslednje jutro sem sklenila, da bom dogodek pozabila, vendar mi ni uspelo. Zvečer so naši taborniški sosedje zopet prišli. Ko smo se deli ob ognju, sem kar naenkrat opazila,

da sedi Rok zraven mene. V soju ognja so se mu oči čudno svetile in nenadoma me je vprašal: »Verjameš v ljubezen na prvi pogled?« Od začudenja sem skoraj pozabila zapreti usta in »ne« mi je ušlo. »Jaz tudi nisem verjel, od včeraj sinoči pa verjamem. Saj me razumeš, kajne?« Ne, takrat nisem prav nič razumela. Kakšen je pravzaprav fant, ki ti že drugi dan poznanstva pove, da si mu všeč? Kakor on, sem ga tudi jaz iznenadila s svojim vprašanjem: »Sem ti všeč, kaj?« »Ja« je preprosto odgovoril, v meni pa se je začela nabirati jeza. Potem pa sem nadaljevala: »Mar misliš, da ti bom takoj padla okoli vratu, če...« »Uh, si čedna, ko se jeziš.«

Takrat res nisem vedela, kaj naj rečem. Od začudenja sem razširila oči, on pa se mi je smejal. »Všeč so mi energična dekleta.« Takrat tudi jaz nisem ostala resna. Začela sva se smejati v duetu in drugi so naju precej začudeno gledali. Večer, ko mi je ob pogledu na fanta prvič začelo močnejše biti srce, je kar prehitro minil. Zaspala sem z njegovo sliko v očeh in zjutraj sem se zavedla, da sem zaljubljena. Tisti prelepi taborniški dnevi so prehitro minili, prišel je čas slovesa in to je bilo hkrati tudi moje najtežje slovo. Izmenjala sva si naslova in

Za rože ali ne

si zatrdno obljubila, da si bova pisala. Ko sem stopala po tisti gozdni stezici v dolino, so mi v ušesih zvenele njegove zadnje besede: »Glej, da bo v tvojem srcu zame vedno gorel taborni ogenj.« Nisem čutila, ko so mi po licih polzele solze. Vodnik ki je hodil ob meni, je nekaj časa molčal, nato pa mi je z nagajivim glasom dejal: »Prva ljubezen pride in gre.« Grdo sem ga pogledala, vendar je imel prav. Pride in s prvim lahkim vetričem tudi odide.

Marjeta

Prijateljici

Vojak

Dragi, odšel boš v svet,
daleč od mene,
daleč od vseh.
Dolgo te ne bo nazaj,
dolgo leto in pol.
Zamenjala me bo puška,
krajšala ti čas,
meni ostali bodo le spomini.
Spomini in slika bodo v meni živeli,
spomini na lepe čase in črnolasega fanta,
ki nosila ga bom globoko v srcu.
Skušala te bom čakati,
čakati leto in pol,
četudi prevarala te bom,
pozabila te nikdar ne bom.
Saj ti povedel si me v svet ljubezni,
dokazal, da lepo je živeti,
toda le, če imaš za koga ŽIVETI.

Irena

Moja prva ljubezen

Počitnice so se blizale koncu in jaz sem teh štirinajst dni preživel na avstrijskem Koroškem. Bil sem pri očetovih znancih v vasi Hodišče ob Hodiškem jezeru. Sprva, ko sem prišel v Hodišče, me je bilo strah, da se ne bom mogel pogovarjati z njimi, saj sem znal le nekaj nemških besed. V začetku mi je bilo dolgčas, a sem si kmalu našel prijatelje, ki so vsaj malo znali slovensko in sem se skupaj z njimi kopal, igral tenis in se vozil s čolnom. Ob večerih smo se skupaj zabavali v slovenski mladinski šoli. Poslušali smo plošče, igrali na kitare ter prepevali. Vsi dnevi so minevali enako, dokler nisem spoznal nje.

Na drugi strani jezera je prav do vode segal gozd in prav tam je bila brunarica. Velika, z balkonom in obdana z visoko živo mejo. Do nje je bila speljana cesta, ki pa je nihče ni uporabljal, ker je bil svet okrog močvirnat. Zmeraj je bila zvečer v temi, a tisti večer je bila razsvetljena. Zamikalo me je, kdo neki je v njej, zato sem se zjutraj, ko je sonce že prijetno grelo, odpravil raziskovat. Pridem tja in vidim mercedes nemške registracije. Skrijem kolo in potisnem glavo skozi živo mejo. O, bog poma-

gaj, kaj vidim zdaj? Punca gola, tušira se. Izbulim oči in odprem usta. Tako zijam, dokler se ona ne obrne, da jo vidim v popolnem Evinem kostimu. A v tistem hipu dobim krepko brco v zadnjico. Moja Eva se hitro ogrne, jaz pa zaradi krepke brce priletim ravno pred njo. Zazdela se mi je božansko lepa, a že naslednji trenutek nisem mislil na njo, saj je nadme prihrumel njen oče. Strah mi je dal moč, da sem preskočil živo mejo. Jadrno sem jo odkuril s kolesom. Za seboj sem slišal grožnje in vpitje, ki ga pa na srečo nisem razumel. Odslej sem jo hodil vsak dan opazovat s čolnom. Opazoval sem, kdaj je hodila v trgovino. Tako sem jo počakal pred trgovino: »Servus. Ich bin Aljaž und wer bist du?« Bežen pogled in nadaljevala je pot. Sledil sem ji s kolesom, jo ogovarjal v angleščini ter nemščini, kolikor sem pač znal. Kmalu se je odvajala in mi povedala, da je Brigita iz majhnega mesteca pri Münchnu. Približala sva se njihovem vikendu, zato sem se hotel posloviti od nje. Pa me je prišla za roko in rekla: »Volim te!« Presenečeno sem jo pogledal. Od kod, vruga, pa zna hrvaško? Sledil je poljub in stekla je proti vikendu, jaz

pa sem jo še kar odprtih ust gledal. Ko sem se zavedel, sem od veselja zavriskal na vso moč. Zasanjan nisem videl avta. Ko pa je zahupal, sem se ustrašil in zavozil v jarek. Drugi dan sva se zopet dobila pred trgovino in povabil sem jo na sladoled. Povedala mi je, da zna nekaj hrvaških besed, saj je bila večkrat na morju v Istri. Dobivala sva se vsak dan. Tako se je ponavljalo celih sedem dni. Že ko sva se skupaj kopala, sva hrepnela po večeru, da bova lahko spet sama.

Pa je prišel dan, ko sem vedel, da bom moral domov. Ves dan sva bila mrka in molčeča. Obljubila sva si, da si bova dopisovala.

Zdaj sem spet doma in minila sta že dva meseca, pa se še ni oglasila. Poslal sem ji že dvoje pisem, pa še nisem dobil odgovora. Kaj si naj mislim? — Pač poletna avantura, ki jo bom sčasoma prebolel.

Aljaž

Zaupati moraš

Pot je vodila strmo navzgor in hudo ji je bilo pri srcu, ko se je približevala klopi ob starem hrastu. Ta kraj je tisočkrat preklela, toda neznana sila jo je vlekla naprej. Težkih korakov, s sključenim telesom je prišla do klopi in razočarana obstala. Zdelo se ji je tuja; vse naokrog je bilo črno, nepoznano. Noge so se ji pričele tresti, v grlu jo je čudno stiskalo. Sedla je na tla, obrnjena z obrazom proti klopi. Strmela je vanjo in ustnice so ji drgetale. Kot blisk je planila in z golimi rokami tolkla po njej. Čutila je bolečino, toda šele čez čas se je umirila.

Ali je mogoče, da ji on, ki ga je ljubila in mu zaupala, z nasmehom reče, da ji je lagal, je sploh res, da se je poigral z njeno mladostjo, podrl vse lepo, v kar je verovala?

Svoj blede obraz je zarila v tresoče se dlani in komaj slišno ječala. Najraje bi mu pljunila v obraz in mu dejala, rekla bi mu ... Ne, tega ne sme storiti! Še ima svoj ponos. Nikdar ne sme izvedeti, da ga je nosila v srcu in da pod srcem nosi njegovega otroka, saj bi ji skušal odvzeti še to nebogljeno bitje.

Ob tej misli so se ji oči čudno zasvetile. Planila je kvišku kot levinja, kadar brani svoje mladiče. S strahom se je ozrla naokoli in ko se je prepričala, da je sama, si je s ljubečo kretnjo pogladila trebuh in obraz. Ji je spreletel nežen nasmešek. Vedela je, da je ta skrivnost njena, samo njena.

Klop ob starem hrastu ni bila več opazna, videla je le hrast, ki se je bohotil ob njej. Zaupala je v to žilavo rast, ki kljubuje nevihtam, sončnim in temnim dnevom. Vzljubila je ta hrast s tisočnimi koreninami prirasel h grudi.

Pot je vodila strmo navzdol, ko se je oddaljevala od klopi ob starem hrastu, njen korak pa je bil kljub temu gibek, lahak ...

Viktorija

Navihanec

Nekaj osnovnih pojmov o inovativnosti

Priča smo povečanemu zanimanju za ustvarjalnost, zato bi bilo prav, da razčistimo z nekaj osnovnimi pojmi s tega področja. O pojmi, kot so invencija, inovacija, izum, patent itn., je bilo že veliko povedanega, zato o tem povsem na kratko in poenostavljeno.

Invencija je neko novo spoznanje, zamisel, ideja posameznika, porojena z opazovanjem okolice in z razmišljanjem, kako kaj izboljšati ali prilagoditi specifičnim zahtevam. Poenostavljeno bi lahko rekli, da je invencija zamisel, ki še ni uporabljena.

Za inovacijo je za razliko od invencije značilna prav njena uporaba, največkrat v gospodarske namene in spet bi lahko poenostavljeno rekli, da pomeni inovacija uporabo invencije.

Izum pomeni novo rešitev opredeljenega tehničnega problema, ki je rezultat ustvarjalnega dela in mora biti industrijsko in tehnično izvedljiv in ki se da uporabiti v industrijski proizvodnji ali v kakšni drugi gospodarski ali negospodarski dejavnosti. Pomeni, da mora biti izum tehnične narave, nov v svetovnem merilu in industrijsko oziroma ponovljiv poljubnokrat.

Odkritje pomeni »odkritje« pojava oziroma razmerij v naravi, ki doslej niso bili poznani, npr. Pitagorov izrek, heliocentrični sistem, povzročitelji raznih okužb, ... in množica drugih pojavov v kemiji, fiziki, matematiki itn.

S patentom zavarujemo izum, kar naj daje izključno pravico njegove uporabe. Zaščito urejajo nacionalne zakonodaje, ki upoštevajo svoje specifičnosti tudi omejujejo podeljevanje patentov. Tako npr. pri nas ni moč zavarovati s patentom izumov, katerih objava in uporaba nasprotuje zakonu ali morali socialistične samoupravne družbe. Poleg te splošne omejitve našteva naš zakon še proizvode oziroma postopke s sedmih področij, ki jih ni mogoče zavarovati s patentom. Nikjer pa ni mogoče zavarovati s patentom odkritij.

Z licenco dovolimo (praviloma proti plačilu) izkoriščanje izuma drugemu.

Tukaj smo že na področju zaščite industrijske lastnine, ki pozna poleg patenta še druge oblike.

Zaščita modela ali vzorca služi za zaščito oblik izdelkov. Z modelom se ščitijo telesa, npr. pohištvo, avtomobilske karoserije itn., z vzorci pa razne risbe (praviloma dvedimenzionalne) npr. vzorci tekstilnega blaga, nasek avtomobilskih gum itn.

Z blagovno ali storitveno znamko se ščitijo označbe raznih proizvodov oziroma firm, npr. »Stila«, »Coca cola«. Če zagledamo na avtomobilski maski značilno trikotno zvezdo, vemo, da imamo pred sabo kakovostni avtomobil Mercedes. Tudi Citroena npr. na daleč prepoznamo po dveh navzdol obrnjenih zašiljenih krakih.

Z označbo geografskega porekla ščitimo proizvode z določenih področij, ta zaščita je npr. zlasti pomembna za vina. Tako lahko dajemo v promet pod oznako »Janževce« samo vino, ki je bilo pridelano na Janževem vrhu. V še trajajoči vinski aferi v Avstriji in ZRN so bila med drugim kršena tudi ta določila.

Zadnji dve zaščiti sta namenjeni predvsem potrošniku, da ne bi prišlo do zamenjav pri izbiri blaga. Znan je npr. spor izpred približno desetih let

med pijacama DEIT in DIET, ki se lahko zamenjata, čeprav je bil slednji napis v cirilici.

S časom so postale naštetje oblike vzpodbujanja ustvarjalnosti in njene zaščite pomanjkljive in pokazala se je potreba po zakonski in organizacijski ureditvi dodatnega področja, to je **tehničnih izboljšav**. Temelje pravnih razmerij v zvezi s tehničnimi izboljšavami kot eno izmed oblik rešitev tehničnih problemov celostno urejajo na ravni nacionalnega predpisa le socialistične države. V kapitalističnih državah namenjuje tej kategoriji veliko pozornost na podjetniški ravni in v okviru določb delovno pravne narave ter urejanju razmerij med delodajalcem in deljemalcem. Tudi mi imamo tehnično izboljšavo opredeljeno v Zakonu o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov razlikovanja. Člen 159 se glasi:

Za tehnično izboljšavo, ki se zavaruje pod pogoji in na način, določenimi s samoupravnim splošnim aktom oziroma drugim splošnim aktom, se šteje vsaka racionalizacija dela, ki nastane z uporabo znanih tehničnih sredstev in tehnoloških postopkov v vseh fazah delovnega procesa, s katero se dosega: povečanje dohodka organizacije združenega dela, povečanje produktivnosti dela, izboljšanje kakovosti proizvodov, prihranek materiala, prihranek energije, boljše izboljšanje strojev in instalacij, izboljšanje tehnične kontrole proizvodov, izboljšanje varstva pri delu ali izboljšanje varstva in napredek človekovega okolja.

Za tehnično izboljšavo se šteje tudi rešitev tehničnega problema, kateremu ni priznana patentno varstvo, če izpolnjuje pogoje iz prvega odstavka tega člena.

Za tehnično izboljšavo po prvem odstavku tega člena se ne šteje rutinska uporaba znanih tehničnih sredstev in tehnoloških postopkov v delovnem procesu.

Morda bi lahko nekoliko poenostavljeno ugotovili, da smo se pri zakonskem urejanju tega področja zgledovali po vzhodnoevropskih državah, pri vzpodbujanju množičnejše ustvarjalnosti pa se vse bolj zgledujemo po kapitalističnih državah, kjer se v zadnjem času vse bolj uveljavljajo razni krožki in podobne oblike.

Najbrž ni nič narobe (prav nasprotno bi lahko rekli, da je to celo dobro), da od povsod pobereimo najboljše oziroma tisto, kar nam najbolj ustreza. Vse pa kaže, da je tega premalo in da moramo dodati še kaj svojega; videti je, da je to velika jugoslovanska posebnost. Ves svet lahko shaja z doslej naštetimi pojmi, le mi Jugoslovani ne in smo vsemu temu dodali še

koristni predlog. Zakonsko ga nismo opredelili, omenjamo pa ga v nekaterih drugih dokumentih, ki so bolj deklarativnega pomena. Naj omenim dva takšna dokumenta. Republiški družbeni dogovor o inovacijah iz leta 1977 koristnega predloga ne navaja, navaja pa ga Zvezni družbeni dogovor o spodbujanju in vrednotenju ustvarjalnosti iz istega leta, ne opredeljuje pa, kaj to je. Tu pa se začno težave, ko hočemo ugotoviti, kako opredeliti ta pojem. V razni strokovni literaturi s tega področja naletimo na dokaj različne interpretacije. Nekdo pravi, da je koristni predlog, ki se naša na izboljšavo administracije; drugi, da je to predlog, ki še ni uve-

den, tretji spet, da je to predlog, pri katerem ne moremo ugotoviti gospodarske koristi. Nekdo bi hotel med koristne predloge stlačiti vse inovacije, ki zadevajo varstvo okolja. Naslednji spet pravi, da je to izboljšava, ki ni niti izum niti tehnična izboljšava, temveč nekaj drugega, ne pove pa, kaj, niti tega, ali je to nekaj vmes, nekaj spredaj ali kaj od zadaj. Verjetno bi se našla še kakšna interpretacija tega pojma, pa je zmeda že tako dovolj popolna, saj ne moremo zaključiti drugega, kot — kolikor »avtorjev«, toliko »interpretacij«. Zgovorniki uvedbe pojma koristni predlog običajno razlagajo, da naj bo tehnična izboljšava zgolj s področja tehnike, pri tem pa mislijo le na tehnično obdelavo materiala, kot da ne bi vedeli, da poznamo še tehniko obdelave informacij in tehnike z drugih področij. Takšno strogo tehnicistično razumevanje ustvarjalnosti je še zlasti nerazumljivo spričo vse glasnejših

napovedi o prihodu dobe informatike, poindustrijske družbe, 21. stoletja itn. Morda pa nas pridevnik »koristni« hoče opozoriti, da lahko pričakujemo tudi »nekoristne« predloge.

Kako se reče pojavu, ko imamo o področju, kjer smo najbolj bos, največ povedati, ne vem; na to imajo najbrž odgovor psihologi ali sociologi. Morda gre za preprosto megalomanijo, ko znamo še tako veliko praznino napolniti z učenimi in velikimi besedami. Morda pa gre preprosto za naše kronično pomanjkljivo izražanje, ko se smešimo z dolgozvezjem, namesto da bi kaj povedali razumljivo z malo in preprostimi besedami.

Franjo Krivec

Literatura

Skupina avtorjev: Inovativna dejavnost v združenem delu.

Zakon o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov razlikovanja.

INOVACIJE

V maju in juniju so bile odobrene naslednje inovacije:

TOZD JEKLARNA

Francu Kosu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 77.066 din za izboljšavo glave hidravličnih klešč na Bofors napravi. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda za 1.921.530 din.

TOZD VALJARNA

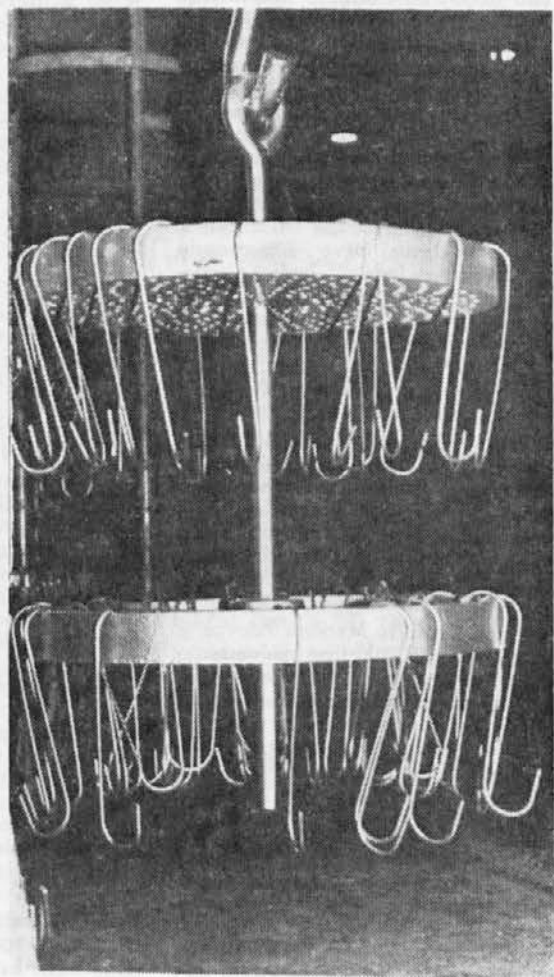
Maksu Frajdlu, Francu Hartmanu in Avgustu Potočniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 150.220 din za prerazporeditev kalibrov na 4. ogrođu na srednji progi. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek

tozda za 8.379.778 din. Nadomestilo si avtorji delijo Frajdl s 50, Hartman in Potočnik pa s 25 odstotki.

Stanku Gorenšku in Petru Šteharniku III. je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 73.968 din za predelavo pritrditve vpenjalne čeljusti na centromaskinih. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda za 2.714.112 din, nadomestilo pa si avtorja delita na polovico.

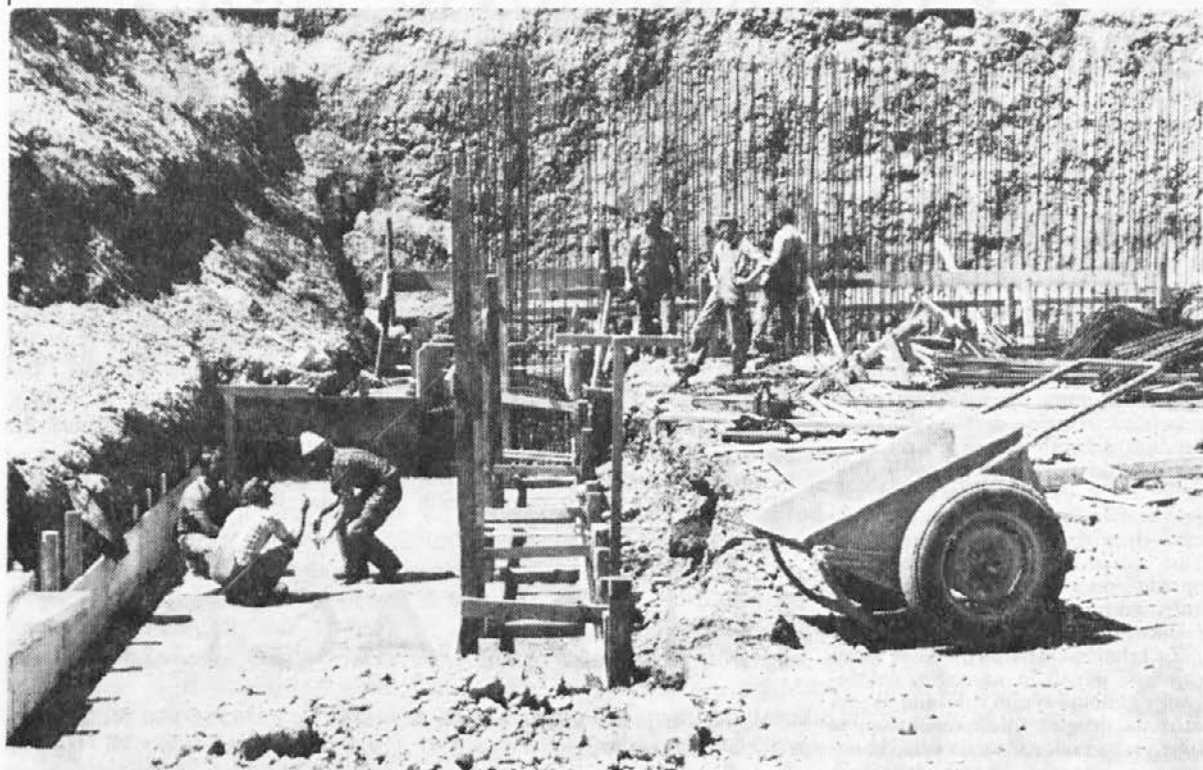
TOZD KOVAČNICA

Ivanu Pungartniku, Jožetu Rodiču, Kolomanu Vrečiču, Andreju Kokalju in Ivanu Jehartu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo 325.755 din za izdelavo trnov za kovanje cevi. V dru-

Obešalniki

VALJARNA BO DOBILA NOVO ADJUSTAŽO

Za Valjarno raste nova adjustaža. Pod streho bo še letos, opremljena pa drugo leto. Z njo bo proizvodna hala Valjarne močno razbremenjena, odprema valjarskih izdelkov in materiala pa hitrejša. H. M.

gem in tretjem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 18.039.047 din. Nadomestilo si avtorji delijo Pungartnik s 30, Rodič, Vrečič in Kokalj z 20 in Jehart z 10 odstotki.

TOZD JEKLOVLEK

Anton Godcu, Jožetu Trokšarju, Jožetu Čurču in Dragu Brložniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 391.132 din za izdelavo naprave za adjustiranje vlečenih in luščenih palic, kjer se opravlja tudi kontrola na dimenzijo, zaplate in razpoke. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni prihranek 21.807.186 din. Nadomestilo si avtorji delijo Godcu in Trokšar s 40, Čurč s 14 in Brložnik s 6 odstotki. Antonu Godcu, Jožetu Trokšarju, Jožetu Čurču in Dragu Brložniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 158.690 din za izdelavo šaržirne in dešaržirne naprave na strojih za grobo in fino brušenje. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda za 5.543.306 din, nadomestilo pa si delijo Godcu in Trokšar s 40, Čurč s 14 in Brložnik s 6 odstotki.

Janku Mithansu, Borutu Mlinarju in Ivani Čreslovniki je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 95.311 din za predelavo vleženja. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda za 2.776.757 din. Nadomestilo si avtorji delijo, Mithans 85, Mlinar z 10 in Čreslovniki s 5 odstotki.

Ivanu Krofju in Marjanu Zdovcu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 10.000 din za rekonstrukcijo na torni žagi pri izpihovanju drenažnega zraka. Prihranka ni bilo moč ugotoviti, inovacija prispeva samo k izboljšanju okolja in počutja delavcev. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD KALILNICA

Hinku Lasniku in Štefanu Kordežu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo 65.430 din za izboljšavo obešanja spirala na treh solnih kopelih. V drugem in tretjem letu je bil z inovacijo po-

večan dohodek tozda poprečno letno za 2.295.600 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD STROJI IN DELI

Andreju Erjavcu in Ivanu Razdevšku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 62.886 din za izdelavo priprave, s katero sta izboljšala postopek dela na globinskem vrtnanju. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda za 1.400.240 din, nadomestilo pa si avtorja delita na polovico.

Aloju Strmčniku, Mihi Hovniku, Francu Jeseničniku in Milanu Iršiču je bilo dodeljeno drugo nadomestilo 48.297 din za predelavo traverznih izmetal na stiskalnicah DE. V drugem in tretjem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 1.670.979 din. Nadomestilo si avtorji delijo Strmčnik s 75, Hovnik in Jeseničnik z 10 in Iršič s 5 odstotki.

Hubertu Stermcu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo 62.588 din za racionalizacijo izdelave razkrovov na stiskalnicah DE in DEE. V drugem in tretjem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 1.389.273 din.

Vinku Hrovalu, Mirku Moriju in Danijelu Merkaču je bilo dodeljeno tretje nadomestilo 67.917 din za izdelavo stružne glave. V četrtem in petem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 1.384.302 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI

Feliks Senici in Mirku Slatinku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo 1944 din za strojno rezanje slepih navojev na nožih za hladno rezanje pločevine. V drugem in tretjem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 25.056 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Maksu Pušniku je bila dodeljena akontacija 3000 din za spremembo tehnologije kaljenja, po enoletni pro-

izvodnji pa mu pripada ostanek do prvega nadomestila.

TOZD PNEVMATIČNI STROJI

Jožetu Kordežu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 19.950 din za izdelavo spremembe tehnologije bata 307.008. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda za 245.820 din.

TOZD VZMETARNA

Ivanu Miheliču, Maksu Jeleni in Emilu Poriju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo 37.858 din za rekonstrukcijo orodja za prebijanje vezi in listov. V četrtem in petem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 556.009 din. Pri delitvi so udeleženi Mihelič s 50, Jelen in Pori pa s po 25 odstotki.

Ivanu Miheliču, Maksu Jeleni in Emilu Poriju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo 45.760 din za izboljšavo matrice za sekanje vezi. V četrtem in petem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 738.923 din. Pri delitvi so udeleženi Mihelič s 50, Jelen in Pori pa s po 25 odstotki.

TOZD TRO

Ivanu Finku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 5000 din za izdelavo nape za zajemanje hlapov na strojih plošč. Prihranka pri tej inovaciji ni bilo moč ugotoviti.

Petru Kobovcu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 20.000 din za izdelavo kalilnih klešč za kaljenje skobeljnih nožev. Prihranka pri tej inovaciji ni bilo moč ugotoviti.

Milanu Kragelniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 6000 din za izdelavo naprave za elektro pisanje na železne predmete. Prihranka pri tej inovaciji ni bilo moč ugotoviti.

Adolfu Čepelniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo 12.347 din za štančanje navojnih izvrtin na nožih PAL-MAN. V četrtem in petem letu je bil

z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 242.597 din.

Francu Drofelniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo 58.255 din za izboljšavo tehnologije obdelave dolbilnih rezkarjev za dolge uture. V četrtem in petem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 3.491.740 din.

Dragu Plazlu in Ferdu Černjaku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo 28.119 din za povečanje produktivnosti pri brušenju stranskih kotov na nožih. V četrtem in petem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 815.543 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Zmagu Štehnariku in Ivanu Pudgarju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo 64.965 din za izdelavo svetlovodov za okovje. V četrtem in petem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 2.547.902 din. Nadomestilo si delita Štehnarik s 65 in Pudgar s 35 odstotki.

Hermanu Čepelniku in Ivanu Pisarju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo 38.002 din za povečanje produktivnosti pri rezkanju nožev HOMBACH. V četrtem in petem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 965.015 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Zmagu Štehnariku in Jakobu Paradižu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo 20.344 din za izdelavo vpenjalne priprave za vpenjanje rezkarjev grč pri rezkanju. V četrtem in petem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 232.456 din. Nadomestilo si delita Štehnarik s 60 in Paradiž s 40 odstotki.

Jerneju Novaku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo 23.700 din za izboljšavo posnemanja robov na zagorah za ročni električni skobeljnik. V drugem in tretjem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 629.480 din.

Jakobu Paradižu in Martinu Novaku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo 22.830 din za izdelavo priprave za pritrditev letov pri razrezu. V drugem in tretjem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 271.460 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD ARMATURE

Ernestu Tandlerju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 93.137 din za dopolnitev elektronskega krmiljenja NC stružnice. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda za 2.131.912 din.

Stanislavu Štajnerju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 66.166 din za izboljšavo vpenjalne priprave na obdelavo ohišij krogelnih pip in zasnov. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda za 1.248.880 din.

Feliks Krivonogu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 3000 din za vrtnanje izvrtine za ležišča vretena lopute. Z izboljšavo se je povečala natančnost, povečanega dohodka pa ni mogoče ugotoviti.

TOZD KOVINARSTVO

Ivanu Hribniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 17.184 din za izdelavo priprave pri rezkanju naložne ploskve na pritrdilnem ležaju. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda za 167.914 din.

TOZD ENERGIJA

Vinku Gostenčniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 34.218 din za vgradnjo kofilnih vložkov v kalori-

DANEC V ŽELEZARNI

Če spregledaš noge, te prvi pogled v risalnico konstrukcijskega biroja razočara. So le vrste risalnih desk, zdi se brez žive duše, in šele ko greš mimo njihovih hrbtov, najdeš ljudi. Opirajo se ti kot karte in pred vsakim se znajdeš iznenada. Ni časa ugibati, kdo je kdo, kdo je tujec. Iz oči v oči je srečanje, na potezi pa si ti. »Hello,«... prvi angleški stavki so najtežji. Toda fant ti s širokim nasmehom in razumevanjem ter mladeniškostjo da takoj vedeti, da mu boš kos.

O DOMOVINI

Povedati kaj o Danski se je takoj po vprašanju zazdelo težko celo Eriku, ki je Danec. Pa ne zato, ker svoje domovine ne bi poznal, le začeti ni vedel kje.

Drugače je z nami. O Danski Slovenci težko govorimo, ker je skoraj ne poznamo. Iz šolskega zemljepisa se mogoče še spomnimo, da leži nekje blizu Skandinavije in da je njeno glavno mesto København, iz književnosti pa, da je Shakespeare naslovil svojo znamenito tragedijo Hamlet po danskem pravljicnem princu. Drugače o njej malo pišemo in govorimo.

Zato se jo zdi prav predstaviti. Erik jo je takole:

»Danska je majhna dežela z okrog 5 milijoni prebivalcev. Mislim, da je približno tako velika kot Slovenija. Meni je zelo všeč. Toda pri nas ni tako toplo kot tukaj, saj so julija, ki je najtoplejši mesec, najvišje temperature 16°C.

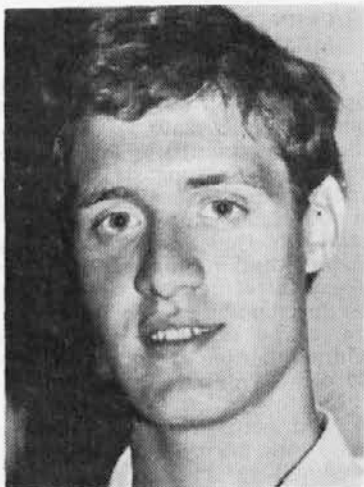
V primerjavi z drugimi državami smo precej bogati in mislim, da je to dobro. Imamo kapitalistični družbeni sistem. To je drugače kot pri vas, čeprav imamo tudi mi socialno zavarovanje. Zanj sami plačujemo 50%. Imamo tudi kraljico, mislim, da najstarejšo v Evropi. Približno štiri leta že nima besede v politiki, ima jo državni minister. Njegova vlada, primerjalno z drugimi državami, npr. z ZDA, ni konservativna, a jo na Danskem vseeno čutimo kot desno.

Kakšni so problemi mladih Dancev? Zelo veliko jih je nezaposlenih. Čeprav dobijo v šo-

lah zelo dobro izobrazbo, po šolanju posebno mladi fakultetno izobraženi zelo težko najdejo službo. Preveč je jezikoslovcev, teologov itd., primanjkuje pa npr. inženirjev strojništva. Tako bom sam, ko bom decembra diplomiral na strojni fakulteti, zagotovo lahko dobil delo, celo izbiral bom lahko med mnogimi.

Do stanovanj mladi pri nas ne pridejo posebno težko. Za to skrbi država. Je pa res, da so stanovanja zelo draga, in da jih v mestu skorajda ni mogoče dobiti. Študentje imamo posebne domove.

Kot povsod na svetu so tudi pri nas problemi z narkomani, čeprav je narkomanija prepovedana.

Paul Erik Aagaard Jensen

Drugačen kot vaš je tudi naš visokošolski sistem. Med študijem se le splošno izobražujemo, specializiramo se šele potem, v službi. Sam sem bil pred študijem tri leta avtomehanik, kar je bilo dobro, saj sem dobil precej prakse.

O NAŠI DRŽAVI

Erik je bil v Jugoslaviji prvič. Ko se je doma pri njihovi enoti mednarodne organizacije za izmenjavo tujih študentov prijavil, ni vedel, kam ga bo računalnik določil. Možnosti so bile štiri: Madžarska, Kanada, Egipt in Jugoslavija. Delo, ki si ga je izbral, je bilo pri nas.

»Prej o Jugoslaviji nisem veliko vedel. Določal sem ji mesto nekje med Vzhodno in Zahodno Evropo, vendar sem zdaj spremenil mnenje. Mislim, da se bolj čuti zahodni vpliv. Vseeno pa večina Dancev uvršča Jugoslavijo med vzhodne države. Ne poznajo je.

Da, za samoupravljanje sem slišal. Tudi na Danskem veliko govorimo o njem, o tem, da bi delavci sami odločali o vsem. Vendar bi vseeno morali imeti organizacijo z vodstvom, ki bi odločalo v njihovem imenu. V tej smeri razmišljam na Danskem.

Nisem še mogel ugotoviti, ali samoupravljanje pri vas dobro funkcionira. Na papirju je zami-

šljeno zelo dobro, v praksi pa je lahko drugače. Res bi še rad spoznal, kako vaš sistem praktično deluje.

O Titu sem na Danskem slišal zelo veliko. Naši ljudje ga občudujejo, saj mu je uspelo Jugoslavijo odtrgati od Vzhoda in ustvariti drugačen sistem. Kako je zdaj po Titovi smrti, sem slišal šele tukaj, prej na Danskem ničesar.

O ŽELEZARNI IN PRIJATELJIH

Prvič je bil Erik v eni tako velikih tovarnih, kot je naša. Občutek o njenih razsežnostih ima, čeprav mu je posebej razkazal ni kdo. Dan za dnem do konca avgusta je dopoldne prihajal za svojo risalno desko, po popoldnevih pa se je družil s prijatelji.

»O vaši železarni prej nisem vedel ničesar. Ko sem prišel in jo videl, sem bil zelo presenečen, predvsem nad napredno tehnologijo, ki jo uporabljate.

Tukaj sem srečal nekaj zelo dobrih prijateljev, med njima Mojco Kert in Mirana Kosa, spoznal sem tudi njune prijazne družine. Tako sem že imel priložnost poskusiti nekaj vaših jedi. Zelo so dobre.

Tudi sodelavci v pisarni so odlični, čeprav imamo težave pri sporazumevanju.

Toliko on, brez pike na i. Ta bo naša, to bosta dva vtisa: nič severnjaško ledenega na fantu in dva neprijetna občutka. Eden je sram, drugi bes, da Slovenci tako podcenjujemo tuje jezike in se jih ne učimo. Ne zaradi sebe, zaradi nas ostane tujec pri nas tujec.

Helena Merkač

ALI SE JIH RES BOJIMO?

Kmalu bo minilo leto, odkar smo se v železarni odločili za novo pot doseganja dobrega dneves in še boljšega jutri. Veliko smo storili za boljše delovno in tehnološko disciplino, večjo produktivnost in kvaliteto. Vsak po svoje smo izdelali sistem ukrepov za doseganje skupnega cilja. Za nobeno stvar ni dobro, da je sama sebi namen. S tako predpostavko smo tudi ukrepe načrtovali v luči odnosne teorije. To pomeni, da smo računali na pomoč tistih, ki jih določeni problemi pri delu motijo, in jih zato, ker se skoraj dnevno z njimi srečujejo, tudi dobro poznajo. Ker pa nihče ne more poznati vsega, pa če je videti še tako enostavno, smo poskrbeli tudi za nekaj osnovnih informacij, ki naj bi pomagale pri odločitvah.

V sistem izobraževanja smo vključili okrog štiristo delavcev. Vse tiste, ki prihajajo k nam na novo in pa delavce, ki so že v delovni organizaciji in bi zaradi svojega položaja, to je vpliva in moči, lahko (da ne napišemo moral) kaj ukrenili, da bi bili rezultati prizadevanj na področju omejevanja alkoholizma boljši. Lahko bi se sicer tolažili, da je tudi to, kar smo naredili, bolje kot nič, da se kaže neki napredek in da se ustaljenih navad ne da spremeniti čez noč.

Pa vendar se nam vsiljuje vprašanje: »Kako to, da nismo sposobni v letu dni poslati na zdravljenje niti 10 odstotkov težkih alkoholikov, ki povzročajo hudo nedisciplino in motijo delovni proces?« Ali je število alkoholikov res takšno, da onemogoča smiselno ukrepanje celo proti tistim, ki so že blizu polnega parazitiranja? Če bi sodili po evidentiranju, tega ne bi mogli trditi.

Tisti alkoholik, ki ga, kot sam pravi, v delovni organizaciji »preganjamo« z disciplinskim postopkom in ga usmerjamo v zdravljenje, je nedvomno »grešni kozel«, saj ne more razumeti, zakaj smo se lotili njega, na desetine drugih pa pustimo pri miru. Alkoholik doživlja vsakogar, ki ga ogroža pri zadovoljevanju odvisnosti od alkohola, kot sovraž-

nika in je prisiljen z njim opraviti zato, da lahko brez večjih težav pije naprej. Morda se jih odgovorni delavci zaradi tega bojijo?

Vedeti moramo, da tvorijo alkoholiki v delovni organizaciji močno subkulturo, ki je vzajemno zelo solidarna. Prav tako imajo neizmerne sposobnosti za obvladovanje družinskega in delovnega okolja, sicer ne bi pili v poprečju deset do dvajset let, preden se začnejo zdraviti. Zdravi pa se jih vsako leto komaj 2 odstotka, torej jih 98 odstotkov pije naprej.

Kaj torej storiti?

Zelo pomembna je pravilna delitev vlog: neposredni vodje in vodstvo morajo od vsakega delavca — alkoholika neizprosno zahtevati delovno disciplino. V primeru odstopanj morajo samoupravni organi disciplinsko ukrepati, strokovne službe (socialna, varstvo pri delu in obratna ambulanta) pa morajo strokovno opraviti vsaka svoj delež pri pripravi na zdravljenje in pri zdravljenju.

Vsak alkoholik se izmika zdravljenju toliko časa, dokler okolje od njega ne zahteva, da se gre brezpogojno zdraviti. Kadar pa odstopamo od teh načel (v primeru alkoholikov, ki so dalj časa v delovni organizaciji in tik pred upokojitvijo), se moramo zavedati, da jih s tem ne rešujemo, pač pa le spremljamo njihov dokončni propad.

Najbrž bi se pri vsaki invalidski upokojitvi alkoholika v delovni sredini morali vprašati: »Ali se res ničesar ni dalo storiti takrat, ko je bil za to še čas?«

Alenka Mičovič

ZA ŽIVLJENJE

Nečesa se moramo vsi naučiti: da zaživimo bratsko s svojimi soljudmi. Ni pa nujno, da smo enojajčni dvojčki.

Pesimizem vsebuje modrost, ki pa je nerodovitna. V optimizmu je norost, toda ta je ustvarjalna.

Franjo Krivec

TOZD SGV

Ludviku Lipovniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 10.000 din za uporabo keramičnih ploščic pri izdelavi kletk ležajev za stružnice. Povečanja dohodka ni bilo moč ugotoviti.

ferje. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek za 542.915 din.

Srečku Pencu in Ivanu Stoparju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 14.000 din za rezanje Withwortovih in metričnih navojev na stroju za rezanje cevni navojev. Povečanja dohodka pri tej inovaciji ni bilo moč ugotoviti. Nadomestilo si avtorja delila na polovico.

ZDRAVJE

ISKRICE MEDICINE

VARNOSTNI PAS REŠUJE ŽIVLJENJA

Do leta 2000 bo na celem svetu umrlo več kot 6 milijonov ljudi zaradi posledic prometnih nesreč, nadaljnjih 350 milijonov pa bo težje ali lažje poškodovanih — če se bo današnje stanje v prometu nadaljevalo. Te podatke je objavilo mednarodno društvo za medicino prometa. Človeštvo verjetno do danes še ni bilo soočeno s tako veliko prometno katastrofo. V zvezi s tem objavljajo rezultate neke finske študije o koristnosti varnostnih pasov. Dosledna uporaba te varnostne opreme v Finski je namreč število smrtnih primerov v prometu zmanjšala na polovico. Podatki celo kažejo, da je smrtna nevarnost nevezanih voznikov 4-krat večja od tistih, ki varnostni pas dosledno uporabljajo.

Torej: varnostni pas koristi pri vseh hitrostih, ne samo na večjih cestah in avtocestah, ampak tudi v mestnem prometu.

PLANINCI POTREBUJEJO VEČ LIKO TEKOČINE

Mišljenje, da je v času planinarjenja treba čim manj piti, ni samo napačno, ampak tudi škodljivo. Pri tem športu se namreč izgubi ogromno tekočine, včasih celo do 15 litrov v 24 urah (samo z dihanjem lahko izgubimo do 6 litrov). Poleg vode izgubi telo tudi veliko količino mineralnih snovi.

Dovoljena izguba tekočine v času vzpenjanja v hribe je samo

4–5 litrov tekočine dnevno. Niti žeja niti količina znojenja niso za planince realni znaki za stvarno potrebo po tekočini. Torej, alpinisti morajo piti tudi takrat, ko niso žejni! Strokovnjaki menijo, da več kot polovica neuspehov v športu temelji prav na nezadostni količini tekočine.

OTROCI IN TELEVIZIJA

Več kot 80 % otrok, kamor spadajo tudi 2 in 3-letni, vsakodnevno gleda televizijo. 98 % otrok celo verjame, da je televizor v hiši nujno potreben.

Obsežna študija povezuje zdravnice je pokazala povezavo med motnjami v vedenju in med časom, ki ga otrok prebije pred televizijo. »Vzorčni« otroci, ki so čisto sedeli pred TV, so bili spominsko nesigurni in težje prilagodljivi. Bili so tudi v slabšem odnosu s starši in prijatelji, zaradi težav v komunikaciji pa tudi nasilni in potrti.

Da bi preprečili slab razvoj otroka zaradi pasivnosti in prekomernega gledanja televizije, predlagajo strokovnjaki več aktivnosti v prostem času za vso družino. Skupne družinske igre namreč izboljšujejo družbeno vedenje in občutek za otroško skupnost.

DOBRO PREBERITE NAVODILA, PRILOŽENA ZDRAVILOM

Še vedno ni vsem znano, kako zelo potrebno je prečitati navodila o zdravilu, ki vam ga za to ali ono bolezen predpiše lečeči zdravnik. Posebno previdno je treba prečitati podatke o doziranju zdravila, o morebitnih

spremnih sopojavih in o primerih, kjer zdravila ne smemo uporabljati (to so t. i. kontraindikacije). Zdravila jemljemo v količinah, ki nam jih predpiše zdravnik.

Pogosto spregledamo opozorilo, da se zdravilo ne sme jemati istočasno z alkoholnimi pijačami, da so morda možne zmanjšane vozniške sposobnosti ali da je potrebna pazljivost pri žolčnih ali ledvičnih težavah.

Sam bolnik lahko dosti stori pri preprečevanju nezaželenih medsebojnih delovanj zdravil, ki jih jemlje istočasno. Če mu npr. zdravnik predpiše novo zdravilo, ga mora sam opozoriti na zdravilo, ki ga že jemlje, ker so mu ga predpisali npr. drugi medicinski strokovnjaki.

Skoraj za vsako bolezen imamo danes zdravila različne sestave, zato se lahko s preudarno izbiro izognemo nezaželenim posledicam njihovega medsebojnega delovanja.

ČESEN TUDI PROTI SPREMENBAM NA MREŽNICI

O antisklerotičnem (proti poapnenju žil) delovanju česna smo že pisali, zato je že znano, da česen zmanjšuje arteriosklerozo, ki je najpogostejša v področju srčnih arterij, možgan in v področju spodnjih okončin. Pri starejših ljudeh poapnenje prizadene tudi najmanjše žilice na očesni mrežnici. Na te sklerotične spremembe se zelo težko vpliva, so pa vzrok za marsikatero vidno motnjo, ki lahko pripeljejo celo do delne ali popolne slepote.

Neki nemški okulist opozarja na lastne izkušnje z bolniki, ki so imeli sklerotične spremembe na mrežnici. Kura z visokimi dozami česna, ki traja najmanj tri mesece, je dovolj, da do teh sprememb ne pride.

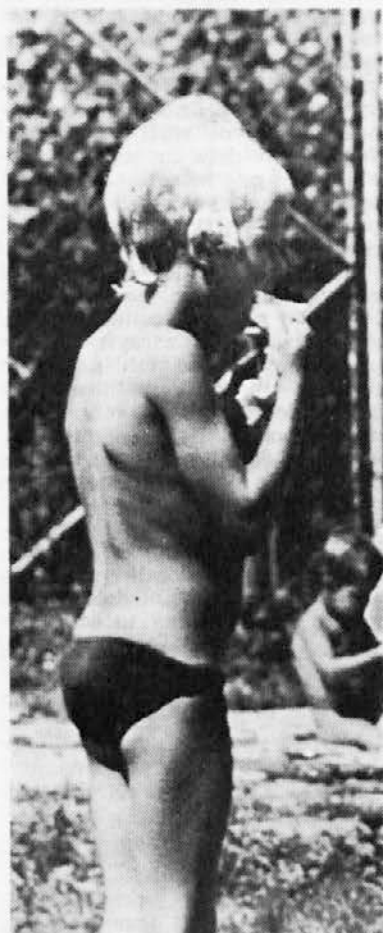
Referat za zdravstveno vzgojo

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

- 7096 Vladimirov V., Dies, moulds and JIGS 1982.
- 7097 Ispitateljnaja tehnika 1. 2. 1982.
- 7098 Mehaničeskie svojstva konstrukcionnih materialov pri nizkih temperaturah 1983.
- 7099 Medvedev V. A., Proektirovanie osnastki dlja obrabotki šampov i Press — form 1982.
- 7100 Stahlfibel Werkzeuge 1982.
- 7101 Anninn B. D., Čerepanov G. P., Uprugo — plastičeskaja zadača 1983.
- 7102 Grundlagen der Schweisstchnik 1983.
- 7103 Opitz F., Handbuch Verzahn-technik 1981.
- 7104 Papke H. J., Handbuch Industrie- projektierung 1980.
- 7105 Srića V., Sistem, informacija, kompjuter 1981.
- 7106 Kvaternik R., Uvod u operativne sisteme 1983.
- 7107 Batagelj V., Uvod v računalništvo 1983.
- 7108 Kodek D., Uvod v mikroproce- sorske sisteme 1984.
- 7109 Divjak S., Računalniška grafika 1984.
- 7110 Furlan J., Osnove nelinearnih elementov 1984.
- 7111 Petrić J., Nelinearno programi- ranje 1979.

- 7112 Kodek D., Poglavlja iz računal- niških sistemov 1984.
- 7113 Zakrajšek E., Update 1979.
- 7114 Gradišar M., Programiranje v PASCALU 1983.
- 7115 Bratković F., Programiranje računalnikov 1983.
- 7116 Zakrajšek E., Fortran 1983.
- 7117 Ferišak V., Organizacija elek- troničke obrade podataka 1984.
- 7118 Osnove informatike 1984.
- 7119 Stanišić, Informatika 1980.
- 7120 Čirić V., Uvod u struktuirano li- nijsko programiranje i pro- gramski jezik 1981.
- 7121 Žiljak V., Simulacija računalom 1982.
- 7122 Turk S., Računarska grafika 1980.
- 7123 Smiljanić G., Mikroročunala 1983.
- 7124 Mitrović B. B., Lični kompu- ter. Zašto čekati budućnost.
- 7125 Matić S., Principi upravljanja komutacionim sistemima 1983.
- 7126 Petrić J., Operaciona istraživa- nja 1, 2, 1984.
- 7127 Marjanović S., Primena kiber- netike u rukovodjenju radnom organizacijom 1982.
- 7128 Smiljanić G., Osnove digitalnih računalna 1983.
- 7129 Simić D., Elektronski analogni računar 1977.

- 7130 Sobotka Z., Mikroprocesori mi- kroročunala 1984.
- 7131 Obrada podataka i programi- ranje 1983.
- 7132 Parezanović N., B. Janković, Programski jezik BASIC 1983.
- 7133 Hartmann B., Sistemi organiza- cije elektronske obrade podata- ka u poduzećima 1973.
- 7134 Briolla H., Kompjuterska obra- da podataka 1981.
- 7135 Ribarić S., Arhitektura mikro- procesora 1982.
- 7136 Algoritmi i programi iz opera- cionih istraživanja 1983.
- 7137 Petrić J., S. Zlobec, Nelinearno programiranje 1983.
- 7138 Župan J., Uvod u komutacijske sustave 1978.
- 7139 Čirić V., Zbirka rešenih zada- taka iz programiranja 1983.
- 7140 Aleksić Z. T., Računari organi- zacija i arhitektura 1982.
- 7141 Hansen Per B., Principi opera- tivnih sistema 1982.
- 7142 Grundler D., Uvod u mikro- procesore 1982.
- 7143 Reljić Z., Makaneć B., BASIC kompjuterski jezik 1984.
- 7144 Bratković F., Osnovna načela delovanja računalnikov 1983.
- 7145 Vučković Z., Linearno progra- miranje 1983.
- 7146 Informacijski sistemi 1984.
- 7147 Izgradnja informacijskih siste- ma uz primjenu elektroničkih računalna 1976.
- 7148 Dimitrijević D., Savić L., Ra- čunarsko programiranje 1980.
- 7149 Belak J., Osnove poslovnih in- formacijskih sistemov 1984.
- 7150 Panian Z., Upravljanje djelot- vornošću elektroničke obrade podataka 1983.
- 7151 Han S., Osnove informatike 1983.
- 7152 Lovrić A., PASCAL osnove programiranja 1983.
- 7153 Kalin T., Z računalnikom na pr- vi sprehod 1974.
- 7154 Mikeln P., Študij dela 1984.
- 7155 Bačić H., Sanacija in preneha- nje OZD 1984.
- 7156 Bakić S., Automatizacija in rad- nička klasa 1984.
- 7157 Gspan P., Ekologija dela. Pri- ročnik 1984.
- 7158 Hidraulika. Uredjaji, sistemi ispitivanja i održavanje 1980.
- 7159 Vavh B., Izdelava krivulj pla- stičnosti z nateznim in tlačnim preizkusom 1983.
- 7160 Fras K., Konstrukcija udarnega kladiva za vrtnanje rudnin 1983.
- 7161 Pirtovšek M., Pogon hidravlič- nega kladiva s posebnim ozob- jem 1983.
- 7162 Šteharnek J., Zapisi in hranjeni- podatkov pri avtomatiz. obde- lavi podatkov 1983.
- 7163 Lenassi B., Določitev koncent- racij niklja, kadmija, svinca in bakra v ref. mat. z elektr. med- 1983.
- 7164 Krajcar B., Opredelitev odje- malcev za TOZD SID in DO ŽR 1984.
- 7165 Senica K., Analiza odjemalcev vzmeti ŽR TOZD vzmetarna 1984.
- 7166 Šetina B., Kompleksna analiza poslovanja DO Študentski do- movi Maribor 1983.
- 7167 Janko I., Velikonja A., Vzgoi- na in izobrazbena vrednost »Prakse« gimn. v podj. ust. in zavodih 1973.
- 7168 Electric Furnace Conference Proceedings 1982.
- 7170 Šostar A., Priročnik za vaje iz Tehnološke priprave proizvod- nje in Tehnologije odrezavanja 1976.
- 3338/01.05. 1984 Annual Book of ASTM Standards, Steel Bars

Dober tek!

- Forgings, Bearing Chain Springs 1984.
- 3338/01.03 1984 Annual Book of ASTM Standards, Steel Plate, Sheet, Strip, Wire 1984.
- 3338/01.06 1984 Annual Book of ASTM Standards, Coated Steel Products 1984.
- 3338/03.04 1984 Annual Book of ASTM Standards, Magnetic, Properties, Metallic Materials for Thermostats, Electrical Resistance Heating 1984.
- 3338/01.02 1984 Annual Book of ASTM Standards, Ferrous Castings, Ferroalloys, Shipbuilding 1984.
- 3338/01.04 1984 Annual Book of ASTM Standards, Steel Structural, Reinforcing, Pressure Vessel, Railway 1984.
- 3338/01.01 1984 Annual Book of ASTM Standards Steel — Piping, Tubing, Fittings 1984.
- 7171 Tehnologija obrade metala. Površinska zaštita metala 1981.
- 7172 Merenje i kontrola u mašinstvu 1982.

- 7173 Plastična obrada metala 1981.
- 7174 Elementi prenosa 1981.
- 7175 Spojevi i veze 1980.
- 7176 Ručna obrada metala 1981.
- 7177 Zavarivanje 1981.
- 7178 Vijci i vijčani spojevi 1976.
- 7179 Rugelj J., Alkoholizem in zduženo delo 1984.
- 7182 Brekič J., Kadrovska teorija i praksa 1983.
- 7183 Švajger M., Optimizacija tehnologije pretaljevanja dolgih ingotov po EPZ postopku 1984.
- 7184 Šulte Ju. A., Proizvodstvo otlivov iz stali 1983.
- 3587/633 Osojnik A., Študij in izpopolnjevanje metodike za analizo žlinder I. 1984.
- 7185 Herstellung von Stabstahl und Draht 1983.
- 7186 Fortschritte bei der Herstellung und Verarbeitung von Stahl 1983.
- 3587/634 Rozman S., M. Gorup, Raziskave v rudniku jedavca Glavica. Krupanj 1984.
- 7187 Đurić V., Parni kotlovi. Teorijske osnove i proračuni 1980.

samoprispevku so pripravili idejni načrt za adaptacijo doma, ki predvideva posodobitev in povečanje njegove funkcionalnosti.

»Predvideli smo,« je poudaril Ivan Vušnik, »da bi za adaptacijo lani potrebovali 6 milijard starih dinarjev, s časom pa se ta vsota seveda še zvišuje. Če bomo načrt uresničili, bomo pridobili ob glavni dvorani, ki bo ostala nespremenjena, še manjšo, z 80 sedeži, namenjeno komornim prireditvam, simpozijem in sestankom, ter sanitarne, garderobne in druge prostore, potrebne za gledališko in folklorno dejavnost. Dom je mogoče razširiti proti Suhi in z nadzidavo. Dodatni prostori so nujni, saj tudi prostora za vaje zdaj v njem ni. Obnoviti je treba tudi oder in dom na novo prekriti. Po vseh teh posegih bo ravenški kulturni dom znova uporaben še prihodnjih 50 let.«

Taka napoved v sedanji situaciji, ko je Titov dom tik pred tem, da mu vzamejo uporabno dovoljenje, zveni skoraj preveč obetajoče, še posebno, če se pri tem spomnimo še načrtov urbanistov, ki so bodoči ravenški kulturni center postavili v bližino stare osnovne šole. Vušnik je glede tega povsem stvaren:

»Za nov kulturni dom moraš imeti v rokah najmanj 150 milijard. Na Ravnah jih nihče nima, saj je še za naših šest problem. Prihodnjih 20 let torej ravenškega kulturnega centra go-

tovo še ne bomo gradili, toliko časa pa ravenške kulture ne moremo pustiti brez življenjskega prostora.«

Kljub načrtom in optimizmu pa so ravenški ljubitelji kulturnih prireditev letošnjo jesen vendarle pred nespodbudnim dejstvom, da bodo kulturni dom zaprli, zaradi tega pa bodo ostali brez kulturnih prireditev, predvsem brez gledališkega abonmaja, ki je lani pomenil pravo poživitev v kulturnem življenju ravenške občine.

Predsednik KUD Prežihov Voranc se vseeno ne da ugnati. »Tudi ko bomo dom adaptirali, bo nekaj časa zaprt. To pa kulturnega življenja na Ravnah ne sme povsem zavreti. Že zdaj dajeta osnovni šoli prostor za vaje našim kulturno-umetniškim skupinam, na še večje sodelovanje računamo v prihodnje. Abonmaja res ne bo mogoče organizirati, saj odra na Prevaljah in v Mežici za take predstave nista primerna, v Črni pa je zanj premalo interesa, druge prireditve pa bomo organizirali v drugih, zanje še primernih prostorih.«

Pa končajmo zapis optimistično tudi mi: Zaradi slabega stanja Titovega doma je ravenška kultura v res nezavidljivem položaju. Na poti brez izhoda pa vendarle ni. Še posebno, če se zavedamo, da brez nje ne more izhajati nihče izmed nas in smo zato za njen obstoj pripravljeni prispevati tudi vsak svoj delež.

Mojca Potočnik

KULTURA

BO TITOV DOM RES TREBA ZAPRETI?

Inšpekcija je letos poleti ugotovila, da Titov dom ne ustreza sanitarnim, tehničnim in varnostnim predpisom o javnih prostorih, zato ga bodo morali ob novem letu zapreti, če dotlej ne bodo izpolnili zahtev inšpektorjev.

V podobnem položaju kot letos je bilo kulturnoumetniško društvo Prežihov Voranc, ki dom upravlja, tudi leta 1969, ko je odstopil celoten društveni odbor. Upajmo, da se letos kaj takega ne bo zgodilo, saj težke situacije ne bo zgodilo, razen tega ni zakrivilo društvo, ampak jih še zapletajo.

Titov dom je stara, že pred vojno zgrajena stavba, zato ne ustreza potrebam sodobnega gledališča in predpisom, njeno vzdrževanje pa je zelo drago. Društvo komaj zbere denar za najnujnejše, za večje posege pa ga ne more. Če bomo hoteli ohraniti mestu kulturni dom oziroma ga prilagoditi današnjim potrebam, bodo morali priskočiti na pomoč vsi gospodarski in družbenopolitični dejavniki v kraju. Predsednik KUD Prežihov Voranc Ivan Vušnik je glede tega optimist:

»Verjetno v kraju še nikoli nismo bili tako enotnega mnjenja, kot smo zdaj, namreč, da je treba Titov dom adaptirati. Za to so krajevne skupnosti, družbenopolitične organizacije in tudi Železarna Ravne, ki je največji mecen in podpornik našega društva. Krajevne skupnosti so vodile akcijo za krajevni samoprispevek, s katerim naj bi sofinancirali adaptacijo Titovega doma. Ker referendum na Ravnah ni uspel, se bodo aktivnosti to jesen ponovile in upajmo, da bo takrat rezultat drugačen. Treba pa je reči, da je Titov dom ob Mladinskem domu Reka edini kulturni dom v občini, katerega adaptacijo bi sofinancirali s sredstvi iz krajevnega programa samoprispevka.«

Seveda v društvu računajo tudi na možnost, da samoprispevka tudi po ponovnem glasovanju ne bo. Vendar menijo, da položaj tudi v tem primeru ne bi bil brezizhoden. Predsednik računa predvsem na podporo železarne.

»Poslovodni in drugi delavci železarne se zavedajo, da je kulturni dom na Ravnah potreben, zato sem prepričan, da bodo prispevali svoj delež za njegovo adaptacijo. Povezanost med društvom in železarno je tesna, navsezadnje je večina članov zaposlenih v železarni. Seveda pa bomo morali najti zvezo tudi z drugimi delovnimi organizacijami v kraju in z vsemi skleniti samoupravni sporazum o sofinanciranju.«

In kakšne pomanjkljivosti je inšpekcija ugotovila v ravenškem kulturnem domu? Streha na več krajih pušča in ob dežju si voda išče pot celo po električni napeljavi; v garderobi npr. priteka na plan pri svetilki. Zaradi starosti je nosilnost tramov in strešne konstrukcije na odru zmanjšana, zato odra ne bi smeli obremenjevati, balkon pa za javne prireditve ni uporaben, ker nima zasilnega izhoda. Če bo torej društvo želelo v novi sezoni Titov dom uporabljati, mora:

— urediti zasilni izhod z balkona in s terase

— na stavbo namestiti strelodvod

— odstraniti svetilko, pri kateri zamaka, in na vse električne svetilke v domu namestiti zaščitna stekla

— paziti na obremenjenost odra in redno kontrolirati električno instalacijo.

Take so zapovedi inšpekcije, odborniki društva — predvsem pa predsednik Vušnik in tajnik Mihelač, ki se s problemi vzdrževanja pobliže spopadata iz leta v leto — pa poznajo te in še druge pomanjkljivosti Titovega doma. Pred referendumom o

KAJ JE IN KAJ NI POEZIJA

Za naš čas je značilna velika proizvodnja in poraba besedil za popevke, narodnozabavno glasbo in reklame, med Slovenci pa je še zmeraj priljubljeno zabavljivo rimanje, kakršnega negujeta Pavliha in Toti list. Seveda hkrati nastaja tudi poezija, ki jo pišejo pesniki vseh generacij.

Kaj od vsega naštetega je poezija, kaj pa ni, in predvsem — zakaj, marsikdaj ni ugotovljivo na prvi pogled.

Osnovna razlika med neumetnostnim in umetnostnim besedilom je v tem, da prvo uporablja besede in besedne zveze enopomensko, drugo pa

večpomensko. Primer neumetnostnega besedila:

VRATA JELOVICA, VHODNA VRATA »JT«

Vrata so izdelana iz furniranega okvirnega podboja s pragom iz kotnega železa in lamelnega krila, ki je z zunanje strani obloženo s profiliranimi letvicami. Pripira med krilom in podbojem je tesnjena z gumijastim tesnilom. Stranski element je izdelan iz furniranega okvira...

Primer umetnostnega besedila:

DANE ZAJC, VRATA

Za velikimi vrati so še ena vrata.

Za še enimi vrati so še ena vrata. Manjša.

Za manjšimi vrati so še ena vrata. Še manjša.

Za še manjšimi vrati so najmanjša vrata. Najmanjša.

Za najmanjšimi vrati so še ena vrata.

Ta vrata so vratca.

Za vratci je vrt.

V vrtu je manjši vrt.

V manjšem vrtu je še manjši vrt.

V še manjšem vrtu je najmanjši vrt.

V najmanjšem vrtu je vrtec.

V vrtec je roža. Ena sama, dišeča.

Ta roža je zate. Najlepša in največja.

Razlika med Vratami Jelovica »JT« in pesmijo Vrata je očitna. Pri prvih ima vsaka beseda točno določen pomen, zato teh vrat ni mogoče zamenjati z nobenim tipom druge ali iste tovarne. Pri Zajčevih vratih pa je takoj jasno, da ne gre za vhodna ne garažna ne vrtna in sploh nobena prava vrata, ampak da ima beseda prenesen pomen. Pesnik z njo samo označuje prehode v smeraj manjše, smeraj bolj zasebne, intimne prostore. In kakor vrata niso konkretna vrata, tako mu tudi vrt ni ne zelenjadni ne okrasni vrt. Vse je le pesnikova notranjost/

duševnost, roža v njej pa čustvo — najlepše, največje — ljubezen.

Ker pesnik te besede nikjer ne uporabi, pred njim, okrog njega in za njim pa popevkarji tisoč in tisočkrat, srečamo tu še en razpoznaven žnak besedne umetnine, to je izvirnost, na nov, osebni, enkratni način izraženo prastaro in vsak dan opevano čustvo. Seveda pa vidimo tudi druge lastnosti pesmi. Najprej skladnost med obliko in vsebino, skrajnje pretehtana, racionalna raba besed. Rime ni, a je ne pogrešamo. Pesem je gajena tako, da vsak verz popelje bliže k središču, k

bistvu. Ponavljanje ni enolično, ampak prav nasprotno namenoma stopnjuje radovednost/napetost: kaj je le za vsemi vrati, kaj v vrtovih?

Pesnik je uporabil samo nekaj od obilja možnih izrazov. Ze klasične poetike jih poznajo, in ker jih uporabljajo s pridom tudi pesniki naših dni in so najbolj zanesljiv razpoznavni znak poezije, si jih pogledajmo vsaj nekaj.

»Lepota in samosvojost pesnikovega jezika, barvitost sloga in moč njegovega izraza so odvisni predvsem od uporabe besed v prenesenem in zamjenjavanju pomena, to je od tropov ter od uporabe na poseben način izgovorjenih in postavljenih besed, to je od figur.« (Silva Trdina, Besedna umetnost, Lj. 1958.)

Metafor (zaradi neke podobnosti prenesemo pomen z enega predmeta na drugega), je mnogo vrst: primere, ukrasni pridevki, poosebitve, stalna rekla, preimenovanje, znamenja, sovpredjetja, zamenjave itn. 22 jih predstavi omenjena avtorica, zraven pa še 28 glasovnih in besednih figur. Torej zares veliko možnosti za pesnike, ki so jih s pridom uporabljali že tisočletja pred našim štetjem.

Lep primer, kako si z enopomen-skim pojmovanjem besed pri poeziji včasih ne moremo čisto nič pomagati, so že japonske trivrstične pesmi, imenovane haiku. Pogledajmo dva slavne-ga Matsua Baša (1644—1694):

Pradaven bajer.
Zaba se požene vanj.
Voda zapljusne.

Osem besed za prizor, kakor je podobnega vsakdo videl vsaj že desetkrat. Nobene mogočne podobe, nobenega ritma, celo rime ne. Nič posebnega, pa vendar — kdor hoče, vidi v celoti otožen namig: kaj je živ-

ljenje? Samo trenutek v večnosti. Komaj se pojavi, že ga ni več.

In drugi:
**Poletno zelenje —
samo to je ostalo
sanjam mrtvih vojakov.**

Tokrat je devet besed, ampak zdaj že vemo, da je pesniški jezik drugačen od vsakdanjega in da je treba večkrat smisla šele razvozlati, dešifrirati. Če vemo, da grobove preraste trava, in če pozabimo vsakršni mysticism, je silno preprosta pomisel starega Japonce o tem, kaj imajo padli v kakršnihkoli bitkah od svoje smrti. Porazno spoznanje, če so pričakovali germarsko Valhalo in z njo nenehne slavošpeve, tolažljivo, če smrt spoji človeka z (navidez) mrtvo naravo v eno.

Seveda niso vse pesmi enako težko razumljive, čeprav ravno nekateri sodobniki uživajo v njih (pravimo jim nekomunikativna, hermetična poezija). Večpomenskost besedila pa je skupna vsem in že v starem Egiptu pred 3000 leti ni bilo drugače.

PESEM NOSACEV ŽITA

Snope in belo žito
nosimo dan za dnem.
Kašče prepolne so,
polne vse ladje,
zrnje že teče čez krov.
Nas pa še zmeraj priganjajo.
Lačni in sključeni stopamo.
Naša pleča so bron,
naša srca so bron,
ko nosimo dan za dnem.

V tej pesmi sta dve močno kontrastni podobi: belo žito — bronasta pleča, obilje hrane — lakota nosačev. Od nenehnega priganjanja k delu so srce/čustva otrdela v bron. — Nemara eno najzgodnejših pričevanj o socialni neenakosti v zgodovini.

Deset vrstic ustvari podobo kot relief, podobo dela in trpljenja; nadčasovno močno.

Tako bi lahko še in še navajali zgled iz svetovne in domače književnosti. Lahko bi jih izbirali glede na vsebino in obliko, mogli bi poiskati primere za čustveno ali smiselno liriko, pripovedne/epske pesmi itn., a namen tega pisanja je še vedno le opozarjanje na to, kaj je umetnostno besedilo — poezija, in zakaj.

Kaj pa to ni, vidimo takoj, ko preskočimo v drugo skrajnost. Tu imamo rime, ki sicer opravljajo določeno nalogo, služijo točno določenemu namenu, imajo videz pesmi, pa to nikakor niso.

Motor ti rad nagaja,
pesti ga rja, vlaga,
uporabi VD-40,
gotovo ti pomaga!

Po delu napornem
hip tihe sreče:
v roki skodelica
kave dišeče.

Te rime so vzete iz Pavlihove prak-tike, lahko pa bi bile tudi iz radijskih ali TV reklam. Če bi jih nabrali iz nešteti besedil narodnozabavnih ansamblov, ne bi bile drugačne, čeprav tam pojejo o »ljubezni — boleznih«, kjer naj traja »zvestoba do groba« itn.

Vsa takšna besedila služijo točno določenemu namenu: hvalijo kak izdelek ali idealno človeško lastnost, obujajo »spomine na planine« in podobno. Lahko so šegava, hudomušna, zabavljiva ali svečana, raznežena ali solzava. Vse povedo tako naravnost, da podpomenov ne potrebujejo. So črno-bela, uporabljajo prastare šablone, povzete najraje iz ljudskih pesmi

in jim ne znajo dati novih vrednosti. Svojo neinventivnost skrivajo v melodijo in ritem instrumentov. Ker vsi vemo, da jim je edini namen zabava poslušalcev, jih literarno kritično sploh ne obravnavamo, jih pa seveda tudi ne objavljamo.

Različni ljudski običaji takšne prigodnice že dolgo poznajo. Kdo, ki zna slavljenca kaj povedati v rimah, utegne žeti priznanje, saj namen posvečuje sredstvo. Med maturanti (tudi med brigadirji) so bile priljubljene šaljive kronike. Ljudje radi pišejo prigodnice za državne praznike itn.

Vsako tako besedilo je možno razčleniti in ugotoviti (ne)umetniškost njegovih sestavin in celote. Vendar to ni v navadi, saj ta besedila resneje presojajo z redkimi izjemami ne preneajo.

Zato živijo prigodnice različnih namenov pač svoje stereotipno življenje, strežejo določenim potrebam in določenemu okusu. V literarnih revijah,

jah, v pesniških zbirkah in antologi-jah pa živi poezija. Tako so se stvari uredile in ne mešamo jih, ker vemo, kam kaj spada.

O poeziji so rekli:
»Poezija ni v tem, da vse pove, temveč da vzbuja razmišljanje o vsem.« (Sainte-Beuve)

»Poezija je jezik, v katerem človek raziskuje svoje začudenje.« (Fry)

»Poezija je resnica, ki prebiva v le-poti.« (Gilfillan)

»Poezija je izbran izraz izbranih vtisov.« (Roux)

»Proza — besede v svojem najboljšem redu; poezija — najboljše besede v svojem najboljšem redu.« (Coleridge)

Zaradi vsega povedanega (in nepovedanega) je osnovno merilo za objavo pesmi v našem glasilu pač to, da morajo vsebovati vsaj kanček osebnega, izvirnega, poetičnega. Prigodnice in rimarij pa ne objavljamo.

Urednik

KULTURNA KRONIKA

Poletni meseci so bili mrtev čas tudi za kulturo. Vseeno o treh kulturnih dogajanjih lahko pišemo.

— 20. julija so Šentanelski pavri in šentanelška folklorna skupina sodelovali na gostinsko-turističnem tednu v Ljubljani. Peli in plesali so ob Ljubljani.

— Na tradicionalnem Korškem turističnem tednu v Črni od 10. do 18. avgusta je 10. avgusta nastopil Orenburški narodni ansambel iz Sovjetske zveze, 12. avgusta je imel literarni večer Miloš Mikeln, 14. avgusta so nastopili harmonikarji z diatoničnimi harmonikami in tamburaški orkester s Prevalj, 16. avgusta pa romski ansambel Teodosijevski iz Beograda. Med tednom je bilo na ogled tudi več razstav: likovnih del Črnjane Leandra Fužirja in Mežičana Petra Čepina, ročnih del upoko-jencev, izdelkov gojencev ZDUM Črna; čebelarji so razstavljali

panjske končnice in čebelarstvo opremo, tuji in domači zbiraleci pa minerale in fosile.

— Od 15. do 25. avgusta je bila v organizaciji železarne na Ravnah tradicionalna Slikarska kolonija Ravne '85. Udeležili so se je: študentki podiplomskega študija Nives Palmić in Marjeta Godler, študent 3. letnika ALU v Ljubljani Leon Zakrajšek, slikarka Danica Bem-Gala, vsi iz Ljubljane, slikarja Dragoljub Bjedov iz Varvarina in Božidar Plazinić iz Čačka, akademski slikar Rudi Skočir iz Idrije in domačin slikar Matevž Sumah. Teme, na katere so delali, so bile: »Delovno in bivalno okolje železarjev«, »Strojna in Strojanci« ter »Industrializacija Mežiške doline«.

Obširno bomo o koloniji pisali v naslednji številki Informativnega fužinarja.

H. M.

POBI, ADIJO

V Peco se pogreza sonce.
Stari Franc na klopi v parku
sam
lovi toploto.
Otroci gledajo lutke,
ki jih meče TV stolp
z Urške ali Sumahovega vrha.
Na vrtu pred hotelom Peca
gleda prazne steklenice piva
nekaj Mežičarjev.
En fantič se priziblje
iz točilnice
in sede na kolo,
pa mu kar odreže.
Eden pride iz Totnkamre
in ga zamenja.
Nekaj jih gre k Mehkemu.
Sumc se zaganja v Mežo.
V tišino zareže škopnik
na motorju.
Eden robanti, da je zamudil
avtobus.
Za Črno ali Prevalje?
Pove, da hodi s šihla,
pove, da vstane, ko že odpelje.
Voda pada
po velikih črnih kristalih
in veter orosi bronasti surogat.
Kje so meščani mladega mesta
Mežice?
So šli spat?
Ne.
Vsi čakajo na
DINASTIJO.
Pobi, adijo!
Čez dvajset minut se začne.

Marjan Mauko

DEJAVNOST DRUŠTVA UPOKOJENCEV POČITNIŠKI DOM UPOKOJENCEV V IZOLI

Med poplavo Francozov, Holandcev, Dancev, Švedov, Nemcev, Avstrijcev in Angležev nas je bilo tudi nekaj Slovencev; sicer ne mnogo, nekaj desetini pa le.

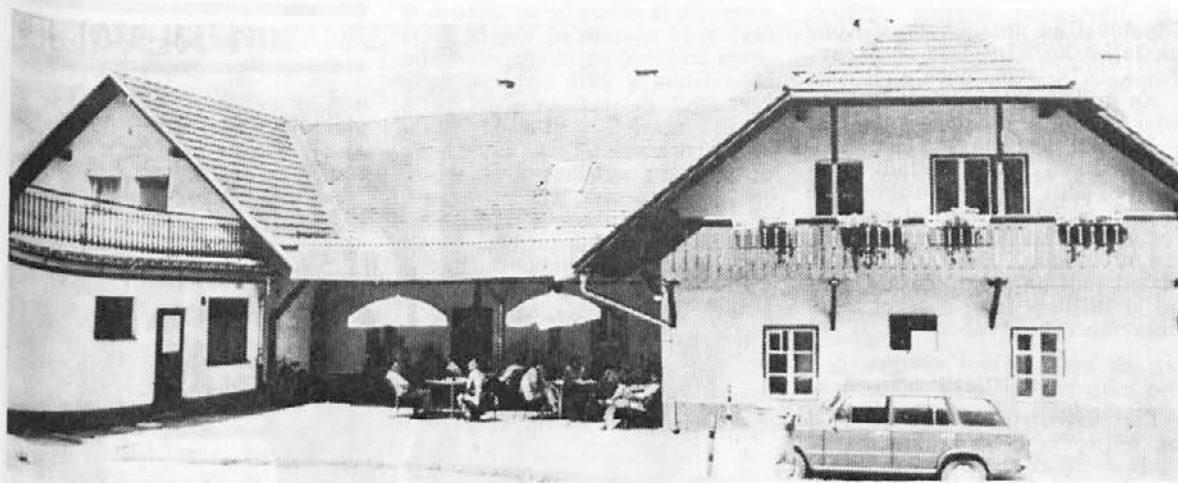
Ko sva se s soprogo odločila za letovanje prav v tem domu tudi letos kljub znatnim podražitvam, so bili vzrok gotovo vtisi s predlanskega in lanskega letovanja, ki sva si jih nabrala prav v tem domu. Tudi zvišane cene, ki jih je v »Vzajemnosti« uprava doma tolažilno opravičevala, naju niso odvrnile od prvotnega načrta, pa še akontacija (6.000 din) je bila že vplačana.

Čez sobo ne bi imel pripomb, tudi sobarica je bila natančna in marljiva pri svojem delu. Pogled na Izolo in pristanišče z množico zasidranih manjših in večjih bark in jaht, pa tudi zvečer, ko so zasvetile neštete luči ob obali in v mestu, je bil res romantičen. Toda po dvajseti uri, ko

je začela iz bližnjega lokala nočna izmena »umetniškega ansambla drotarjev« svoj ših, so bili vsi stanovalci v to smer obrnjeni sob obsojeni na bedenje do polnoči. Kaj slaba tolažba so bili protesti drugo jutro v recepciji, da je uprava doma brezuspešno intervenirala pri bogsigavedi katerem forumu zaradi kaljenja nočnega miru.

Tudi pred hišo nisi vedno zavarovan pred raznimi neprijetnostmi. Če si na primer pred vhodom v dom dva nadebudna nogometaša podajata žogo, sediš v neprestanem strahu, da ti žoga zbije vrček piva, ki si ga nameraval v miru in prijetni senci popiti. Protestiranje bi bilo brezuspešno — jezika tujcev ne znaš, pa še kakšne neprijetnosti bi si utegnil nakopati na glavo.

Če ti med desetdnevnim bivanjem na dopustu pokvarijo tujci, ki sploh ne spadajo sem, le eno samo noč, je to po mojem in mišljenju še marsikoga dru-

Dom ravnskih upokojevcev

gega več kot preveč, a kam naj se pritožiš?! Nečloveško kričanje in razbijanje se je dogajalo na širokem balkonu nadstropje pod najino sobo najmanj dve uri pod vplivom alkohola in po moji sodbi tudi mamili. Ko sta dva nadebudna severnjaka le privlekla žimnice in odeje iz sobe, se je stanje končno umirilo. Na obzorju se je pojavilo prvo svetlikanje nastajajočega dneva in tudi nam nesojenim poslušalcem in gledalcem je preostalo še nekaj kratkih ur do zajtrka. Ko smo pri obedu razpravljali o tem nemiru z gosti pri sosednji mizi, me je skušala servirka poučiti, da bi moral te ljudi, ki so prišli od daleč, da bi se pri nas razvedrili, razumeti, sem jo opozoril, da pričakujem od nje le strežbo, ne pa mišljenje in poduk. Sicer pa strežbo osebje in šef strežbe opravljajo svoje delo vzorno. Direktor, ki sem se mu nameraval pritožiti nad nadlogami, ki so se s tuji nakopičile v domu, je bil verjetno od-

soten, ker sem ga za časa najinega bivanja srečal le prvi ali drugi dan.

Domačin iz Izole, ki je bil svojčas tudi zaposlen na Ravnah, mi je nekako dvomeče omenil, kako dolgo bo dom le še nosil ta naziv.

Dvigalo dela brezhibno, kar za trinadstropno stavbo in njen osnovni namen ni nepomembno.

Ker časopisa v tem domu ni mogoče kupiti, je redna in pravočasna dostava pošte nujna. Upokojenčeva ustaljena navada je, da po zajtrku posveti uro ali dve časopisnim novicam, po kosilu se pa preda blagodejnemu drezežu.

Za nepravilnosti, ki so povod napisani kritiki, ni kriva uprava doma, ker se zahteva od nje, da donosno posluje. Zato je nujno najti način za vzdrževanje brez navijanja cen, ki jih velika večina ne zmore. Tisti pa, ki bi to zmogli, v ta dom sploh ne prihajajo.

Jožko Herman

OBISKALI SMO DOM STAROSTNIKOV V ČRNEČAH

Kot smo že poročali v Fužinarju, smo mladi vzdrževalci pripravili kulturni večer. Prihodek smo namenili Domu starostnikov v Črnečah.

Bila je deževna nedelja, ko smo se zbrali na Javorniku na kratki vaji. In glej čudo: koroška pesem je premagala še deževno vreme, in ko smo se odpravili proti Črnečam, nas je že pozdravilo in grelo sonce, kot bi nam hotelo povedati, da smo se odločili prav.

Ura se je nagnila k pol deseti, ko smo prispeli. Lepo urejena okolica doma ter prijazni obrazi so nam dali prijeten občutek. Povabili so nas k dobro pogrnjeni mizi. K nam je pristopila članica odbora in pogovor je kar sam stekel. Že po nekaj stavih so minute prehitro minile in Alojzijeve harmonike je napove-

IZLET PO GORENJSKI

Društvo upokojevcev Ravne je 18. julija 1985 priredilo svoj drugi letošnji izlet, in sicer z avtobusom po Gorenjski. Vreme nam je bilo tokrat naklonjeno, saj je ves dan sijalo sonce.

Z Raven smo se odpeljali v zgodnjih jutranjih urah. Prva

postaja je bila zanimiva privlačnost Volčji potok, gojeni park z najrazličnejšim drevjem, grmovjem in drugimi rastlinami iz raznih delov sveta. V njem se obiskovalec uči pravilno vrednotiti rastlinski svet, ki mu ga gospodujoča tehnika odtuja, a si ga

nepokvarjeni človek bolj želi imeti okrog sebe, vsaj kot delček prostrane narave. Za parkom je gozdnat grič z razvalino starega gradu na vrhu. Po ogledu Volčjega potoka smo se odpeljali na Brezje, po krajšem postanku in kosilu pa naprej na Bled.

Tu smo si ogledali Blejski grad, sedež nekdanje oblasti bri-

ksenškega gospostva, ki se je pričelo l. 1004. Obnovili so ga sicer ne zgodovinsko pristno, pač pa lepotno privlačno. V njem so namestili muzejske predmete iz raznih krajev, ki prikazujejo prerez kulture na Slovenskem. Del gradu so uporabili za imenitne gostinske prostore. Prenovljeni grad je za Potojnsko jamo deležen največjega obiska turistov.

Od tu smo se odpeljali mimo Bohinjskega jezera v kotlino za njim, ki se zaključuje z obsežno kočno Ukanc (v koncu), ki ji ozadje tvori stenasta Komarča. V ledeni dobi so čez njo drsele ledene gmote s pogorja, zdaj se iz njenih skladov poganja slap Savica, podzemski odtok Triglavskih jezer, izvir Save. Prijal nam je ta počitek na koncu doline, obdane z grmovjem in drevjem ter hladom.

Na povratku smo se še za krajši čas ustavili na Jezerskem, od koder smo se prek Avstrije odpeljali proti domu, kamor smo prispeli polni lepih vtisov v večernih urah.

Ervin Wlodyga

Rekreacija in šport

ROKOMET

Fužinarjevi rokometasi, ki jih tudi v letošnjem prvenstvu druge republiške lige — vzhod vodi trener Rado Šrot, so v novo prvenstvo štartali močno oslabljeni. Mikeln in Radovič sta odšla k vojakom, medtem ko so Sater, Čegovnik in Laznik prenehali aktivno nastopati. Iz JLA pridejo Roman Haber, Dušan Gržina in Tomaž Nabernik, ki pa bodo le delno zapolnili nastalo vrzel v ekipi.

S podobnimi težavami se srečuje tudi trener ženske ekipe Fužinarja Boris Kotnik. V klubu so ostale le tri izkušenejšie igralke Kotnikova, Brglezova in Praznikova, medtem ko je Anita Zafošnik prenehala igrati. Kaže, da se bodo morale rokometasice Fužinarja v letošnji sezoni krepko boriti proti izpadu iz enotne slovenske lige. Prvenstvo se je pričelo 7. septembra, dekleta so odigrala tekmo doma proti ljubljanski Olimpiji, fantje pa proti mariborskemu Braniku. Sočasno so s prvenstvenimi boji štartali tudi mladinci, ki jih trenira Marjan Zabukovec, in mladinke, ki jih je letos prevzela Cvetka Praznik.

NAMIZNI TENIS

Nastop mladega Fužinarjevega igralca Darka Jamška na evropskem prvenstvu v Haagu na Nizozemskem lahko ocenimo kot dokaj uspešen. Posebej velja izdvojiti dobro uvrstitev dvojice Karlovič (Bagat, Zadar) — Jamšek, saj sta se uvrstila med osem najboljših. Kasneje je bil Jamšek deležen novega priznanja, potem ko ga je zvezni selektor Dušan Osmanagić poklical na članske priprave. Na Brdu pri Kranju je mladi Ravenčan vadil 10 dni skupaj z našimi najboljšimi mojstri bele žogice. Od 19. avgusta do 2. septembra pa se

je Jamšek udeležil še priprav slovenske namiznoteniške reprezentance na Poljskem.

Čez poletje pa niso poznali počitka tudi drugi Fužinarjevi igralci in igralke. V Radovljici so bile od 18. do 29. avgusta priprave najboljših slovenskih igralcev in igralk namiznega tenisa. Zraven so bili tudi Tanja Pandev, Marko Špegel in Emil Sirovina, ki pa je moral trening predčasno zapustiti zaradi bolezni, medtem ko se Samo Bezjak zaradi šolskih obveznosti priprav ni mogel udeležiti. Pridno so vadili tudi najmlajši Fužinarjevi igralci in igralke, ki so se od 22. do 25. avgusta udeležili pod vodstvom trenerjev Ludvika Bavčeta in Zdravka Mlakarja vikend priprav v Murski Soboti.

ODBOJKA

Tudi letos so se odbojkarji in odbojkarice Fužinarja udeležili tradicionalnega turnirja v Lipovskem Hradoku na Češkoslovaškem. Oboji so osvojili 5. mesti, pri fantih je med 19. ekipami zmagal Ružomberok, pri dekletih pa med 13. ekipami Bratislava.

Po končanem prvenstvu je prišlo v odbojškem klubu do nekaterih kadrovskih sprememb. Trenerja moške ekipe Adolf Urnaut in ženske Jože Gostenčnik sta na lastno željo prenehala delati v klubu, zato je bilo vodstvo kluba prisiljeno poiskati nova vaditelja. Precej časa je bilo iskanje brezuspešno, nakar je v pomoč priskočil dolgoletni odbojškarski trener Štefan Filipančič, ki je prevzel moško ekipo, medtem ko trenerja ženske ekipe tačas, ko to pišemo (26. 8.) klub še nima. Moška ekipa bo letos tudi oslabljena, kajti prenehal je igrati Borut Urnaut, medtem ko je Tomaž Čepelak prestopil k

mariborskemu Stavbarju/MTT, kjer bo igral za mlado ekipo.

Mladi igralec Fužinarja Bojan Mlakar je tudi letos nastopal za mladinsko državno reprezentanco na nekaterih turnirjih po Evropi, ki so sodili v sklop priprav za balkansko prvenstvo. Tako v Gorici kot v Dortmundu na dveh močnih turnirjih so bili naši mladinci tretji. Po 10-dnevnih pripravah v Škofji Loki je jugoslovanska reprezentanca sodelovala od 17. do 22. avgusta na prvenstvu Balkana v grški Orestidi, kjer pa so naši ostali brez medalje, bili so šele četrtri. Bojan Mlakar je bil tudi kapetan naše izbrane vrste, za reprezentanco pa je doslej odigral 54 tekem.

PLAVANJE

Na evropskem prvenstvu v plavanju v Sofiji je za barve naše reprezentance plaval tudi Ravenčan Aleksander Ambrož, ki pa zaradi bolezni ni dosegel pričakovanih rezultatov na 100 in 200 m hrbtno. Sicer pa je vrsta okoliščin vplivala na slabši nastop Ambroža v Sofiji. Nepotreben in napol prisiljen nastop na balkanskih igrah je ravenškemu plavalcu malce zmešal načrte priprav. Razen tega je bil teden dni brez trenerja Simonovića, ki je bil na mladinskem EP, pa še trenirati je moral v Ljubljani. Po nastopu v Bolgariji je Ambrož treniral v Dubrovniku, nakar je

odpotoval na univerziado v Kobe na Japonsko, ki je bila od 24. avgusta do 4. septembra.

Na državnem plavalnem prvenstvu za mlajše pionirje, ki je bilo v začetku avgusta v Radovljici, se je znova izkazal mladi fužinarjev adut Krešo Božikov. Že četrtrič je letos izboljšal državni rekord za mlajše pionirje B na 200 m hrbtno, rekordno pa je plaval tudi na 400 m mešano. Tako je Božikov letos dosegel že 10 državnih rekordov.

NOGOMET

Pri nogometaših Fužinarja si ne želijo, da bi se ponovila pretekla sezona, ko so si praktično šele v zadnjih kolih zagotovili obstanek v območni republiški ligi. Prav zato so pred novim prvenstvom, ki se je pričelo 31. avgusta, krepko zastavili delo. V klub so med drugim pripeljali tudi nekatere izkušene igralce, kot denimo Vavčeta, Medvoza in Šulerja, ki so že igrali za Fužinar. Trener Ivan Kokalj ima na voljo tudi dovolj mladih, obetajočih igralcev, ki jih je že vključil v vadbo prve ekipe. V teh dneh se bosta od vojakov vrnila še Juraja in Cesar, tako da bo na voljo kar nekaj kakovostnih igralcev. Razumljivo, tudi ambicije ravenških nogometašev so v letošnjem prvenstvu znatno večje.

Ivo Mlakar

PRE VALJE

Tudi tako se gre na dopust

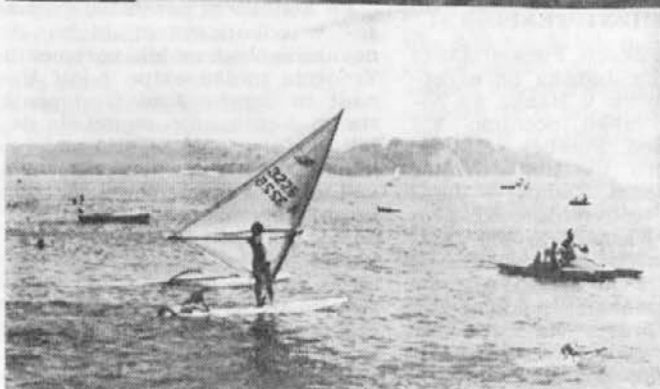
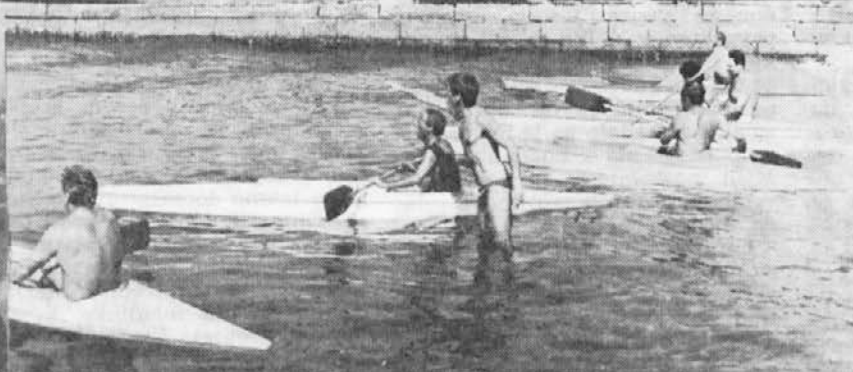
MISLI

Po sočnem zahodu nobena žival ni več jezna.

Nič ljudi ne zbližuje tako kot opis njihovih bolezni.

Vsak človek hrepeni po mladosti z učno knjigo matematike.

Besede so žebliji, s katerimi pribijamo svoje misli.

JOŽE CESNIK

Petdesetletnica življenja pomeni zrelost in vrh. Če kdo umre tik pod tem vrhom, je to mnogo prezgodaj. Jože se je veselil, da je premagal bolezen in se bo čez mesec dni vrnil med nas, pa je usoda hotela drugače. Srce ni zdržalo tretjega udarca.

Jože se je rodil pred 49 leti v Šentilju pod Turjakom. Po končani osnovni šoli je na Ravnah končal poklicno šolo in se zaposlil v železarni. Začel je delati kot ključavničar na obnovi obdelovalnih strojev. Bil je dober in sposoben delavec, še bolj pa se je izpopolnil, ko je študiral ob delu in postal strojni tehnik. Opravljal je različna dela na področju tehnologije in normiranja. Vrsto let je delal kot vodja vzdrževanja žerjavov, nazadnje pa je bil aktiven pri obnovi in montaži strojev in varjenju.

Jože je bil delavec, ki so se mu lahko zaupale tudi najbolj zahtevne naloge, takšne, ki so terjale resnično zavzetost in cellega človeka. Naloge je opravljal strokovno in preudarno, z občutkom za odgovornost. Na okolje in sodelavce je vplival umirjeno, imel je človeški odnos do vseh. Pri najbolj zahtevnih nalogah je deloval akcijsko in preudarno.

Nenadna izguba takega sodelavca je huda in boleča. Za njim je ostala praznina, ki jo bomo še dolgo čutili.

Trajno se ga bomo spominjali, kajti bil je del nas — del rodu, ki je po osvoboditvi veliko žrtvoval za dosežke, na katerih gradimo danes naprej.

Iskreno se mu zahvaljujemo za njegov prispevek k delu in razvijanju funkcije vzdrževanja v naši temeljni organizaciji.

Z bolečino v srcu sočustvujemo z njegovimi najbližjimi ob izgubi moža in očeta.

V imenu njegovih sodelavcev, vodstva tozda Strojno gradbenega vzdrževanja in izvršnega odbora osn. organizacije sindikata izražam globoko sožalje ženi, hčerki in drugim sorodnikom.

Naj mu bo lahka koroška zemlja!

MAJDA SATLER

Vse prerano se potrtilih src, a s plemenitimi spomini poslavljamo od Majde.

Izpolnila je 31 pomladi. Rojena je bila pri Krajncu nad Mežico.

V družini so se rodili štiri otroci in Majda je morala že v rani mladosti prijeti za kmečka opravila. Osnovno šolo je obiskovala v Mežici in na Ravnah. Leta 1972 se je zaposlila v Železarni Ravnah. Na svojem delovnem mestu je bila neutrudljiva pri iskanju novega znanja, zato se je ob delu vpisala v srednjo ekonomsko šolo v Slovenj Gradcu in nato še v višjo v Mariboru. Toda pred ciljem je omagala.

Na svoji poti je srečala sopotnika, s katerim si je ustvarila dom. Ogromno energijo, ki jo je izžarevala, je vlagala tudi v gradnjo hiše. Svojim otrokom je želela nuditi lepšo prihodnost. Toda — matere otrokom ne more nadoknaditi najlepša zgradba na svetu, tolikšna je vrednost materinske ljubezni. Majda je to odgovornost prepustila svojim najbližjim in vsem nam.

Na delovnem mestu se je vključila v neusmiljen ciklus proizvodnje, v pretakanje materiala. Ob tem je spoznavala ljudi, njihov znoj in z jeklom prepleteno zvonko in trpko pesem, iz katere so v končni fazi nastajali izdelki, ki bogatijo in lepšajo težko delo v rudnikih in na gradbiščih. To je naš kruh, ki si ga je Majda ustvarjala skupaj z nami in načrtovala lepši jutri za vse, tudi za življenje svojega življenja. Vedno je smisel življenja iskala le v delu — tako je bila aktivna tudi v sindikalni organizaciji in v samoupravnih organih tozda.

Sodelavci tozda Pnevmatični stroji ostajamo njeni dolžniki, čeprav beseda tolažbe ni bila izrečena v trenutku iskanja samega sebe.

Poštenost in dobrota ne umre, Majda bo v našem spominu ostala kot dobra in plemenita sodelavka. Hvala ji za vse, saj spomin spominu vrednote priznava.

MIRKO GERMADNIK

Čeprav stojimo ob tvoji krsti, se nam zavest še vedno upira sprejeti kruto resnico, da te ni več in da te nikoli več ne bo med nami. Ko smo se v pone-deljek po opravljenem delu vračali domov, smo se spotoma pogovarjali o dopustu in rekreaciji. Bil si izredno živahen. Med drugim si razlagal o možnosti gradnje vikenda na očetovi domačiji. Omenil si, da si za to našel čudovit koteček. Nisi pa slutil, da ti bo usoda še tisti popoldan podrta vsa snovanja in načrte. Vsi smo onemeli v bolečini, ko smo naslednjega jutra zvedeli, da si se na izletu s svojo

družino smrtno ponesrečil, da smo te za vedno izgubili.

Veliko prekratka je bila tvoja življenjska pot. Pričela se je leta 1950 v Koprivni na kmetiji, kjer si preživel svoje otroštvo. Poklicna želja te je gnala v dolino med koroške jeklarje, kjer si se izučil za ključavničarja. Vedoželjnost te je gnala dalje. Izobraževal si se ob delu in končal delovodsko šolo. Leta 1981 si prevzel in uspešno vodil skupino na vzdrževanju strojev in naprav 4. izmene.

Z izredno marljivostjo in natančnostjo, ki te je pri delu odlikovala, si postal strokovno izredno sposoben delavec, zato so ti bila zaupana odgovorna dela.

Po značaju si bil umirjen in preudaren, zato si užival ugled v svojem okolju, vsi smo te cenili in spoštovali. Ker si bil mlad in šele v največjem življenjskem zagonu, nisi mogel uresničiti načrtov, ki si jih zastavil. Smisel življenja si iskal vedno le v delu, povezoval si ga vedno s svojimi družinico, z ženo in dvema hčerkama.

Še vedno pa si našel čas za petje, ki ti je pomenilo življenjsko dopolnilo in je plemenitilo tvoj življenjski smisel. Za vedno je utihnil tvoj tenor, s katerim

si razveseljeval in kulturno bogatil svoje okolje. Koroški oktet bo težko nadoknadil tvojo izgubo.

Težko in polno bolečine je slovo od dobrega, zvestega, mladega, veliko obetajočega strokovnjaka, sodelavca, tovariša, prijatelja, sina, moža, očeta.

V imenu sodelavcev tozda SGV in občanov KS Javornika in Šanc, izrekam sorodnikom in najbližjim globoko in iskreno sožalje.

Naj ti bo lahka koroška zemlja!

Kadrovska gibanja

od 21. 7. do 20. 8. 1985

20. avgusta 1985 je bilo v železarni zaposlenih 6100 delavcev, kar je enako kot mesec poprej. Precej se bo število povečalo s sprejemom pripravnikov v septembru.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLARNA — Šrot Ivan, topilec, Sevcnik Marijan, gozdar, Ilić Vladimir, Čerkinaj Musa, NK delavca — vsi iz druge DO; Naglič Darko, pripravnik — iz šole.

JEKLOLIVARNA — Popič Marijan, PK zidar, Ločnikar Niko, kuhar in natakar — iz druge DO; Rošer Zlatko, metalurški tehnik — iz TOZD ETS; Pisar Ivan, pripravnik — iz šole.

VALJARNA — Simanič Ljubomir, Lovrec Franc, NK delavca, Golubović Zvonko, varilec — prva zaposlitev; Vidovšek Boštjan, Dukić Hasib, Čufurović Ismet, vsi NK delavci; Vogrin Janez, avtom. klepar, Jury Andrej, ključavničar, Barišić Pero, tesar — iz druge DO.

JEKLOVLEK — Planšak Jože, Kučej Bojan, NK delavca — iz druge DO; Bajo Dragan, strugar — prva zaposlitev; Todić Milan, žerjavovodja — iz TOZD Jeklarne.

PNEVMATIČNI STROJI — Juvan Rajko, ključavničar — iz TOZD Stroj in deli.

ETS — Piko Rajko, el. mehanik — iz JLA.

SGV — Živković Zoran, ključavničar — iz druge DO; Erjavec Robert, transportni delavec — iz TOZD Komerciala.

ENERGIJA — Smonkar Danilo, ključavničar — iz druge DO.

ARMATURE — Stramec Robert, strugar — iz JLA; Krautberger Bojan, gimnazijski maturant — iz druge DO.

RPT — Mikuš Rok, dipl. inž. str., pripravnik — prva zaposlitev.

KOMERCIALA — Pešl Jakob, Sagernik Igor, NK delavca — prva zaposlitev; Pongrac Anton, NK delavec — iz druge DO.

DRUŽBENI STANDARD — Novak Vesna, kuharica — iz druge DO.

KSZ — Pastirk Mira, predmetni učitelj — prva zaposlitev.

DO TSD — Jurše Terezija, NK delavka — iz druge DO.

KOVINARSTVO — Budna Jože, avtomehanik, Vajda Bojan, NK delavec — iz druge DO.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLARNA — Petrič Zvonko, pripravljalec za litje — spora-zumno; Habibović Rasim, pripravljalec za litje — odpoved delavca; Ostojić Miladin, pripravljalec za litje — neuspešno poskusno delo; Krčar Ivan, pripravljalec za litje — samovoljno zapustil delo; Stević Milan, pripravljalec za litje — izključen; Todić Milan, žerjavovodja — premeščen v TOZD Jeklovlek.

JEKLOLIVARNA — Zavec Feliks, planer, Fišer Ferdo, čistilec na Welb., Vožič Adolf, čistilec kanalov — vsi invalidsko upokojeni; Herman Mirko, brusilec — odpoved delavca; Batić Dragan, brusilec na rafami — samovoljno.

VALJARNA — Geč Vlado, transportni delavec — samovoljno.

PET MINUT ZA LEPOSLOVJE

Romain Rolland

MIKLAVŽ BREUGNON

(Odlomek)

Pa sem pravi zvitorepec! Zakaj čim manj imam, tem več imam. Prav dobro to vem. Našel sem sredstvo, da sem bogat, ne da bi kaj imel, bogat z blagom drugih. Imam oblast brez dolžnosti. Kaj neki pripovedujejo o ostarelih očelih, ki vse razdajo, ki vse razdele med nevaležne otroke, tudi srajco in celo hlače, pa ostanejo zapuščeni in osamljeni in povsod vidijo le oči, ki jih pehajo v jamo? Klavrne šleve so to. Še nikoli me ni, pri moji veri, nihče tako rad imel in mi bolj stregel kot zdaj, ko sem reven kot cerkvena miš. To pride odtod, ker nisem bil tako neumen, da bi bil vse razdal in mi ne bi nič več ostalo. Kaj lahko podarim samo mošnjo? Ko sem dal vse, mi je najboljša še ostalo, ohranil sem si veselost, vse to, kar sem si nagrabil v teh petdesetih letih, ko sem romal križem skozi življenje, dobro voljo in porednost, noro modrost in modro norost. In ta zaloga še zdavnaj ni izčrpana. Vsem jo odprem na stežaj, vsi naj jemljejo

KOVAČNICA — Bon Ivica, pomočnik krčilca — sporazumno; Javornik Ivan, kovač — v JLA.

JEKLOVLEK — Kamnik Maksimiljan, delovodja — sporazumno.

STROJI IN DELI — Škalič Rozika, poenterka — starostno upokojena; Grögl Uroš, rezkalec — v JLA; Osrajnik Dragica, strugarka — odpoved delavca; Juvan Rajko, ključavničar — premeščen v Pnevmatične stroje.

INDUSTRIJSKI NOZI — Grabner Franc, kontrolor — invalidsko upokojen.

PNEVMATIČNI STROJI — Satler Majda, planerka — umrla.

ENERGIJA — Ritonja Karel, strojnik — odpoved delavca.

ETS — Krivec Janez, električar — v JLA; Starc Gašper, električar — odpoved delavca; Osojnik Angela, čistilka — izključena; Rošer Zlatko, metalurški tehnik — premeščen v TOZD Jeklolivarna.

SGV — Vindiš Jože, rezkalec — v JLA; Germadnik Mirko, delovodja, Cesnik Jožef, vodja obnove strojev — umrla.

TRO — Kumprej Ivana, totalka — invalidsko upokojena.

ARMATURE — Kozarič Peter, monter — samovoljno; Ovčar Zvonko, Krajnc Franjo, strugarja — v JLA.

RPT — Jovan Bernard —Bruce — invalidsko upokojen.

KONTROLA KAKOVOSTI — Strnad Leopoldina, analitik — starostno upokojena.

KOMERCIALA — Škafar Irena, ekonomistka — odpoved delavca; Erjavc Robert, transportni delavec — premeščen v TOZD SGV.

KSZ — Paradiž Dominika, čistilka — odpoved delavca.

Kadrovska služba

iz nje! Mar to ni nič? Če od otrok sprejemam, jim tudi dajem, pa smo bot...

Nocoj so za mizo zbrani vsi moji otroci in otroci mojih otrok. Če še sebe prištejem, nas je trideset. In vseh trideset zavpije v en glas:

»Zdaj pije kralj!«

Kralj, to sem jaz... in na glas mislim, ker ne premišlujem rad sam zase:

»Življenje je dobro. Ej, prijatelji moji, eno samo napako ima, kratko je: ne dobiš dovolj za svoj denar. Rekli mi boste: 'Kar zadovoljen bodi, dober je tvoj delež in dobil si ga.' Ne bom rekel, da ga nisem, hotel bi pa dva. In kdo ve? Morda, če ne bom preveč na glas moledoval, dobim še drugi del kolača...«

Otroci moji, vsak dober kralj je zares dober, toda najboljši, to sem pa spet jaz sam. Bodimo svobodni, ljubeznivi in plemeniti Francozi in naženimo svoje gospodarje krave past! Zemljica moja in jaz, midva se imava rada, zadosti sva si drug drugemu. Kaj naj počnem z nebeškim ali zemeljskim kraljem? Meni ni treba prestola ne tod spodaj, ne tam zgoraj. Za vsakogar naj bo prostora na soncu in senca zraven! Vsakomur zaplato zemlje in roke, da jo bo z njimi obračal. Nič drugega ne zahtevam. In če bi kralj prišel k meni v vas, bi mu rekel:

»Moj gost si. Na tvoje zdravje! Kar tule sedi, zlahten moj bratranec. Vsak kralj je drugega vreden. Vsak Francoz je kralj. In dobričina je gospod na svojem.«

KOROŠKI KINEMATOGRAFI V SEPTEMBRU IN OKTOBRU

Koroški kinematografi Črna, Zerjav, Mežica, Prevalje in Dravograd bodo v septembru in oktobru predvajali predvidoma naslednje filme:

ZMEDA NA KARIBIH — francoska kriminalka, 12. do 29. 9.

V ZMAJEVEM GNEZDU — hong-konški karate, 12. do 23. 9.

POLTERGEIST — ameriška grozljivka, 12. do 23. 9.

HOKUS POKUS — ameriški triller, 13. do 23. 9.

LJUBEZEN V RIU — ameriška komedija, 13. do 30. 9.

RAGTIME — ameriška drama, 19. do 29. 9.

ZBOGOM, LJUBEZEN, ZBOGOM — italijanski ljubezenski, 20. do 30. 9.

GROZLJIVI VIKEND, am. grozljivka, 26. 9. do 7. 10.

KRULL — ameriški znanstveno-fantastični, 26. 9. do 7. 10.

CIAO, MALI — francoski triller, 27. 9. do 6. 10.

NOVA EMANUELA — fr. erotični, 28. 9. do 8. 10.

GANDHI — angleška drama, 29. do 30. 9.

ANDREJA — ameriško-nemški ljubezenski, 1. do 15. 10.

HOT DOG — ameriška komedija, 4. do 14. 10.

DEČEK IN VIOLINA — domači mladinski, 1. do 8. 10.

MAH NA ASFALTU — domači mladinski, 1. do 8. 10.

ČUVAJ DIVJINE — ameriški pustolovski, 1. do 8. 10.

MACJI SINDROM — g. erotični, 3. do 14. 10.

POPPAYEVE NORČJE — ameriški risani, 1. do 8. 10.

SKRITA TRDNJAVA — japonska drama, 22. do 4. 10.

AS ASOV — italijanska komedija, 11. do 21. 10.

ZA SINOVO LJUBEZEN — ameriška drama, 10. do 21. 10.

CONAN — ameriški pustolovski, 10. do 21. 10.

LOKALNI JUNAK — angleška komedija, 10. do 22. 10.

Koroški kinematografi
Prevalje

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem SGV — montažni skupini in varilem za lepa darila, tov. Cesniku za besede, ki mi jih je izrekel, ostalemu vodstvu pa za dolgoletno sodelovanje.

Vsem skupaj želim še mnogo uspeha pri delu.

Vinko Novak

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem sodelavcem TOZD Pnevmatični stroji za lepa darila, ki me bodo trajno spominjala na vas in na leta, ko smo živeli in delali skupaj.

Želim vsem veliko medsebojnega razumevanja, zdravja in delovnega uspeha.

Marija Franc

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem kolektivu, najožjim sodelavcem in OO sindikata tozda TRO za darilo in izkazano pozornost.

Štefan Buhvald

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam tozda Jeklolivarna, oddelek jedrarna, za spominsko darilo in izkazano pozornost. Po dolgih letih skupnega dela smo se ločili. — Vsem želim še veliko delovnih uspehov.

Toni Stopar

ZAHVALA

Ob boleči izgubi Darinka Kuharja, p. d. Mrkača, se zahvaljujem vsem, ki ste v najtežjih trenutkih bili z nami.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moža in očeta Jožeta Cesnika se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, dr. Pušniku, sodelavcem tozdog SGV in Komerciala, ter KS Čevčevje za vsó pomoč, za darovano cvetje ter spremstvo na njegovi zadnji poti. Hvala govornikom, g. župniku in vsem, ki ste nama osebno ali pisno izrekli sožalje.

Njegovi Andreja in Pavla

ZAHVALA

Ganjeni ob lepem slovesu našega Fridija Germadnika se zahvaljujemo vsem, ki so z darovanjem cvetjem in udeležbo v sprevodu pokazali, da so ga imeli radi in ga cenili.

Posebej še hvala g. župniku, govornikom, vsem pevcem in naši godbi.

Njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega očeta Petra Fajmuta se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozda Jeklolivarna, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti ter darovali venec in denar.

Zalujoči sin Peter
v imenu vsega sorodstva

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, brata in strica Ivana Sonjaka, p. d. Kajžerja, se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam v težkih trenutkih nesebično pomagali, darovali venec in cvetje in ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Iskrena hvala govornikom za poslovilne besede in g. župniku za pogrebni obred.

Zalujoči

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi drage žene in matere Majde Sattler se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom s Čevčevja št. 51, 52, ki ste darovali cvetje in jo pospremili v tako velikem številu na njeni mnogo prerani zadnji poti.

Iskrena hvala sosedi Stanke Vinšek za njen trud, sosedom naselja Strojnska Reka, tozdog Pnevmatični stroji ter sodelavcem SGV. Hvala tov. Gostenčniku za poslovilne besede, g. župniku za opravljeni obred, pevcem in Pihalnemu orkestru ravenskih železarjev za žalostinke.

Zalujoči mož Damjan z otrokoma in drugo sorodstvo

Izdaja delavski svet Zelenarje Ravnice kot mesečnik v nakladi 6000 izvodov. Ureja uredniški odbor: Jože Gruden, Ivica Klančnik, Marjan Kolar, Franjo Miklavc, Vladimir Novinšek.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Telefon: 861 131, int. 304. Tiska ČGP Večer, Maribor.

Glasilo je po 7. točki 1. odst. čl. zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72 in mnenju sekretariata za informacije SRS, št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka).

Fotografije za to številko so prispevali: S. Jaš, H. Merkač, M. Potočnik in kadrovska služba.